



Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Eindrapport monitor Regio Deal **Vitale Wijken**

Monitoring van vier integrale wijkaanpakken in de
provincie Utrecht, 2021-2025

RIVM-rapport 2025-0017



Eindrapport monitor Regio Deal Vitale Wijken

Monitoring van vier integrale wijkaanpakken in de provincie
Utrecht, 2021-2025

RIVM-rapport 2025-0017

Colofon

© RIVM 2026

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

DOI 10.21945/RIVM-2025-0017

L. Plantinga-Muis (auteur), RIVM
F. Arrahmani (auteur), RIVM
H. Kruize (auteur), RIVM
F. van der Lucht (auteur), RIVM
Y. Muhren (auteur), RIVM
S. Vader (auteur), RIVM
A. Verweij (auteur), RIVM
N. de Vos (auteur), GGD regio Utrecht

Contact:

Lisette Plantinga-Muis
Gezondheid en Zorg Regionaal
monitorvitalewijken@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht door RIVM en GGD regio Utrecht in het kader van het subsidieproject 'Monitoring en kennislijn binnen de Regio Deal Vitale Wijken'.

Dit is een uitgave van:
**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
Nederland
www.rivm.nl



Publiekssamenvatting

Eindrapport monitor Regio Deal Vitale Wijken

Monitoring van vier integrale wijkaanpakken in de provincie Utrecht, 2021-2025

In 2020 zijn afspraken gemaakt om vier wijken te verbeteren (Overvecht in Utrecht, Batau in Nieuwegein, Vollenhove in Zeist en Soesterkwartier in Amersfoort). Het doel van deze 'Regio Deal Vitale Wijken' is om te werken aan leefbare, veilige, groene en gezonde wijken met gelijke kansen voor alle bewoners. Bijvoorbeeld door de omgeving te vernieuwen, wijkprofessionals meer te laten samenwerken en sociale activiteiten te organiseren.

Het RIVM en de GGD regio Utrecht volgden de vier wijkaanpakken van 2021 tot en met 2025 en waar die toe leidden. Hiervoor zijn cijfers uit verschillende bronnen gecombineerd met ervaringen van bewoners en professionals. Deze informatie maakt het mogelijk om te leren wat wel en niet werkt en de wijkaanpak zo nodig bij te sturen. De inzichten zijn ook nuttig voor andere wijkaanpakken, nu en in de toekomst.

De monitor laat op sommige thema's (nog) geen gunstige ontwikkelingen zien, zoals veiligheid en overlast, gezondheid en moeite met rondkomen. Op diverse andere thema's zijn de ontwikkelingen wel positief. Zo blijkt dat bewoners aanpassingen in de omgeving positief vinden, zoals de herinrichting van een winkelcentrum, meer groen in de wijk of de renovatie van woningen.

Verder hebben bewoners buurtgenoten leren kennen door sociale activiteiten in de wijk, waardoor ze het positiever vinden om er te wonen. De meeste bewoners vinden dat er genoeg activiteiten worden georganiseerd, en er doen steeds meer bewoners aan mee. Een aandachtspunt is om ook bewoners te laten meedoen die hiervoor moeilijker enthousiast te krijgen zijn.

Professionals in de wijken zijn meer met elkaar gaan samenwerken, waardoor ze elkaar en de bewoners beter leerden kennen. Hierdoor kregen ze ook beter zicht op situaties waarin mensen leven. Om goed contact te krijgen met bewoners, bleek het belangrijk dat professionals zichtbaar in de wijk aanwezig zijn en waar nodig op bewoners afstappen.

Kernwoorden: regiodeal, wijkaanpak, kansengelijkheid, gezondheid, leefbaarheid, sociale omgeving, fysieke omgeving, jeugd, volwassenen, aandachtswijken

Synopsis

Final monitoring report for the Regional Deal for Vital Neighbourhoods

Monitoring of four integrated neighbourhood approaches in the province of Utrecht, 2021-2025

In 2020, agreements were made to improve four neighbourhoods (Overvecht in Utrecht, Batau in Nieuwegein, Vollenhove in Zeist and Soesterkwartier in Amersfoort). The objective of this 'Regional Deal for Vital Neighbourhoods' was to achieve liveable, safe, green and healthy neighbourhoods that offer equal opportunities to all residents, for example by renewing the environment, by enhancing the cooperation between professionals in the neighbourhood and by organising social activities.

RIVM and the Municipal Public Health Service for the Utrecht region monitored the four neighbourhood initiatives from 2021 until 2025. This involved combining figures from various sources with experiences of residents and professionals. This information makes it possible to learn what does or does not work and, where relevant, adjust the neighbourhood initiative. The insights are also useful for other current and future neighbourhood initiatives.

For certain issues, such as safety and nuisance, health and difficulty making ends meet, the monitoring report did not (yet) show progress. In several other areas there have been positive developments. For example, residents have a positive opinion on the changes made to the physical environment, such as the redesign of a shopping center, focus on greening and the renovation of houses.

In addition, residents have met neighbours through social activities, resulting in a more positive feeling about living in their neighbourhood. Most residents believe that the number of activities organised is sufficient, and an increasing number of residents actually participate. A point of attention is to get residents that are more difficult to reach to take part in these activities.

Neighbourhood professionals have increased their cooperation, resulting in them getting to know each other and the residents better. It has also given them better insight into residents' living conditions. The visible presence of professionals in the neighbourhood and a willingness on their part to reach out to residents has proven to be key to meaningful connections.

Keywords: regional deal, neighbourhood initiative, equal opportunities, health, liveability, social environment, physical environment, youth, adults, disadvantaged neighbourhoods

Inhoudsopgave

Samenvatting — 9

1 Inleiding — 13

- 1.1 Achtergrond — 13
- 1.2 Regio Deal Vitale Wijken — 13
- 1.3 Eindrapport van de monitor — 14
- 1.4 Leeswijzer — 14

2 Opzet van de monitor — 15

- 2.1 Doelen van de monitor — 15
- 2.2 Logisch model als kapstok — 15
- 2.3 Aanpak van de monitor — 16

3 Resultaten per wijk — 21

- 3.1 Inleiding — 21
- 3.2 Nieuwegein: Muntenbuurt — 21
- 3.3 Amersfoort: Soesterkwartier — 23
- 3.4 Utrecht: Overvecht — 27
- 3.5 Zeist: Vollenhove — 30

4 Resultaten: beweging in de vier wijken — 35

- 4.1 Bewegingen in de wijken — 35
- 4.2 Thema's waarop (nog) geen gunstige bewegingen gevonden zijn — 36

5 Beschouwing — 39

- 5.1 Reflectie op de overkoepelende bevindingen en lessen voor toekomstige wijkaanpakken — 39
- 5.2 Reflectie op de monitoringsaanpak — 44

6 Conclusie — 49

- 6.1 Beweging richting ambities en doelen — 49
- 6.2 Inzichten voor monitoring van wijkaanpakken — 50

Dankwoord — 53

Literatuur — 55

Bijlage 1 Deelrapport Nieuwegein: Batau en de Muntenbuurt — 57

Bijlage 2 Deelrapport Amersfoort: Soesterkwartier — 73

Bijlage 3 Deelrapport Utrecht: Overvecht — 87

Bijlage 4 Deelrapport Zeist: Vollenhove — 102

Samenvatting

Inleiding

In 2020 sloten de gemeente Utrecht, de gemeente Nieuwegein, de gemeente Zeist, de provincie Utrecht en de ministeries van LNV, BZK, SZW, VWS, J&V en OCW met elkaar de 'Regio Deal Vitale Wijken Overvecht, Batau en Vollenhove'. Aanvullend hierop hebben de provincie Utrecht en de gemeente Amersfoort de 'Samenwerkingsovereenkomst Vitale Wijken Amersfoort' gesloten om ook een integrale wijkaanpak voor de wijk Soesterkwartier op te zetten.

De Regio Deal-partners hebben het RIVM en de GGD regio Utrecht gevraagd om een monitor voor deze vier wijkaanpakken op te zetten en uit te voeren. Deze monitor heeft als doelen:

1. Nagaan of een beweging op gang komt richting beoogde ambities en doelen.
2. Tussentijds bijsturen van de wijkaanpakken mogelijk maken.
3. Van elkaar leren en kennis delen tussen de partijen die betrokken zijn bij de wijkaanpakken.

De monitor is opgezet en uitgevoerd in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2025. Dit eindrapport beschrijft de uitvoering, bevindingen en geleerde lessen van de Monitor Regio Deal Vitale Wijken. De volgende onderzoeksvraag staat hierbij centraal:

In hoeverre is er in de wijken een beweging op gang gekomen richting de met de Regio Deal beoogde doelen en ambities op de vijf pijlers¹, zoals vertaald in de wijkaanpakken?

Aanpak

Logische modellen per wijk

Als eerste stap in de monitoring van de Regio Deal is voor elk van de vier wijken een logisch model opgesteld. Een logisch model beschrijft de samenhang tussen de middelen die je inzet, de activiteiten die je uitvoert, de directe resultaten van die activiteiten, en de uiteindelijke doelen die je wilt bereiken. De ambities per wijk waren het uitgangspunt. In de modellen is per ambitie beschreven wat de uitgangssituatie van de wijk is (de context), wat de wijkaanpakken kosten (input), welke projecten worden uitgevoerd (proces), welke resultaten worden verwacht (output) en wat uiteindelijk de verwachte veranderingen op de langere termijn zijn bij de doelgroep (outcome) en op het niveau van de ambities (impact).

Indicatorenset

Vervolgens is samen met de gemeenten een indicatorenset opgesteld. Het doel van deze indicatorenset was om op hoofdlijnen de beweging in de vier wijken te volgen op het niveau van outcome. De logische modellen die per wijk zijn opgesteld, waren hiervoor het uitgangspunt. Per gemeente is geïnventariseerd welke indicatoren zij het belangrijkste

¹ 1. Gezondheid, 2. Veiligheid en ondermijning, 3. Participatie en armoede, 4. Onderwijs en 5. Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid.

vonden om deze uitkomsten over de tijd heen te volgen. Het RIVM heeft uitgezocht voor welke van de geselecteerde indicatoren bestaande data op wijkniveau beschikbaar waren, die regelmatig geactualiseerd werden. Zo is gekomen tot een set van 34 indicatoren. Deze indicatoren zijn op drie momenten gemeten.

Gemeentespecifieke monitoring

Om de wijkaanpakken ook op proces (uitvoering van activiteiten) en output (gerealiseerde prestaties) te volgen, omvat de monitor een gemeentespecifiek deel. Per gemeente is nagegaan over welke informatie gemeenten zelf al beschikten, welke informatie zij aanvullend nodig hadden om inzicht te krijgen in de beweging richting de opgestelde ambities, en welke informatie zij nodig hadden om hun aanpak bij te kunnen sturen. Bij de keuze van onderzoeksthema's en methoden van dataverzameling is steeds aangesloten bij wat er op dat moment speelde in de wijk.

In Nieuwegein en Amersfoort wilde de gemeente met name inzicht krijgen in de integrale aanpak in de buurt/wijk. In die gemeenten is daarom over de diverse ambities heen een kwalitatieve dataverzameling opgezet, door interviews en focusgroepen te houden, en observaties uit te voeren in de openbare ruimte. Utrecht had al de eigen monitor 'Samen voor Overvecht' en kenniskringen waaruit ze konden putten, en in Zeist heeft de gemeente een brede monitor opgezet voor de wijkaanpak in Vollenhove. In overleg met de gemeenten Utrecht en Zeist is besloten om aanvullend daaraan enkele verdiepende onderzoeken uit te voeren op thema's die deze gemeenten hebben aangedragen.

Reflectie op de bevindingen

Het onderzoeksteam van het RIVM en de GGD regio Utrecht heeft alle verzamelde monitoringsgegevens naast elkaar gelegd tijdens drie gezamenlijke sessies in 2025 om met elkaar op basis van alle bevindingen te bespreken in hoeverre er een beweging op gang gekomen is in de wijken op de thema's van de Regio Deal.

Kennisdeling

Om het samen leren en uitwisselen van kennis mogelijk te maken tussen RIVM, GGD, het rijk, provincie en gemeenten, zijn er gedurende de looptijd van de monitor verschillende bijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten waren gericht op onderlinge uitwisseling over zowel de uitvoering als de monitoring van integrale wijkaanpakken.

Bewegingen in de vier wijken

Er is met name een gunstige beweging in de wijken te zien op het gebied van fysieke leefomgeving, betrokkenheid van bewoners bij elkaar en bij activiteiten, samenwerking tussen professionals in de wijken en contact tussen wijkprofessionals en bewoners.

Bewoners zijn tevreden over diverse fysieke aanpassingen die zijn of worden verricht in hun wijk. Soms kunnen met fysieke maatregelen ook sociale doelen bereikt worden: groenonderhoud door vrijwilligers kan ook bijdragen aan sociale binding in de wijk, en met vuilprikken kunnen buurtgenoten elkaar (beter) leren kennen. Met de sociale activiteiten in

de wijk zijn steeds meer bewoners bereikt, waardoor bewoners elkaar (beter) leerden kennen en zij trotser zijn geworden op hun wijk. Bovendien helpt het actief opzoeken van bewoners om hen in beeld en betrokken te krijgen en te houden.

Een positieve opbrengst van de Regio Deal aan de wijkaanpakken is daarnaast de samenwerking tussen professionals in de wijk. De samenwerking tussen professionals in de wijk is versterkt door het vormen van integrale wijkteams, die regelmatig bij elkaar kwamen. De samenwerking tussen professionals in de wijk van verschillende disciplines en organisaties heeft tijd nodig om te groeien: men moet elkaar en elkaars rol in de wijk leren kennen, zodat ieders expertise beter kan worden benut en ingezet. Door samen casussen te bespreken, outreachend te werken en samen concreet activiteiten met en voor bewoners in de wijk uit te voeren, hebben professionals in de wijk elkaar en de (problematiek van) bewoners beter leren kennen en bereiken.

De samenwerking met bewoners, vooral het bereiken en betrekken van kwetsbare bewoners vraagt veel tijd en inzet. Heldere, regelmatige communicatie richting bewoners is daarbij cruciaal, ook als er ogenschijnlijk niets te vertellen valt en de realisatie van plannen langer duurt dan gepland. Daar waar het contact tussen professionals en bewoners goed liep, was er sprake van toegankelijkheid, zichtbaarheid, korte lijnen en persoonlijk contact met wijkprofessionals. Het kost tijd om vertrouwen op te bouwen met bewoners. Daarom is het belangrijk dat wijkprofessionals voor langere tijd in dezelfde wijk werken. Daarnaast vraagt het bij elkaar brengen van de systeemwereld van de gemeente en leefwereld van bewoners soms nog extra aandacht. Echt samen optrekken vereist openheid en creativiteit om de wensen en belangen van bewoners en die van de gemeente goed bij elkaar te krijgen. Ook is het belangrijk dat processen in de wijk en processen in de gemeente goed op elkaar aansluiten, en dat er over en weer dezelfde verwachtingen zijn.

Op basis van de uitkomsten van de monitor, blijkt er (nog) geen gunstige beweging op gang te komen op het gebied van veiligheid en overlast, gezondheid en moeite met rondkomen. Op het thema veiligheid en overlast zijn er aanhoudende problemen in de vier wijken, ondanks de inzet van professionals. Op de thema's gezondheid en moeite met rondkomen lijken vooral algemene omstandigheden die los staan van de wijkaanpakken, zoals de coronapandemie, een ongunstige beweging veroorzaakt te hebben. Sommige problemen overstijgen de huidige wijkaanpak, en vragen inzet op regionaal of nationaal niveau.

Een goede samenwerking op alle niveaus, van de wijk tot nationaal niveau, is essentieel om uiteindelijk te kunnen komen tot vitale wijken. Verbetering van de vitaliteit van wijken vergt langdurige investeringen. Het kost tijd om de wijkaanpakken goed op te zetten en te volgen, en te leren met en van andere wijkaanpakken. De Regio Deal heeft hieraan een impuls gegeven. Het is nu belangrijk om door te gaan met deze wijkaanpakken en de monitoring ervan.

Inzichten voor monitoring van wijkaanpakken

Bij deze monitor zijn lessen geleerd over het monitoren van wijkaanpakken. Monitoring met alleen kwantitatieve indicatoren bleek niet geschikt om veranderingen in wijken vast te stellen. De inzet van meerdere kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden naast elkaar in de vorm van praktijkgerichte monitoring – die inspeelt op lokale context en dynamiek – brengt het proces en de samenwerking beter in beeld. Dit kan ook direct aanleiding geven tot bijstelling van de aanpak. Om de opgedane inzichten nog directer te kunnen gebruiken voor bijsturing, is participatief actieonderzoek aan te bevelen. Een andere aanbeveling is om wijkaanpakken over een langere periode te volgen om goed inzicht te krijgen in hoeverre de doelen in de wijk worden behaald.

Door ook tussenproducten van de monitor te publiceren en in bijvoorbeeld leerkringen te delen, kunnen opgedane ervaringen en inzichten eerder in het proces en breder worden gedeeld en verspreid, ook naar professionals en gemeenten die niet bij deze Regio Deal zijn aangesloten.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In 2020 sloten de gemeente Utrecht, de gemeente Nieuwegein, de gemeente Zeist, de provincie Utrecht en de ministeries van LNV, BZK, SZW, VWS, J&V en OCW met elkaar de 'Regio Deal Vitale Wijken Overvecht, Batau en Vollenhove' (in dit rapport ingekort tot 'Regio Deal') (Rijksoverheid, 2020). Aanvullend hierop hebben de provincie Utrecht en de gemeente Amersfoort de 'Samenwerkingsovereenkomst Vitale Wijken Amersfoort' gesloten om ook een integrale wijkaanpak voor de wijk Soesterkwartier op te zetten (Gemeente Amersfoort, 2020). Omdat deze wijkaanpak vergelijkbare doelen heeft, is Amersfoort als vierde gemeente in de monitor en kennisdeling meegenomen.

Met deze Regio Deal is een samenwerking tot stand gebracht voor de periode 2020 tot eind 2025 tussen gemeenten, provincie en diverse ministeries, waarbij zij samen werken aan leefbare, veilige, groene en gezonde wijken met gelijke kansen voor iedereen. De betrokken partijen leren daarbij van elkaar en trekken samen op bij gelijksoortige thema's of bij knelpunten (in wet- en regelgeving).

1.2 Regio Deal Vitale Wijken

Impuls gemeentelijke wijkaanpakken

Met de Regio Deal en de samenwerkingsovereenkomst met Amersfoort wordt een impuls gegeven aan al lopende wijkaanpakken (zie tekstkader 1.1) in vier wijken: 'Samen voor Overvecht' in Utrecht, 'Betere Buurten' in Nieuwegein, 'Vollenhove Vooruit' in Zeist en het 'Wijkperspectief' in Amersfoort.

In de Regio Deal staan vijf pijlers centraal:

1. gezondheid;
2. veiligheid en ondermijning;
3. participatie en armoede;
4. onderwijs;
5. wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid.

Deze pijlers van de Regio Deal sluiten aan op de ambities van de wijkaanpakken. Op deze pijlers worden projecten, initiatieven of activiteiten geïntensiveerd of aanvullend in gang gezet.

Tekstkader 1.1 Wat is een wijkaanpak?

Een wijkaanpak is een meerjarige aanpak met interventies, maatregelen of projecten die passen bij thema's en doelgroepen in de wijk. Interventies maken daarbij deel uit van een bredere, integrale wijkaanpak. 'Integraal' houdt in dat meerdere opgaven in de wijk of buurt in samenhang worden aangepakt.

Monitoring en kennisuitwisseling

Monitoring is een vast onderdeel van de Regio Deal. Met behulp van monitoring wordt nagegaan in hoeverre er een beweging op gang is

gekomen richting de met de Regio Deal beoogde ambities en doelen, zodat tussentijdse bijsturing mogelijk is.

Binnen de Regio Deal is daarnaast kennisuitwisseling een belangrijk doel: betrokken partijen leren van elkaar en trekken samen op in de uitvoering. De opgedane kennis en ervaringen zijn ook leerzaam en toepasbaar voor andere gemeenten binnen en buiten de regio Utrecht.

1.3 Eindrapport van de monitor

Dit eindrapport beschrijft de opzet, uitvoering, bevindingen en geleerde lessen van de Monitor Regio Deal Vitale Wijken over de periode 2021 tot en met 2025. De volgende onderzoeksvraag staat hierbij centraal:

In hoeverre is er in de wijken een beweging op gang gekomen richting de met de Regio Deal beoogde doelen en ambities op de vijf pijlers, zoals vertaald in de wijkaanpakken?

1.4 Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit een hoofdrapport en vier deelrapporten. Hoofdstuk 2 van dit rapport gaat over de methoden die toegepast zijn om deze Regio Deal te monitoren. Hoofdstuk 3 beschrijft de belangrijkste bevindingen per wijk en hoofdstuk 4 gaat over de gevonden bewegingen in de vier wijken samen. Hoofdstuk 5 geeft vervolgens een reflectie op de bevindingen, de geleerde lessen voor (toekomstige) wijkaanpakken en monitoring daarvan. De conclusies volgen tot slot in hoofdstuk 6. Voor wie meer over de monitoring per wijk wil weten, zijn in de bijlagen van dit rapport deelrapporten per wijk opgenomen met de gehanteerde methoden van monitoring in die wijk en de resultaten daarvan.

2 Opzet van de monitor

2.1 Doelen van de monitor

De Regio Deal-partners² hebben het RIVM, de Universiteit Utrecht en de GGD regio Utrecht (GGDrU) gevraagd om samen de monitoring van de Regio Deal uit te voeren. Deze monitor heeft als doelen:

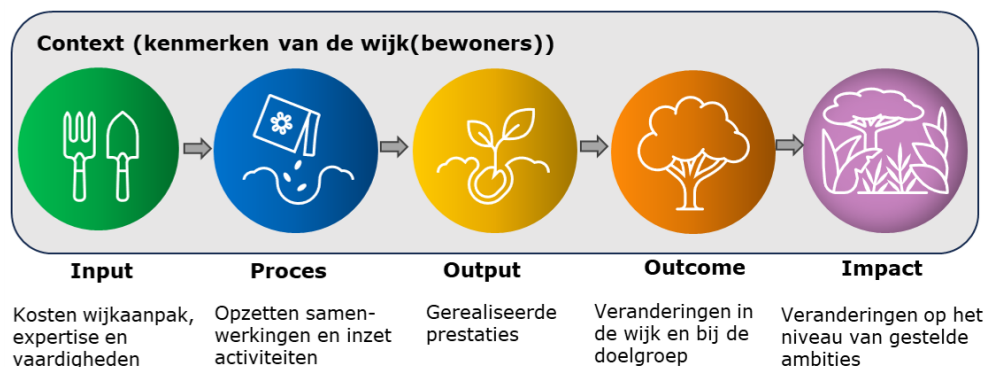
1. Nagaan of een beweging op gang komt richting beoogde ambities en doelen.
2. Tussentijds bijsturen van de wijkaanpakken mogelijk maken.
3. Van elkaar leren en kennis delen tussen de partijen die betrokken zijn bij de wijkaanpakken.

De monitor is uitgevoerd in de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2025.

2.2 Logisch model als kapstok

Bij deze monitor is een logisch model als kapstok gebruikt. Een logisch model beschrijft de samenhang tussen de middelen die je inzet, de activiteiten die je uitvoert, de directe resultaten van die activiteiten, en de uiteindelijke doelen die je wilt bereiken. Toegepast op de Regio Deal beschrijft het model hoe het sluiten van de Regio Deal via verschillende stappen uiteindelijk tot effecten in de buurten en wijken kan leiden (figuur 2.1).

Figuur 2.1 Logisch model dat de stappen beschrijft van de start van de wijkaanpakken tot de outcome en impact.



Het doorlopen van deze stappen kost tijd; pas na verloop van tijd worden eventuele veranderingen zichtbaar. Input en inspanningen (proces) zullen eerst van invloed zijn op bijvoorbeeld de samenwerking tussen partijen of op het aantal deelnemers van een activiteit (output). Deze samenwerking of activiteiten hebben vervolgens invloed op de bewoners. Hoe snel en in hoeverre bewoners iets van de veranderingen merken (outcome), verschilt per activiteit of samenwerking. Veranderingen waar de meeste tijd overheen gaat, zijn veranderingen

² Gemeente Utrecht, gemeente Nieuwegein, gemeente Zeist, provincie Utrecht en de ministeries van LNV, BZK, SZW, VWS, J&V en OCW.

op het niveau van de ambities (impact), zoals een leefbare, veilige en gezonde wijk met gelijke kansen voor iedereen.

De stappen vinden plaats binnen de context van de wijken (grijze box in figuur 2.1). Denk aan de leeftijdsopbouw van de wijkbewoners, de grootte van de wijk, kenmerken van de bebouwing, en historische en andere ontwikkelingen in de wijk.

2.3 Aanpak van de monitor

De opzet van deze monitor bestaat uit vijf onderdelen:

1. Opstellen van logische modellen per wijk.
2. Volgen van ontwikkelingen in de vier wijken op basis van een set kwantitatieve indicatoren.
3. Gemeentespecifiek monitoren, waarbij per gemeente op maat aanvullende kwalitatieve monitoring of verdiepend onderzoek wordt uitgevoerd om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen in de wijken.
4. Reflecteren op de bevindingen uit de vier wijken om te komen tot inzichten voor (toekomstige) wijkaanpakken en monitoring daarvan.
5. Delen van kennis over (monitoring van) integrale wijkaanpakken.

Hieronder komen deze vijf onderdelen kort aan bod.

2.3.1 *Logische modellen per wijk*

Als eerste stap in de monitoring van de Regio Deal hebben RIVM, GGDrU en de gemeenten voor elk van de vier wijken een logisch model opgesteld. Daarbij waren de ambities en/of doelen per wijk het uitgangspunt. In de modellen is per ambitie beschreven wat de uitgangssituatie van de wijk is (context), wat de wijkaanpakken kosten (input), welke projecten worden uitgevoerd (proces), welke resultaten worden verwacht (output; bijvoorbeeld het aantal deelnemers aan een interventie), en wat uiteindelijk de verwachte veranderingen op de langere termijn zijn bij de doelgroep (outcome) en op het niveau van de ambities (impact).

2.3.2 *Indicatorenset*

Selectie van indicatoren

Bij aanvang van de monitor is samen met de gemeenten een indicatorenset opgesteld om de Regio Deal kwantitatief (aan de hand van cijfers) te monitoren. Het doel van deze indicatorenset was om op hoofdlijnen de beweging in de vier wijken te volgen op het niveau van outcome. Voor het opstellen van de indicatorenset hebben RIVM, GGDrU en gemeenten meerdere stappen doorlopen. Er is uitgegaan van de logische modellen die per wijk zijn opgesteld. Aan de hand hiervan is nagedacht over de te verwachten uitkomsten van de wijkaanpakken. Vervolgens is per gemeente geïnventariseerd welke indicatoren zij het meest belangrijk vonden voor het volgen van deze uitkomsten over de tijd heen. Het RIVM heeft de selecties van de gemeenten naast elkaar gelegd en uitgezocht voor welke indicatoren bestaande data beschikbaar zijn op wijkniveau die regelmatig geactualiseerd worden. Zo is gekomen tot een set van 34 indicatoren. In bijlage 1 tot en met 4 zijn deze indicatoren per gemeente weergegeven.

Per indicator is zoveel mogelijk gekozen voor dezelfde databron voor alle vier de wijken, zodat de uitkomsten tussen de wijken onderling vergelijkbaar zijn. Uitzonderingen hierop zijn cijfers over de ervaren veiligheid en het buurtoordeel, en de bevolkings- en wijkenmerken voor Amersfoort. Deze indicatoren zijn afkomstig uit gemeentelijke databronnen en verschillen daardoor enigszins van elkaar in vraagstelling of antwoordcategorieën.

De geselecteerde indicatoren zijn voornamelijk indicatoren voor outcome en impact ((middel)langetermijneffecten op doelgroep- en ambitieniveau) en sluiten inhoudelijk aan bij de vijf pijlers van de Regio Deal³. Daarnaast zijn enkele bewoners- en wijkenmerken geselecteerd om over de tijd te volgen, met als doel de beweging op de vijf pijlers in de context te kunnen duiden.

Drie metingen

De indicatoren zijn op drie momenten in beeld gebracht. De eerste meting is uitgevoerd in 2021, de tweede in 2023 en de derde in 2025. Over de eerste en tweede meting zijn per wijk [factsheets](#) uitgebracht als tussenrapportages. In dit rapport wordt over alle drie de metingen gerapporteerd (zie bijlagen 1 tot en met 4). In hoofdstuk 3 worden per gemeente de belangrijkste bevindingen daaruit beschreven. De kalenderjaren waar de cijfers over gaan, zijn per meting zo recent mogelijk, en verschillen per bron. In tabel 2.1 zijn deze jaren weergegeven voor de landelijke bronnen die voor de vier wijken gebruikt zijn. Voor de gemeentelijke bronnen verschilt dit per wijk en per meting, dit is aangegeven bij de tabellen in bijlage 1 tot en met 4.

Tabel 2.1 Kalenderjaren waarover de metingen gaan per landelijke bron.

	1e meting (2021)	2e meting (2023)	3e meting (2025)
Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen (GGD'en, CBS en RIVM)*	2019	2021	2023
Gezondheidsmonitor jeugd (GGD'en en RIVM)*	2018	2020	2022
Politieregistratie (CBS)	2020	2022	2024
Kerncijfers wijken en buurten (CBS)**	2019/2020	2021/2022	2023/2024
Maatwerk bevolkingssamenstelling en besteedbaar inkomen (CBS)	2019	2021	2023
Klimaat-effectatlas (Stichting Climate Adaptation Services (CAS))	-	2022	-

* Het jaar waarover de metingen gaan, is een jaar eerder dan het verslagjaar dat bij de bronverwijzing is aangegeven.

** Verschilt per indicator, zie de tabellen met uitkomsten voor de exacte jaren per indicator per gemeente in bijlage 1 tot en met 4 van dit rapport.

Analyse van data en duiding

De cijfers van de indicatoren die gebaseerd zijn op steekproeven (zoals de gezondheidsmonitors) zijn statistisch getoetst op basis van 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Hierbij is getoetst of de verschillen tussen de drie metingen statistisch significant zijn. De cijfers die gebaseerd zijn

³ 1. Gezondheid, 2. Veiligheid en ondermijning, 3. Participatie en armoede, 4. Onderwijs, 5. Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid.

op tellingen (bijvoorbeeld de bewoners- en wijkenmerken van het CBS en de geregistreerde misdrijven) betreffen alle bewoners of alle meldingen, waardoor toetsen niet nodig is. Alle cijfers zijn per gemeente geduid met betrokken beleidsmedewerkers en/of onderzoekers van de betreffende gemeente.

Omdat verschillen die niet statistisch significant zijn op toeval kunnen berusten, worden in dit rapport vooral de statistisch significante verschillen tussen de drie metingen beschreven. Op wijkniveau zijn maar weinig statistisch significante verschillen gevonden. Significante verschillen op gemeenteniveau zijn daarom ook beschreven. Daarbij is aangegeven of in de wijk een beweging in diezelfde richting zichtbaar is of niet. Er zijn veel mogelijke factoren die de uitkomsten op de indicatoren over de tijd heen beïnvloeden. Het leggen van directe causale verbanden tussen de cijfers en de wijkaanpakken is daardoor niet mogelijk.

2.3.3 *Gemeentespecifieke monitoring*

Om de wijkaanpakken ook op proces (uitvoering van activiteiten) en output (gerealiseerde prestaties) te kunnen volgen, omvat de monitor ook een gemeentespecifiek deel. Per gemeente is nagegaan over welke informatie gemeenten zelf al beschikten, welke informatie zij aanvullend nodig hadden om inzicht te krijgen in de beweging richting de opgestelde ambities, en welke informatie zij nodig hadden om hun aanpak bij te kunnen sturen. Bij de keuze van onderzoeksthema's en methoden van dataverzameling is steeds aangesloten bij wat er op dat moment speelde in een wijk.

In Nieuwegein en Amersfoort wilde de gemeente met name inzicht krijgen in de integrale aanpak in de buurt/wijk. In die gemeenten is daarom over de diverse thema's heen een kwalitatieve dataverzameling opgezet, met name door interviews en focusgroepgesprekken te houden. In Nieuwegein richt de gemeentespecifieke monitoring zich op de 'Betere Buurten'-aanpak in de Muntenbuurt, een buurt in de wijk Batau.

Utrecht had al de eigen monitor '[Samen voor Overvecht](#)' waar de gemeente uit kon putten, en in Zeist heeft de GGDrU samen met de gemeente een brede monitor opgezet voor de wijkaanpak in Vollenhove. In overleg met de gemeenten Utrecht en Zeist is in die beide gemeenten daarom besloten om aanvullend daaraan meerdere verdiepende onderzoeken uit te voeren om in te zoomen op specifieke thema's. De resultaten van deze onderzoeken staan in dit rapport.

Tabel 2.2 geeft een overzicht van de binnen deze monitor gebruikte kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden. Deze methoden en bijbehorende bevindingen worden uitgebreider beschreven in de deelrapporten per gemeente (bijlagen 1 tot en met 4).

Tabel 2.2 Toegepaste methoden voor monitoring van de Regio Deal Vitale Wijken.

Methoden	Zeist: Vollenhove	Utrecht: Overvecht	Nieuwegein: Munten- buurt	Amersfoort: Soester- kwartier
Volgen van ontwikkelingen op basis van indicatorenset	x	x	x	x
Duidingssessies van cijfers indicatorenset	x	x	x	x
Focusgroepen	x	x	x	x
Vragenlijstonderzoek	x	x		
Individuele interviews	x		x	x
Participerende observatie			x	
Observaties		x	x	
Analyses van antwoorden op open vragen in eerder uitgevoerd vragenlijstonderzoek	x			
Analyses van data van derden (zoals CBS-microdata)	x	x		

2.3.4 Tussentijdse terugkoppeling

De bevindingen van zowel de indicatorenset als de gemeentespecifieke monitoring zijn steeds kort na afronding van een meting of onderzoek aan de betreffende gemeente teruggekoppeld om tussentijdse bijsturing van de wijkaanpakken mogelijk te maken. Omwille van de leesbaarheid van dit rapport zijn de resultaten van deze metingen en onderzoeken beknopt opgeschreven in het hoofdrapport. Als er publicaties over de resultaten verschenen zijn, is een bronvermelding genoemd.

2.3.5 Reflectie op de bevindingen

Het onderzoeksteam van het RIVM en de GGDrU hebben alle bevindingen naast elkaar gelegd tijdens drie gezamenlijke sessies in 2025 om met elkaar te reflecteren op de beweging die overkoepelend in de vier wijken te zien is. Deze overkoepelende bevindingen zijn te lezen in hoofdstuk 4. Daarnaast is er gereflecteerd op de vraag wat dat betekent voor andere en toekomstige wijkaanpakken en de monitoring daarvan. De uitkomsten daarvan zijn te vinden in de beschouwing (hoofdstuk 5) en de conclusie (hoofdstuk 6).

2.3.6 Kennisdeling

Om het samen leren en kennis uitwisselen tussen het RIVM, de GGDrU, het Rijk, de provincie en de gemeenten mogelijk te maken, zijn er

gedurende de looptijd van de monitor verschillende bijeenkomsten georganiseerd. Deze hadden als doel onderlinge uitwisseling van kennis over en ervaringen met zowel de uitvoering als de monitoring van de wijkaanpakken.

Community of practice

Kennis over en ervaringen met de uitvoering van wijkaanpakken zijn uitgewisseld tijdens drie *community of practice*-bijeenkomsten. In mei 2021 en juni 2022 zijn twee CoP-bijeenkomsten gehouden over het logisch model en de toepassing daarvan voor de wijkaanpakken. De derde, in mei 2024, ging over samenwerking in de wijken. Daarbij presenteerden de vier gemeenten hoe zij dat in hun wijk vormgeven, waarna een spreker vanuit het RIVM werkzame elementen van samenwerking presenteerde op basis van onderzoek en wetenschappelijke literatuur.

Monitoringsoverleggen

Kennis over en ervaringen met het monitoren van wijkaanpakken zijn uitgewisseld tijdens vier monitoringsoverleggen. Het eerste monitoringsoverleg (oktober 2022) ging over de opzet en invulling van deze overleggen. Tijdens het tweede overleg (december 2022) is per gemeente de beoogde monitoringsaanpak gepresenteerd. In april 2023 presenteerde de gemeente Amersfoort haar ingevulde logisch model en de gemeente Zeist haar doelen- en inspanningen-netwerk (DIN) dat zij in plaats van het logisch model hebben gebruikt. Vervolgens zijn de voor- en nadelen van beide modellen besproken. Voor het laatste monitoringsoverleg (september 2023) zijn twee gastsprekers uitgenodigd. Twee onderzoekers van de Universiteit Utrecht presenteerden hun bevindingen uit het IGLO-onderzoek. IGLO staat voor 'Iedereen een Gezonde Leefomgeving in Utrecht'. Het doel van dit onderzoeksproject was om inzicht te krijgen in welke ingrepen in de leefomgeving leiden tot verbetering van de gezondheid van mensen in de laagste sociaaleconomische groepen. In opzet en doelgroep had dit onderzoek veel raakvlakken met de monitor van de Regio Deal, waardoor het nuttig was ervaringen te delen en van elkaar te leren.

3 Resultaten per wijk

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over de monitoring van de vier wijkaanpakken. Paragraaf 3.2 gaat over 'Betere Buurten' in de Muntenbuurt in Nieuwegein. Paragraaf 3.3 gaat over het 'Wijkperspectief' in het Soesterkwartier in Amersfoort. Paragraaf 3.4 gaat over 'Samen voor Overvecht' in Utrecht. De laatste paragraaf (3.5) gaat over 'Vollenhove Vooruit' in Zeist.

Elke paragraaf heeft dezelfde opbouw en begint met een tekstkader waarin de ambities en doelen van de wijkaanpak weergegeven zijn. Daarna volgt een korte beschrijving van de wijk en de methoden die gevolgd zijn om de wijkaanpak te monitoren. Tot slot volgen de kernbevindingen van de monitoring per wijk. Uitgebreidere beschrijvingen van de methoden en de resultaten per wijk zijn te lezen in bijlage 1 tot en met 4.

3.2 Nieuwegein: Muntenbuurt

De gemeente Nieuwegein werkt samen met inwoners, ondernemers en professionals aan een aanpak voor de Muntenbuurt: de integrale wijkaanpak 'Betere Buurten'. Zie tekstkader 3.1 voor de vier ambities en acht doelen die centraal staan.

Tekstkader 3.1 Wijkaanpak 'Betere Buurten'

Iedereen doet mee

Doelen:

- Betrokkenheid bij de buurt en bij elkaar neemt toe.
- Meer mensen doen mee op het gebied van vermogen, werk en taal.

Duurzame en gezonde buurt

Doelen:

- Zoveel mogelijk mensen met een betere ervaren gezondheid.
- De beleving van de woonomgeving verbetert.

Perspectief voor de jeugd

Doelen:

- De jeugd gaat meer bewegen.
- De jeugd wordt weerbaarder (omgang met tegenslag, digitale vaardigheden, ...).

Schone en veilige leefomgeving

Doelen:

- Het veiligheidsgevoel neemt toe bij buurtbewoners.
- Minder vervuiling en verrommeling in de buurt.

Zie voor meer informatie over de wijkaanpak ['Betere Buurten' in de Muntenbuurt](#).

3.2.1 *Korte beschrijving van de wijk*

De Muntenbuurt ligt tussen de Batauweg, de Nedereindseweg, de A.C. Verhoefweg en de Batenburg. Het is een wijk met een diversiteit aan voorzieningen, zoals groen- sport- en zorgvoorzieningen, een winkelcentrum met plein (het Muntplein), horeca en de nabijheid van tram- en bushaltes. De Muntenbuurt bestaat uit 719 woningen (april 2023): bij 718 woningen gaat het om hoogbouw en bij één woning om laagbouw. De laagbouwwoning staat bekend als 'de boerderij': een verbouwde boerderij die wordt gebruikt voor particuliere kamerverhuur. Van de woningen in de Muntenbuurt is 71 procent een huurwoning en 29 procent een koopwoning. De gemiddelde WOZ-waarde is 240.000 euro.

3.2.2 *Methode*

Naast de indicatorenset zijn er in de Muntenbuurt drie kwalitatieve metingen uitgevoerd. Een overzicht van de hierbij gebruikte methoden en onder welke doelgroepen deze zijn uitgevoerd, is weergegeven in tabel 3.1. Voor een uitgebreide beschrijving van de methoden en de resultaten zie bijlage 1.

Tabel 3.1 Gebruikte methoden voor monitoring in de Muntenbuurt.

<i>Methoden</i>	<i>Meting 1 (nov 2022- juni 2023)</i>	<i>Meting 2 (april- augustus 2024)</i>	<i>Meting 3 (mei-juni 2025)</i>
Focusgroep met professionals	x	x	x
Focusgroep met bewoners Soevereinburg	x	x	x
Interviews met bewoners	x		x
Interview met winkeliersvereniging	x		x
Observaties Muntplein	x	x	
Participatieve observatie (vuilprikken)		x	

3.2.3 *Kernbevindingen Nieuwegein*

In de Muntenbuurt zijn de volgende bewegingen gevonden:

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

In het kader van de wijkaanpak is de Muntenbuurt heringericht, vergroend en is de buitenruimte aantrekkelijker gemaakt. Zo zijn er nieuwe muurschilderingen aangebracht, groene gevels gerealiseerd en is het Muntplein heringericht. De meeste geïnterviewde bewoners gaven aan het Muntplein na de herinrichting niet anders, langer of vaker te gebruiken. Ze ervaren met name het groen, de hoeveelheid en de kwaliteit van de zitgelegenheden en de netheid als (zeer) positief. Aandachtspunten zijn de hoeveelheid schaduw en speelvoorzieningen, parkeermogelijkheden en de overlast van (brom)fietzers en fatbikes.

Betrokkenheid van bewoners bij activiteiten en bij elkaar

Zowel bewoners als professionals geven aan dat er de afgelopen jaren veel activiteiten voor inwoners zijn georganiseerd in de Muntenbuurt. Vrijwel alle geïnterviewde bewoners vinden het aanbod voldoende.

Professionals zien steeds meer bewoners deelnemen aan activiteiten en projecten in de wijk. Er was vaak eenzelfde groep actieve bewoners, maar langzaam komen daar meer mensen bij. Volgens professionals is door deelname aan de activiteiten de motivatie van bewoners om zich in te zetten voor de buurt toegenomen en zijn bewoners trotser geworden op de buurt.

Veiligheid en overlast

In de Muntenbuurt werd bij aanvang van de wijkaanpak drugsoverlast ervaren rond de boerderij in de wijk. De ervaren drugsoverlast rond de boerderij is bij de derde meting in 2025 afgenomen door de inzet van de gemeente. Aandachtspunten blijven overlast van verkeer en hangjongeren, drugsgebruik, vuil op straat en hondenpoep. Er is de nodige inzet van professionals, wat ook gezien wordt door bewoners. Bewoners en professionals geven aan dat bewoners hierin zelf ook een verantwoordelijkheid hebben. Overlast wordt vaak niet gemeld, vaak omdat bewoners niet het vertrouwen hebben dat hier iets mee gebeurt.

Participatie en armoede

Het percentage mensen met een WW-uitkering is geleidelijk iets afgenomen in zowel in de wijk Batau als in Nieuwegein als geheel. Dit zien we in de gehele regio Utrecht en lijkt een meer algemene trend. Op de andere indicatoren is geen duidelijke beweging te zien.

Samenwerking tussen professionals in de buurt

Rond de start van de wijkaanpak Betere Buurten in Nieuwegein is het SOS-team opgezet. Het SOS-team heeft voor een verbeterde afstemming en samenwerking tussen de professionals in de Muntenbuurt gezorgd en heeft de professionals geholpen alle groepen bewoners en initiatieven in de wijk in beeld te krijgen. Veel wisselingen van personeel belemmerden de onderlinge samenwerking en het contact met bewoners.

Contact tussen professionals en bewoners

Een van de doelen van de gemeente Nieuwegein was het meer zichtbaar en vindbaar zijn van professionals door bewoners. Uit de interviews bleek dat verschillende professionals bij de bewoners goed bekend en vindbaar te zijn, zoals verschillende gemeenteprofessionals, de *community coach* en de wooncorporatie. Een stabiel team en individuele professionals die vertrouwen opbouwen onder bewoners, zijn in de Muntenbuurt belangrijk gebleken. Bij wisselingen is tijd nodig om elkaar weer te leren kennen en vertrouwen op te bouwen.

3.3

Amersfoort: Soesterkwartier

[Het Wijkperspectief](#) is de wijkaanpak voor het Soesterkwartier. De [Uitvoeringsagenda](#) voor dit Wijkperspectief is opgesteld in samenspraak met inwoners en professionals. Een belangrijk onderdeel van de plannen is dat wordt samengewerkt met wijkbewoners, gemeente en professionals. De meeste activiteiten liepen tot eind 2025, sommige tot in 2026. Een deel van de projecten startte na de eerste meting van dit onderzoek, en sommige pas na de tweede meting. Hierdoor – en doordat het tijd kost voordat resultaten zichtbaar of merkbaar zijn – zijn in deze monitor niet van alle projecten al resultaten zichtbaar. Daarvoor

is een langere periode van monitoring nodig. Het Wijkperspectief heeft een breed palet aan ambities. Voor deze monitor hebben we ons in overleg met de gemeente gericht op zes ambities (zie tekstkader 3.2).

Tekstkader 3.2 Wijkaanpak het 'Wijkperspectief'

Fijn en Veilig Wonen

Doelen:

- Prettige buurten en fijn contact tussen burens, dichten van de sociale kloof tussen groepen inwoners.
- Samen leven, hulp bij problemen in de straat of buurt, tegengaan van overlast, veiligheid.
- Ondersteuning en zorg.

Bruisend hart van de wijk, en Voor en met elkaar

Doelen van twee ambities:

- De Noorderwierweg herinrichten waarbij de verkeersveiligheid en de fysieke en sociale kwaliteit van het verblijfsgebied (inclusief winkelgebied) flink is toegenomen.
- Betere ontmoetingsplekken en activiteiten voor jong en oud.
- Voorzieningen en activiteiten zijn laagdrempelig, zichtbaar en toegankelijk voor iedere wijkbewoner.
- Synergie in een rijk aanbod aan ontmoetingsplekken.

Soesterpark

Doelen:

- Het Soesterpark tot 'één geheel' en toegankelijk voor iedereen maken, en verbinden met andere (nieuwe) stukken groen in de wijk en Langs Eem en Spoor (letterlijk en/of figuurlijk).
- Vergroten van de belevings- en gebruikswaarde van het groen in het Soesterkwartier.

Samen opgroeien

Doelen:

- Veilige plekken voor de jeugd in het vrijetijd domein. Jongeren kunnen op nieuwe en bestaande locaties, zoals het jongerencentrum De Reset, terecht om zich te verenigen, hun stem te laten horen, te socializen en om hun talenten te ontwikkelen.
- Tegengaan van overlast door jongeren.
- De inbreng van kinderen en jongeren doet ertoe en maakt impact.

Op de toekomst voorbereid

Doelen:

- Het Soesterkwartier en Langs Eem en Spoor worden als geheel in beeld gebracht om te zorgen voor goede verbindingen.
- Meer vertrouwen in de samenwerking en interactie tussen inwoners, gemeente, ondernemers en organisaties.
- Informatievoorziening die goed aansluit bij de behoefte van wijkbewoners.

Zie voor meer informatie over de wijkaanpak: het [Wijkperspectief](#).

3.3.1

Korte beschrijving van de wijk

Het Soesterkwartier telde 12.265 inwoners in 2024 ([Amersfoortincijfers.nl](https://amersfoortincijfers.nl)). In 2025 zijn er 5.964 woningen in het Soesterkwartier, waarvan 41 procent huurwoningen van woningcorporaties, 17 procent particuliere huurwoningen en 42 procent koopwoningen. De meeste woningen in het Soesterkwartier zijn gebouwd voor 1960 (68%). Tussen 2010 en 2019 zijn er ruim duizend woningen bijgebouwd (voornamelijk in de buurten Puntenburg, Piet Mondriaanlaan en omstreken, en de Wagenwerkplaats). Dat is bijna 20 procent van de woningen van het Soesterkwartier.

3.3.2

Methode

Naast de indicatorenset zijn er in het Soesterkwartier twee kwalitatieve metingen uitgevoerd. Een overzicht van de hierbij gebruikte methoden en onder welke doelgroepen deze zijn uitgevoerd, is weergegeven in tabel 3.2. Voor een uitgebreide beschrijving van de methoden en resultaten zie bijlage 2.

Tabel 3.2 Gebruikte methoden voor monitoring in het Soesterkwartier.

<i>Methoden</i>	<i>Meting 1 (oktober 2023- mei 2024)</i>	<i>Meting 2 (april-juni 2025)</i>
Focusgroep met professionals in het kernteam	x	x
Focusgroep met professionals en actieve bewoners in het buurtnetwerk	x	x
Gesprekken met sleutelfiguren	x	x
Interviews met bewoners	x	x

3.3.3

Kernbevindingen Amersfoort

In het Soesterkwartier zijn de volgende bewegingen gevonden:

Gezondheid volwassenen

Het percentage mensen met een als goed ervaren gezondheid is in Amersfoort en de hele regio Utrecht afgenomen, maar in het Soesterkwartier lijkt er geen sprake te zijn van een daling. Het percentage mensen dat onvoldoende regie ervaart over het eigen leven lijkt te zijn toegenomen. Dit is in Amersfoort als geheel en de hele regio Utrecht ook zo, en lijkt daarmee een algemene trend.

Gezondheid jeugd

Onder 13- tot en met 17-jarigen in het Soesterkwartier lijken de ervaren gezondheid, onvoldoende weerbaar zijn en eenzaamheid zich ongunstig te ontwikkelen. In het duidingsgesprek kon hiervoor geen verklaring worden gevonden.

Onderwijs, perspectief voor jongeren

Het percentage middelbare scholieren dat school (hartstikke) leuk vindt, lijkt in het Soesterkwartier iets te zijn afgenomen. Dit lijkt een algemene trend. Er zijn diverse projecten voor jongeren opgezet, en jongeren zetten zich in voor de buurt. Ondanks de aandacht die er voor jongeren

is, zijn er volgens geïnterviewde inwoners en professionals te weinig ontmoetingsplekken voor jongeren. Dit draagt volgens sommigen bij aan de overlast. Professionals vinden dat er geluisterd wordt naar jongeren, maar dat ideeën niet altijd tot uitvoering worden gebracht. Daar is meer mankracht voor nodig.

Participatie en armoede

In het Soesterkwartier (en Amersfoort als geheel) is het aantal inwoners met een WW-uitkering licht afgenomen. Het percentage inwoners met betaald werk nam iets toe. Er is een lichte daling te zien in het percentage huishoudens met geregistreerde problematische schulden.

Woonbeleving

De woonbeleving van bewoners in het Soesterkwartier was en blijft overwegend positief. Wel ervaren bewoners overlast door jongeren, verkeer en zwerfafval. Professionals geven aan meer verward gedrag te zien.

Gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

De geïnterviewde bewoners geven aan blij te zijn met het groen in de wijk, maar vinden sommige straten nog erg stenig. Er zijn enkele projecten opgezet om de wijk verder te vergroenen, zoals het project Tuinmaatjes. De opgave Soesterpark (verbinding tussen het groen in het Soesterkwartier en Langs Eem en Spoor) komt wat moeizamer van de grond. Ook bleek dat bewoners graag zagen dat het project Wijkboerderij tot uitvoering werd gebracht, maar is geconcludeerd dat dit niet meer haalbaar was.

Betrokkenheid van bewoners bij activiteiten

Er zijn de afgelopen jaren diverse projecten naar tevredenheid van bewoners en professionals opgestart en uitgevoerd, die zorgen voor meer aandacht voor kwetsbare bewoners in de wijk onder kleine groepen bewoners en professionals. Daarnaast worden de activiteiten die in het winkelgebied worden georganiseerd, als positief beoordeeld. Het is belangrijk om te kijken of de activiteiten en het winkelaanbod aansluiten bij de diverse bewoners in de wijk. Daarom is in het project Versterken van het winkelgebied ook aandacht besteed aan de branchering en het profiel van de winkelstraat.

Ook zijn enkele projecten van de Uitvoeringsagenda door bewoners en/of (semi-)professionals uitgevoerd (Tuinmaatjes, Welkom in de wijk, inspiratie voor gesprekken over duurzamer leven, weerbaarheidstrainingen), of zijn bewoners in meedenkgroepen betrokken bij specifieke projecten (zoals schetsontwerp Soesterpark, looproute Soesterpark, beweegtuin voor senioren, G1000 Soesterkwartier).

Betrokkenheid van bewoners bij elkaar

De meeste bewoners hebben goed contact met burens en buurtgenoten. De sociale contacten beperken zich vaak wel tot de eigen groep of buurt. Interactie tussen bewonersgroepen is beperkt, mede doordat sommige activiteiten niet voor alle bewonersgroepen interessant zijn. Er zijn verschillende projecten ingezet om ondersteuning te bieden aan de buurten/straten waar spanningen tussen bewoners zijn of andere

problematiek speelt, zoals sociaal verbinders en weerbaarheidstrainingen.

Veiligheid en overlast

Het aantal geregistreerde misdrijven is in het Soesterkwartier iets afgenomen. Het gevoel van onveiligheid is niet afgenomen. Er zijn maatregelen genomen tegen hardrijdend verkeer op de Noordewierweg, om verkeersoverlast tegen te gaan. Deze maatregelen zijn pas recent ingezet. Zo vond de herinrichting van de Noordewierweg nog plaats tijdens de onderzoeksperiode. Geïnterviewde bewoners ervaren de weg tijdens deze herinrichtingswerkzaamheden nog steeds als onveilig.

Contact tussen professionals en bewoners

Tot slot blijkt dat de geïnterviewde bewoners, ondanks het uitgebreide co-creatieproces van gemeente en bewoners, vaker geïnformeerd wilden worden over de uitvoeringsagenda en de projecten. In het Soesterkwartier zijn veel actieve bewoners die zelf activiteiten organiseren. Daarmee wordt echter maar een deel van de bewoners bereikt.

3.4 Utrecht: Overvecht

Sinds 2019 werken gemeente, bewoners, corporaties, zorginstellingen, scholen en andere partners samen om de wijk Overvecht te verbeteren. Door te investeren in de talenten en het welzijn van bewoners wil de wijkaanpak 'Samen voor Overvecht' zorgen voor een positieve verandering en meer perspectief voor alle inwoners van de wijk. De vijf ambities van de wijkaanpak staan genoemd in tekstkader 3.3.

Tekstkader 3.3 Wijkaanpak 'Samen voor Overvecht'

Plezierig wonen in een meer gemengde wijk

Doelen:

- Meer woningaanbod voor verschillende mensen.
- Een schone, groene, gezonde en veilige woonomgeving.

Perspectief voor jeugd versterken

Doelen:

- Inzet op taal en ontwikkeling, van zwangerschap tot 4 jaar.
- Mogelijkheden voor de toekomst voor jongeren vergroten, in school en werk.

Veilige buurten

Doelen:

- Jongeren kiezen het goede pad en jongerenoverlast neemt af.
- Tegengaan van ondermijnende criminaliteit.

Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat

Doelen:

- Een stevige sociale basis.
- Extra aandacht voor bereiken van alle inwoners.
- Snellere en betere aanpak geldzorgen.
- Een goede samenwerking tussen hulpverleners zodat bewoners gezond blijven en goede zorg en ondersteuning krijgen.

Meedoen en ondernemen

Doelen:

- Aantrekkelijk ondernemersklimaat maken.
- Meer kansen voor werk, scholing en ondernemerschap.

Zie voor meer informatie over de wijkaanpak: [Samen voor Overvecht](#).

3.4.1

Korte beschrijving van de wijk

De wijk Overvecht bestaat uit de buurten Zamenhofdreef, Taagdreef, Donaudreef, Neckardreef, Zambesidreef en Tigrisdreef. Ook Vechtzoom-Zuid, Vechtzoom-Noord, Bedrijfsgebied Overvecht en Poldergebied Overvecht horen bij de wijk. Er zijn 16.781 woningen in de wijk en er wonen 35.770 mensen (peildatum: 1 januari 2025). De woningvoorraad bestaat voor meer dan driekwart (78%) uit hoogbouw (4-hoog of 10-hoog) en 22 procent van de woningen is een ééngezinswoning. 80 procent van de woningen is een huurwoning (71% verhuur via woningcorporaties en 9% particuliere verhuur).

3.4.2

Methode

De gemeente Utrecht voert zelf al sinds 2019 een monitor uit naar de wijkaanpak Samen voor Overvecht. Daarom is er in samenspraak met de gemeente Utrecht voor gekozen om aanvullend op de indicatorenset drie verdiepende onderzoeken te doen, namelijk:

1. Een kwantitatieve analyse naar de schoolloopbaan van middelbare scholieren uit Overvecht.
2. Een herhaalde kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de samenwerking binnen het kernteam jongvolwassenen en hun aanpak in de wijk (twee metingen).

3. Een behoeftepeiling over de openbare ruimte van Amazonedreef-Noord.

Voor een uitgebreide beschrijving van de methoden en resultaten zie bijlage 3.

3.4.3 *Kernbevindingen Utrecht*

In Overvecht zijn de volgende bewegingen op gang gekomen:

Gezondheid (volwassenen en jeugd)

De gezondheid van volwassenen en jeugd laat op bijna alle indicatoren een ongunstige ontwikkeling zien, met vooral een verslechtering bij de tweede meting die tijdens de coronapandemie plaatsvond. Dit is vergelijkbaar met de trend die in de gehele GGD-regio Utrecht te zien is. Hoewel de resultaten voor Overvecht niet statistisch significant zijn, lijken sommige resultaten in de wijk stabiel te zijn gebleven. Voor Utrecht als geheel is een verslechtering te zien, zoals voor ervaren gezondheid en weerbaarheid onder 13- tot en met 17-jarigen.

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

In Overvecht lijkt het contact met burens en de tevredenheid over het groen in de buurt te zijn afgenomen. Ook lijkt men vaker onvoldoende koeling te ervaren, zowel in de tuin of buurt als in de woning. In Overvecht zijn deze verschillen niet statistisch significant, maar de wijk lijkt voor deze indicatoren de ongunstige trend in Utrecht te volgen.

Veiligheid en overlast

Het aantal geregistreerde misdrijven nam af, het onveiligheidsgevoel van bewoners echter niet. Beide ontwikkelingen zijn in de andere wijken en gemeenten ook te zien en lijken daarmee een algemene trend te zijn.

Onderwijs, perspectief voor jongeren

Wat betreft de schoolloopbaan van middelbare scholieren is er een ontwikkeling te zien richting meer vwo- en minder vmbo-leerlingen, zoals in de wijkaanpak ook werd beoogd. Deze ontwikkeling is te zien op zowel wijk- als gemeenteniveau, en lijkt daarom een algemene trend. De samenwerking binnen het kernteam jongvolwassenen in Overvecht maakt dat ieders expertise beter kan worden benut en ingezet. Hierdoor verdwijnen jongvolwassenen uit de wijk minder snel uit beeld en krijgen zij eerder passende hulp en ondersteuning op diverse leefgebieden.

Participatie en armoede

Ook in Overvecht en Utrecht als geheel is een lichte afname van het percentage bewoners met een WW- of bijstandsuitkering te zien. Ook is sprake van een lichte toename van bewoners met betaald werk. Deze ontwikkelingen zijn in de andere wijken en gemeenten ook te zien en lijken daarmee een algemene ontwikkeling te zijn.

Samenwerking tussen professionals in de wijk

Binnen het kernteam jongvolwassenen werken professionals met elkaar aan de problematiek van jongvolwassenen in Overvecht. De nauwe en regelmatige samenwerking tussen deze professionals van verschillende organisaties in de wijk maakt dat ieders expertise beter kan worden benut en ingezet. Casusbesprekingen lijken hierbij goed te werken. Door

deze samenwerking komt de doelgroep goed in beeld en tegelijkertijd leren de partners van elkaar wie welke rol kan pakken in het voorkómen en oplossen van concrete problematiek.

Door verschillen in werkwijze tussen organisaties blijkt het lastig om casussen onderling over te dragen. Centrale aanmelding kan hierin bijvoorbeeld belemmerend werken. Ook zouden sommige professionals wel meer outreachend willen werken om de doelgroep beter te bereiken, maar dat past volgens hen niet bij de inrichting en werkwijze van de organisatie waar ze voor werken. Voor het succes van een samenwerkingsverband in de wijk is het belangrijk dat de professionals binnen hun organisatie het vertrouwen en de ruimte krijgen om nieuwe vormen en nieuwe routes te verkennen.

Contact tussen professionals en bewoners

Professionals binnen het kernteam jongvolwassenen geven aan dat outreachend werken een goede manier is om met bewoners in contact te komen, ook met bewoners die vaak minder goed bereikbaar zijn voor zorg en ondersteuning.

3.5 Zeist: Vollenhove

Gemeente, bewoners, corporaties, zorginstellingen en andere partners werken sinds 2020 samen in de buurtaanpak 'Vollenhove Vooruit' om de wijk te verbeteren. Het streven is het wonen, werken en leven in Vollenhove prettiger te maken. Zie tekstkader 3.4 voor de ambities en doelen die hierbij centraal staan.

Tekstkader 3.4 Buurtaanpak 'Vollenhove Vooruit'

Een vitale gemeenschap

Doelen:

- Jeugd groeit kansrijk op.
- Ontmoeten en chillen staat centraal.
- Iedereen doet mee.
- Zorg is toegankelijk en op maat.

Diversiteit als kwaliteit

Doelen:

- Buren helpen en kennen elkaar.
- Gevarieerd woningaanbod.
- Ruimte voor initiatief en ondernemerschap.
- Verzilveren optimale ligging.

Open en groen

Doelen:

- Sport, spel en bewegen voor iedereen.
- Overal veilig en schoon.
- Park verbindt de buurt en omgeving.
- Criminaliteit krijgt geen kans.

Een eigentijdse wijk

Doelen:

- Klaar voor klimaatverandering.
- Buurt is aardgasvrij.
- Vernieuwende vormen van mobiliteit.
- Bloeiende deeleconomie.

Zie voor meer informatie over de wijkaanpak: [Vollenhove Vooruit](#).

3.5.1

Korte beschrijving van de wijk

Kenmerkend voor de wijk Vollenhove zijn de grootschalige flats, waaronder de L-flat, die met 728 woningen een dorp op zich te noemen is. In totaal zijn er in Vollenhove 2.309 woningen verdeeld over vijf flats en enkele laagbouwoningen. 80 procent van de woningen zijn huurwoningen waarvan 56 procent sociale huurwoningen. De wijk heeft verder een basisschool, een winkelcentrum en medische voorzieningen.

3.5.2

Methode

De gemeente Zeist heeft zelf een brede monitor opgezet voor de buurtaanpak Vollenhove Vooruit. Daarom is er in samenspraak met de gemeente voor gekozen om aanvullend op de indicatorenset vier verdiepende onderzoeken te doen, namelijk:

1. Een kwalitatieve evaluatie van de netwerksamenwerking rond de wijkaanpak Vollenhove Vooruit.
2. Een kwalitatieve analyse van open vragen over het imago van Vollenhove.
3. Een mixed-methods evaluatie van de sociale renovatie van de L-flat.
4. Een tweede mixed-methods evaluatie van de ondersteuning van bewoners van de L-flat door team Voor L-kaar.

Voor een uitgebreide beschrijving van de methoden en resultaten zie bijlage 4.

3.5.3

Kernbevindingen Zeist

In Vollenhove zijn de volgende bewegingen gevonden:

Gezondheid (volwassenen en jeugd)

In Vollenhove lijkt het percentage volwassenen met een hoog risico op angststoornissen en depressieve klachten zich ongunstig te ontwikkelen. Voor de andere indicatoren van gezondheid is geen (duidelijke) beweging te zien.

Woonbeleving

Bewoners van Vollenhove zijn positiever over hun buurt dan bewoners elders in Zeist. Met name de nabijheid van voorzieningen, zoals het openbaar vervoer en de winkels, en de nabijheid van groen worden positief gewaardeerd.

Gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

Bewoners vinden het groen belangrijk. Ze zijn er blij mee, en het mag nog wel meer of beter benut worden. Met de renovatie van de L-flat is een groot aandeel van de woningen in Vollenhove verduurzaamd.

Betrokkenheid van bewoners bij activiteiten

Rondom de L-flat zijn er, onder andere door het team Voor L-kaar, diverse activiteiten georganiseerd voor verschillende groepen bewoners. Professionals in de wijk zijn hier positief over. Bewoners leren elkaar en de professionals rond de L-flat hierdoor beter kennen.

Betrokkenheid van bewoners bij elkaar

Het team Voor L-kaar streeft ernaar om bewoners van de L-flat met een hulpvraag te koppelen aan bewoners die kunnen helpen. Ook stimuleert het team bewoners om gezamenlijke sociale activiteiten te organiseren. Het team wil daar de komende tijd verder op inzetten en zo aan *community building* werken.

Veiligheid en overlast

In Vollenhove (en in Zeist als geheel) zijn de geregistreerde misdrijven afgenomen en is het onveiligheidsgevoel stabiel gebleven. Deze ontwikkelingen zien we ook in de andere wijken en lijken daarmee een algemene trend.

Onderwijs, perspectief voor jongeren

Er worden rond de L-flat ook activiteiten georganiseerd voor kinderen en jongeren. Daarmee zijn kinderen en jongeren in beeld gekomen van professionals, en is er vaak ook contact gelegd met ouders.

Participatie en armoede

In Vollenhove is het percentage bewoners met een bijstandsuitkering afgenomen en lijkt het percentage bewoners met betaald werk iets te zijn toegenomen. Deze ontwikkelingen zien we in heel Zeist en in de andere wijken, wat wijst op een meer algemene trend.

Samenwerking tussen professionals in de buurt

Meerdere organisaties houden kantoor onderin de L-flat, waardoor lijnen kort zijn en er meer samenwerking is gekomen. De outreachende aanpak van en de samenwerking met het team Voor L-kaar worden door hun samenwerkingspartners als positief ervaren. Doordat het team vroegtijdig bij bewoners betrokken kan zijn, is ernstigere problematiek of zwaardere zorg en ondersteuning mogelijk te voorkomen.

Binnen het netwerk Vollenhove Vooruit zijn de lijnen onderling korter en is de taakverdeling duidelijker geworden. Doordat gezamenlijke doelen zijn vastgesteld, is er meer focus in de wijkaanpak gekomen.

Contact tussen professionals en bewoners

Sinds de renovatie van de L-flat is het team team Voor L-kaar in de L-flat gekomen. Bewoners en professionals ervaren de outreachende aanpak van het team over het algemeen als heel positief ervaren. Deze aanpak helpt om bewoners eerder in beeld van professionals te krijgen en ze langer in beeld te houden. Ook worden de toegankelijkheid (het team is onderin de flat gehuisvest en werkt ook zonder afspraak) en de praktische ondersteuning als positieve aspecten van het team genoemd, waarmee het vertrouwen van bewoners kan worden gewonnen.

4 Resultaten: beweging in de vier wijken

Met deze monitor is per wijk gevolgd in hoeverre er een beweging op gang is gekomen richting beoogde ambities en doelen. In dit hoofdstuk wordt kort beschreven in hoeverre er een beweging richting ambities en doelen zichtbaar is wanneer overkoepelend naar de vier wijken wordt gekeken.

4.1 Bewegingen in de wijken

Er is in de wijken met name een beweging richting ambities en doelen te zien op het gebied van de fysieke leefomgeving, de betrokkenheid van bewoners bij elkaar en bij de buurt, de samenwerking tussen professionals in de wijken en het contact tussen professionals en bewoners.

Fysieke omgeving

Op het gebied van de fysieke omgeving zijn er diverse aanpassingen gedaan die bewoners als positief ervaren, zo blijkt uit de gesprekken in de wijken. Voorbeelden hiervan zijn de herinrichting van het winkelcentrum het Muntplein en de muurschilderingen in Nieuwegein, de renovatie van de L-flat in Zeist en de aandacht voor het groen en de herinrichting van de Noordewierweg in Amersfoort. Uit de indicatorenset blijkt (nog) geen duidelijke beweging op het gebied van tevredenheid over het groen en de ervaren koeling in de woning, tuin of buurt.

Betrokkenheid van bewoners bij elkaar en bij de buurt

Er zijn de afgelopen jaren veel activiteiten voor en samen met bewoners georganiseerd in de vier wijken. Professionals zien steeds meer bewoners deelnemen aan activiteiten en projecten in de wijk. Vaak gaat het om een specifieke groep bewoners, die langzaam groter wordt door actieve inzet van professionals. In de wijken is er ook een groep bewoners die geen gebruik maakt van het activiteiten aanbod in de wijk. Professionals en actieve bewoners proberen deze bewoners te betrekken, maar hebben daarbij vaak het gevoel dat dit niet of maar beperkt lukt. Een belangrijke reden hiervoor is dat het aanbod van activiteiten niet goed aansluit bij alle groepen in de wijk. Daarnaast blijkt uit de gesprekken met bewoners dat niet alle bewoners (nu) behoefte hebben aan contact of activiteiten. Sommige mensen zijn van nature meer op zichzelf. Anderen zijn druk met werk of familie, en hebben daardoor een sociaal netwerk buiten de wijk of buurt. Professionals geven verder aan dat ze zien dat bewoners meer betrokken raken bij de wijk en bij elkaar, en dat bewoners trotser zijn geworden op hun wijk door de activiteiten die georganiseerd zijn.

Samenwerking tussen professionals in de wijken

In de wijken zijn ook samenwerkingsverbanden ontstaan tussen professionals die met elkaar veel voor bewoners en de wijk kunnen betekenen. Het gaat hierbij om het kernteam jongvolwassenen in Overvecht, het team Voor L-kaar in Vollenhove, het kernteam en buurtnetwerk in het Soesterkwartier en het SOS-team in Nieuwegein. Samen casussen bespreken, outreachend werken en samen concreet

activiteiten met en voor bewoners in de wijk uitvoeren, waren daarbij manieren voor professionals in de wijk om elkaar en tegelijk ook de (leefsituatie van) bewoners beter te leren kennen en bereiken.

Contact tussen professionals en bewoners in de wijken

Op diverse manieren is er in de wijken samengewerkt tussen professionals en bewoners. In Amersfoort is de wijkaanpak opgestart in co-creatie met de bewoners van de wijk Soesterkwartier. Door inzet van verschillende methoden om bewoners te betrekken en hen actief op te zoeken, is een grote groep bewoners in het Soesterkwartier bereikt. Hierdoor kon bij aanvang veel worden opgehaald bij bewoners. Er is subsidiegeld beschikbaar gesteld voor bewonersinitiatieven. Gaandeweg bleek co-creatie echter niet eenvoudig, want ook daarmee bereik je niet alle groepen bewoners, waardoor de stem van de ene groep meer gehoord wordt dan van de andere. Het proces om een subsidie aan te vragen bleek daarnaast voor bewoners te ingewikkeld. Bovendien waren verwachtingen hoog, en bleek de benodigde doorlooptijd bij de gemeente langer dan bewoners hadden verwacht, waardoor de motivatie en het enthousiasme van bewoners na verloop van tijd enigszins afnam.

Bewoners actief opzoeken helpt om hen in beeld of betrokken te krijgen en te houden. Het bereiken van kwetsbare bewoners vraagt om extra aandacht en inzet. De inzet van outreachend werkende professionals is hierbij belangrijk, zoals de *community builder* in Nieuwegein en het team Voor L-kaar in Zeist.

De communicatie van gemeente naar bewoners over ontwikkelingen en activiteiten in de wijk verloopt in de wijken over het algemeen goed. Zo wordt het Buurtbericht in Nieuwegein heel goed gelezen en gewaardeerd door bewoners. In Amersfoort is er de wijkkrant en zijn bewoners actief betrokken via sociale media. Toch lijkt er soms nog iets te ontbreken, bijvoorbeeld in de afhandeling van klachten of in de communicatie wanneer uitvoeringsprocessen bij de gemeente langer duren dan verwacht.

4.2 Thema's waarop (nog) geen gunstige bewegingen gevonden zijn

Uit de monitor komt (nog) nauwelijks tot geen gunstige beweging naar voren op het gebied van veiligheid en overlast, gezondheid en moeite met rondkomen.

Veiligheid en overlast

Op het gebied van veiligheid en overlast zijn er aanhoudende problemen in de wijken. In meerdere wijken geven bewoners aan 's avonds niet (graag) buiten te zijn. Er is in de meeste wijken ondanks de inzet van professionals aanhoudende overlast van drugsgebruik, hangjongeren, hard rijdend verkeer en zwerfafval. In Nieuwegein ervaart men wel een afname in drugsoverlast. Mogelijk speelt het landelijk verbod op lachgasgebruik daarbij een rol. Daarnaast is de overlast vanuit een specifiek adres in de buurt aangepakt.

In de wijken is de nodige inzet van professionals, zoals handhavers. Dat wordt opgemerkt door bewoners, maar het heeft volgens hen nog niet (voldoende) geleid tot een afname van de overlast. De ervaren verbeteringen zijn nog beperkt, en de afhandeling van klachten wordt niet altijd als voldoende gezien. Problematiek van buiten de wijk speelt

hierin ook mee, zoals drugsgebruik en -handel, of overlast van jongeren die zelf niet uit de wijk komen. Hierbij overstijgt de problematiek de invloed van een wijkaanpak en is meer en bredere inzet nodig. Dit beeld lijkt overeen te komen met de cijfers op basis van de indicatorenset. Uit de cijfers komt terug dat (ondanks daling van het aantal geregistreerde misdrijven) het gevoel van onveiligheid onder bewoners niet is afgenomen.

Uit gesprekken met bewoners en professionals komt naar voren dat verkeersoverlast, zoals hard rijdende auto's of fietsen waar dat niet mag, moeilijk te verhelpen is. Ook fysieke maatregelen als verkeersdrempels, wegversmallingen of hekjes op stoepen, dragen nog onvoldoende bij aan een oplossing.

Overlast van zwerfvuil is een ander hardnekkig probleem. Het werd onder andere in Nieuwegein aangepakt door een vuilprikploeg: regelmatig gaat een groep bewoners vrijwillig de buurt in met prikstokken en een vuilniszak. De buurt is na de ronde schoon, maar daarna neemt het vuil op straat toch weer toe. Bijvangst is dat bewoners het als een gezellige activiteit ervaren, waardoor het vuilprikken ook bijdraagt aan de sociale cohesie in de buurt.

Gezondheid en moeite met rondkomen

Op het gebied van gezondheid en moeite met rondkomen lijken vooral algemene trends een beweging veroorzaakt te hebben. Zo nam ervaren gezondheid af, met name tussen de eerste en tweede meting. Deze afname is in de hele GGD regio Utrecht te zien, wat wijst op een algemene trend. Daarnaast is in alle vier de wijken een lichte afname te zien van het percentage bewoners met een WW-uitkering en in drie wijken een lichte toename van het percentage bewoners met betaald werk. Vermoedelijk is dit te verklaren doordat de arbeidsmarkt in Nederland in het algemeen gunstiger is geworden.

5 Beschouwing

Een onderdeel van de Regio Deal Vitale Wijken was het monitoren hiervan. Doelen van deze monitor waren:

1. Nagaan of een beweging op gang komt richting beoogde ambities en doelen.
2. Tussentijds bijsturen van de wijkaanpakken mogelijk maken.
3. Van elkaar leren en kennis delen tussen de partijen die betrokken zijn bij de wijkaanpakken.

In deze beschouwing wordt gereflecteerd op de overkoepelende bevindingen uit de vier wijken en wordt nagegaan wat we daarvan kunnen leren voor toekomstige wijkaanpakken. Daarnaast reflecteren we op onze monitoringsaanpak en komen met advies voor toekomstige monitoring.

5.1 Reflectie op de overkoepelende bevindingen en lessen voor toekomstige wijkaanpakken

5.1.1 *De wijkaanpakken lijken in een aantal opzichten te werken; langdurige inzet van belang*

De wijkaanpakken in de vier Utrechtse gemeenten lijken in een aantal opzichten te werken. Er zijn gunstige ontwikkelingen te zien op de volgende gebieden:

Fysieke aanpassingen

Bewoners zijn tevreden over diverse fysieke aanpassingen die zijn of worden verricht, zoals het vergroenen van de buurt, de herinrichting van winkelcentrum of winkelstraat, en het verbeteren van de openbare ruimte. Soms kunnen met fysieke maatregelen ook sociale doelen bereikt worden. Zoals met het project 'Tuinmaatjes' in Amersfoort, waar het groenonderhoud door vrijwilligers ook bijdraagt aan sociale binding in de wijk. Of het vuilprikken in Nieuwegein, waardoor buurtgenoten elkaar (beter) leren kennen.

Bij toekomstige wijkaanpakken is het aan te bevelen om vooraf over mogelijke neveneffecten na te denken. Zo kunnen positieve neveneffecten beter worden benut en eventuele negatieve effecten worden voorkomen. Een negatief neveneffect kan bijvoorbeeld zijn dat wanneer voorzieningen of activiteiten worden gestart die aansluiten bij een specifieke groep bewoners, een andere groep niet meer komt. Dit vooraf doordenken vraagt om een bredere blik en domeinoverstijgende samenwerking. Het is goed om van tevoren afspraken te maken over hoe om te gaan met deze mogelijke neveneffecten en ruimte in de begroting te houden om hierop in te kunnen spelen.

Sociale activiteiten

Met de sociale activiteiten die in de wijk georganiseerd zijn door wijkprofessionals zijn steeds meer bewoners bereikt. Het heeft tot verbinding en trotsheid op de wijk geleid. Aandachtspunt blijft het bereiken en betrekken van moeilijk bereikbare en kwetsbare groepen in de wijk, waaronder eenzame bewoners. Sluit het activiteitenaanbod voldoende aan bij hun wensen? Of hebben zij behoefte aan iets anders?

Outreaching werken richting bewoners en inzet van een *community builder* zijn daarbij belangrijke succesfactoren. Wijkprofessionals die langere tijd betrokken zijn en blijven, actieve bewoners, en een plek (in de buurt) waar (kwetsbare) groepen terecht kunnen, maken daarbij het verschil. Het team Voor L-kaar in Zeist en het Muntpunt in Nieuwegein zijn daarvan goede voorbeelden. Daarbij werken professionals vanuit persoonlijke verbinding en vertrouwen samen met bewoners aan de buurt of wijk. Er wordt geluisterd naar en meebewogen met de behoeften, wensen en ideeën van de bewoners. De professionals zijn laagdrempelig toegankelijk, zichtbaar, uitnodigend, en werken met gevoeligheid voor verschillende doelgroepen.

De ambitie van professionals om met activiteiten ook verschillende groepen in de buurt samen te brengen, heeft niet overal zo uitgewerkt. Interesses, belangen en visies lopen tussen groepen soms te ver uiteen. En sommige bewoners ondernemen liever activiteiten binnen hun eigen kring. De vraag is dan ook of je als professional daarop moet blijven inzetten, of accepteert dat er binnen een wijk groepen zijn die minder met elkaar in verbinding staan. Als toch ingezet wordt op deze verbinding tussen groepen, vraagt dit heel gerichte aandacht en activiteiten. Het werken vanuit de kracht van bewoners, investeren in de kwaliteiten, competenties en potenties van individuele burgers, en van daaruit op zoek gaan naar de verbinding, kan een goede insteek zijn. Maar ook de inzet van bijvoorbeeld een *community builder* kan helpen.

Samenwerking tussen professionals in de wijk

Een positieve opbrengst van de Regio Deal aan de wijkaanpakken is de samenwerking tussen professionals in de wijk. In het kader van de wijkaanpakken zijn enkele integrale wijkteams geformeerd, die regelmatig bij elkaar kwamen. Samen casussen bespreken, outreachend werken en samen concreet activiteiten met en voor bewoners in de wijk uitvoeren, waren manieren voor professionals in de wijk om elkaar en tegelijk ook de (problematiek van) bewoners beter te leren kennen en bereiken. Door deze manier van samenwerken werd de onderlinge rolverdeling helderder en konden partijen elkaars expertise versterken. Belangrijk daarbij is om de samenstelling van het team zo constant mogelijk te houden. Wat helpt, is de betrokkenheid van bevlogen professionals en 'verbindingsofficieren' in deze teams, die onder meer reflecterend, open, verbindend en gedreven zijn (Van der Velden et al., 2024).

De samenwerking tussen professionals in de wijk van verschillende disciplines en organisaties heeft tijd nodig om te groeien: men moet elkaar en elkaars rol in de wijk leren kennen, zodat ieders expertise beter kan worden benut en ingezet. Daarvoor is het belangrijk om elkaar met regelmaat te treffen. Vanuit korte lijnen en goede onderlinge relaties kan men vervolgens samen doen wat in de wijk nodig is. Daarin zit een wisselwerking: juist door samen in de wijk concrete acties te organiseren, werd de onderlinge verhouding ook versterkt. Dat zagen we bijvoorbeeld in Nieuwegein: door in duo's huis-aan-huis langs de deuren te gaan met een 'energie-box', leerden professionals elkaar, maar ook de bewoners kennen, én werd meteen gewerkt aan verduurzaming van de woningen.

In Zeist bleek het zeer waardevol dat in het netwerk rond Vollenhove Vooruit ook samenwerking en afstemming was op directie- en bestuurlijk niveau, waardoor op alle niveaus vanuit een gedeelde visie

werd gewerkt. Dat helpt om op tactisch en uitvoerend niveau de tijd en ruimte te pakken die voor de wijkaanpak nodig is.

Soms kan de werkwijze tussen organisaties verschillen, waardoor het lastig kan zijn om casussen onderling over te dragen. En soms past een outreachende aanpak die nodig is niet bij de werkwijze van een bepaalde organisatie. Voor het succes van een samenwerking in de wijk is het dan belangrijk dat de professionals binnen hun organisatie het vertrouwen en de ruimte krijgen om nieuwe vormen en nieuwe routes te verkennen (Van der Velden et al., 2024).

De meeste van deze wijkteams lijken ook na afloop van deze Regio Deal te blijven bestaan. Deze continuïteit en inzet van professionals is van belang om de ambities ook daadwerkelijk te kunnen bereiken.

Op [Loket Gezond Leven](#) zijn behulpzame tips te vinden voor samenwerking in de wijk met professionals uit verschillende domeinen en organisaties, en met bewoners. Deze zijn beschreven voor samenwerking op gezondheid, maar zijn ook goed toepasbaar op andere gebieden.

5.1.2 *Sommige problemen overstijgen de huidige wijkaanpak; ook regionale of landelijke aanpak nodig*

Qua veiligheid en overlast waren er aanhoudende problemen in de wijken, ondanks de inzet daarop vanuit de gemeenten. Gedurende de monitoringsperiode was hier in de meeste wijken geen verbetering op te zien. Mensen voelen zich niet veilig om 's avonds naar buiten te gaan, er is aanhoudende drugsoverlast, overlast door hangjongeren, door hardrijdend verkeer, en door zwerfafval. De wijkaanpak leek niet toereikend om deze problemen aan te pakken. De vraag is wat aanvullend nodig is om deze problematiek aan te pakken.

Soms groeit de sociale problematiek sneller dan met een wijkaanpak opvangen kan worden. Denk bijvoorbeeld aan een snelle toename van het aantal verwarde personen in de wijk. Dan is het goed om te herprioriteren wat als eerste nodig is in de wijk en de aanpak bij te sturen. Het betrekken van bewoners, ook via co-creatie en burgerwetenschap, kan hieraan bijdragen (zie bijvoorbeeld [Bridge2Health](#)).

Gedragsverandering en betrokkenheid moeilijk te bereiken

Bewoners hebben een aantal keer de noodzaak van gedragsverandering benoemd, bijvoorbeeld waar het gaat om hardrijdend verkeer of zwerfvuil. Betrokkenheid bij de buurt en je medeverantwoordelijk voelen voor de buurt, zijn hierbij van belang, maar zijn ook zeer uitdagend om te bereiken. Een voorbeeld van buiten de Utrechtse regio is bijvoorbeeld het Jongeren voor Jongeren project, waar jongeren andere jongeren in de buurt begeleiden, activeren en perspectief bieden. In Breda is dit bijvoorbeeld succesvol ingezet in de wijk Hoge Vught, waar jongeren die rondhingen in de openbare ruimte werden uitgenodigd om mee te doen aan activiteiten voor jongeren in de buurt en van daaruit konden doorstromen naar opleiding en werk, of zelf konden helpen met het organiseren van activiteiten in de buurt. Dit zorgt voor verbinding en draagvlak in de buurt (zie [Delen geeft meer.nl](#)). Ook in Amersfoort heeft de jongerenwerker mooie stappen gemaakt met de jongeren, die zich nu ook inzetten voor de wijk.

Oorzaken buiten de wijk

Dikwijls werden problemen in de wijk mede veroorzaakt door mensen van buiten de wijk, of bleken problemen in de wijk het niveau van de wijk te overstijgen. Van der Velden et al. (2024) constateren ook dat wanneer de leefbaarheid van een bepaalde buurt in het geding is, de oorzaken hiervan vaak maar heel beperkt binnen de betreffende wijk liggen. Zij stellen dat wijken en buurten weliswaar de vindplaats zijn van sociaaleconomische achterstanden en opgaven op het terrein van leefbaarheid en veiligheid, maar dat de oorzaken én de oplossingen van de problemen meestal op andere schaalniveaus liggen. Daarom is het belangrijk om vanuit verschillende schaalniveaus naar de wijk te kijken en zorgvuldig in kaart te brengen welke beleidsmaatregelen en programma's vanuit uiteenlopende beleidsdomeinen bij (de inwoners van) de betreffende wijk terechtkomen. Dan kan ook blijken dat een regionale of nationale aanpak of samenwerking behulpzaam is. Een landelijk verbod op lachgas leek bijvoorbeeld vruchten af te werpen in Nieuwegein, waar minder drugsoverlast werd ervaren. Voor een aanpak van overlast van jongeren van buiten de wijk is gemeentelijke of regionale samenwerking voor de hand liggend.

Samenwerking op alle niveaus nodig

Een goede samenwerking op alle niveaus, van de wijk tot nationaal niveau, is essentieel om uiteindelijk te kunnen komen tot vitale wijken. Meer algemeen kunnen domeinoverstijgend samenwerken, samen leren en vooruitblikken met professionals van buiten de wijk, (kennis)uitwisseling met de regio en nationaal beleid, en participatie in regionale en landelijke leernetwerken helpend zijn om tot oplossingen te komen voor deze hardnekkige problematiek. Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid vertoont veel parallellen met de wijkaanpakken in de Regio Deal. In zestien stedelijke vernieuwingsgebieden wordt gewerkt aan verbeteren van de fysieke woonomgeving, perspectief bieden (talentontwikkeling voor kinderen, toeleiding naar werk en tegengaan van problematische schulden), en vergroten van de veiligheid. Aangeraden wordt om de inzichten die daar worden opgedaan te benutten in toekomstige wijkaanpakken met een soortgelijke insteek. Het praktijkhandboek '[Slagkracht in de wijk](#)' heeft relevante inzichten op dit terrein gebundeld met praktische en concrete handelingsperspectieven. Er bestaan diverse platforms en websites waar behulpzame kennis en informatie is samengebracht. Zie onder meer [Buurtwijs](#) en de [Wijkwijzer](#). Het platform WijkWijzer biedt beleidsmakers, wijkprofessionals en actieve bewoners een bundeling van relevante inzichten, publicaties en praktijkvoorbeelden over gebiedsgericht werken. Ook op het [Loket Gezond Leven](#) zijn kennis en informatie, instrumenten en praktijkvoorbeelden te vinden die hierbij kunnen helpen. Het is weliswaar gericht op gezondheid, maar is veelal breder toepasbaar. Ook komen thema's aan bod die in de huidige wijkaanpakken belangrijke thema's waren, zoals drugsgebruik, armoede en schulden, en jeugd. Daarnaast biedt [Platform31](#) kennis en informatie over integrale wijkaanpakken, en organiseert hier inspiratiesessies en trainingen over.

5.1.3 *Invloed van autonome ontwikkelingen*

Uit onze monitor bleek ook dat diverse autonome ontwikkelingen van invloed zijn op de vitaliteit in de wijken. Denk aan corona en de invloed

op gezondheid, de toename van betaald werk door een gunstiger arbeidsmarkt, de individualisering en participatie in netwerken buiten de wijk, polarisatie, en de grote woonopgave met bijbehorende ruimtedruk en druk op voorzieningen. De vraag is hoe je daar met wijkaanpakken op in kunt spelen. Het vormt een belangrijke context die mede van invloed is op wat er in de wijk gebeurt. Het is daarom van belang deze ontwikkelingen goed te volgen, mee te nemen en de wijkaanpak hierop zo nodig bij te sturen. Het gaat om een lerende aanpak die vraagt om een bredere blik dan alleen de wijk zelf. Het vraagt om samen leren en vooruitblikken met andere professionals die goed zicht hebben op deze ontwikkelingen en mee kunnen denken over wat dit betekent voor de wijk.

5.1.4 *Samenwerking met en communicatie richting bewoners belangrijk en uitdagend*

In alle wijken is ingezet op goede samenwerking met en communicatie richting bewoners. Dit vraagt veel tijd en inzet, bleek in alle wijken. Zeker als het gaat om het bereiken van moeilijker bereikbare, vaak kwetsbare groepen. Daarvoor is extra en gerichte inzet nodig. Het is belangrijk om hier sensitief en creatief bij te zijn en gebruik te maken van kennis die er op dit punt al is. Zo biedt onder andere Pharos kennis en informatie voor het bereiken van kwetsbare groepen (zie bijvoorbeeld Van Keulen et al., 2024).

Verwachtingsmanagement

Bewoners verwachten soms heel veel van (onderdelen van) een wijkaanpak. Soms kan wat bewoners willen, eenvoudigweg niet vanwege andere (langetermijn)doelen. We bevelen aan om vanaf het begin met deze verwachtingen rekening te houden en daarop goed te anticiperen om teleurstelling, weerstand of zelfs afhaken van bewoners te voorkomen.

Relaties en vertrouwen opbouwen

Daar waar het contact tussen professionals en bewoners goed liep, was er sprake van toegankelijkheid, zichtbaarheid, korte lijnen en persoonlijk contact (face-to-face en via de telefoon of app bijvoorbeeld). Het kost tijd om vertrouwen op te bouwen met bewoners. Daarom is het belangrijk dat wijkprofessionals voor langere tijd in dezelfde wijk werken.

Procedures en communicatie

Op welke manier met bewoners is samengewerkt, verschilde in de vier wijken. In het Soesterkwartier wonen veel actieve en mondige bewoners. Het gekozen co-creatieproces lijkt dan voor de hand liggend, en er zijn veel bewoners mee bereikt. Toch bleek het vervolgens best lastig om dingen van de grond te krijgen. Het aanvragen van subsidie voor wijkinitiatieven vormde voor sommigen een drempel. Daarvoor was extra begeleiding vanuit de gemeente nodig. Het is dus van belang gebleken het proces voor bewoners niet te complex te maken. De doorlooptijd tot aan realisatie van plannen duurde soms lang. Goede communicatie naar bewoners, ook als er ogenschijnlijk niet veel gebeurt, blijkt essentieel. Vertellen wat je doet of niet doet, ook en juist als het proces wat langer duurt, is heel belangrijk, zoals bijvoorbeeld bij het Soesterpark.

In Nieuwegein bleek de inzet van een *community builder* en een outreachende aanpak goed te werken. Maar ook daar misten bewoners soms communicatie vanuit de gemeente, bijvoorbeeld rond afhandeling van klachten.

Ervaringskennis van bewoners benutten

Ondanks de gerichte inzet van gemeenten op samenwerking met en communicatie richting bewoners blijft het uitdagend dit goed vorm te geven. Blijven toetsen bij bewoners wat werkt en daarop samen leren, is cruciaal. Als dat mis gaat, kan vertrouwen en betrokkenheid van bewoners snel afnemen. Om het vertrouwen van bewoners te herwinnen, is het belangrijk om hen vertrouwen te geven en het gevoel van eigenaarschap van bewoners te versterken. Het is belangrijk om bewoners ruimte te geven om ideeën en ervaringskennis in te brengen over hun buurt of wijk. Zij zijn daar de experts en beschikken over brede ervaringskennis (Van der Velden et al., 2024).

Verbinden van systeemwereld met leefwereld van bewoners

Echt samen optrekken vergt flexibiliteit van gemeente en professionals. Het vereist openheid en creativiteit om de wensen van bewoners en belangen en wensen vanuit de gemeente goed bij elkaar te krijgen. Ook vraagt het dat processen in de wijk en processen in de gemeente goed op elkaar aansluiten, en dat er over en weer dezelfde verwachtingen zijn. Het blijven inzetten op de samenwerking van de systeemwereld van formele structuren, regels en processen vanuit de gemeente en de leefwereld (ervaringswereld) van bewoners is daarbij cruciaal en luistert heel nauw. Zoals Platform31 en het Verwey Jonker-Instituut het mooi verwoorden: "In een succesvolle wijkaanpak zijn systeem- en leefwereld, bottom-up en top-down, bewoners en instituties, met elkaar verbonden. Met als uitgangspunt om in gelijkwaardig partnerschap samen de wijk te maken. Gemeenschapsvorming kan het fundament zijn om maatschappelijke kansen te vergroten en hardnekkige problemen die in wijken spelen aan te pakken." (Van der Velden et al., 2024, blz. 45).

5.2 Reflectie op de monitoringsaanpak

Vooraf hebben RIVM en GGDrU in afstemming met gemeenten en provincie een plan van aanpak opgesteld voor de monitoring van de vier wijkaanpakken. Tijdens de uitvoering daarvan is op een aantal punten geleerd wat wel en niet werkte in de praktijk, en is de aanpak hierop aangepast. Een aantal lessen heeft KWINK groep al eerder opgehaald en staan beschreven in het [Inspiratiedocument over het monitoren van een integrale wijkaanpak](#). Aanvullend daarop gaan wij hieronder in op een aantal specifieke elementen van de monitoring Regio Deal Vitale Wijken.

5.2.1 *Monitoren van vier wijkaanpakken in vier wijken/gemeenten*

Met de monitor Regio Deal Vitale Wijken zijn vier verschillende integrale wijkaanpakken in vier verschillende wijken/gemeenten gevolgd. Dat bleek niet eenvoudig. Het doel van de Regio Deal was om een impuls te geven aan al lopende wijkaanpakken, met elk eigen ambities en doelen. Bij aanvang stonden de doelen en activiteiten nog niet vast, ook niet in relatie tot de pijlers van de Regio Deal. Daarnaast was er per wijk een veelheid aan initiatieven (deels al lopend), die op verschillende

momenten bij verschillende doelgroepen startten. En de vier wijken/gemeenten hebben elk een eigen werkwijze en cultuur. Daar lijn in brengen om goed te kunnen monitoren, bleek zeer complex en eiste de nodige flexibiliteit, zowel van de gemeenten als van de onderzoekers.

5.2.2 *Gebruik van een logisch model*

Het logisch model is gebruikt om voor de wijkaanpakken in de vier wijken op een systematische wijze veranderingen en effecten in samenhang in beeld te kunnen brengen (op het niveau van input, proces, output, outcome en impact). Gemeenten hebben voor de ambities van hun wijkaanpak uitgedacht welke projecten aan welke mogelijke uitkomsten bijdragen. Het RIVM heeft dit vervolgens met de gemeente aan de hand van het model op hoofdlijnen verder vertaald naar te verwachten veranderingen en effecten van de wijkaanpakken. Amersfoort heeft dit zelf uitgewerkt. De werkwijze van gemeenten is echter dynamisch en moeilijk in een model te vangen. Het meer in detail uitwerken op project- of activiteitsniveau werd daarnaast als tijdrovend en complex ervaren, en door de meeste gemeenten niet als helpend gezien voor de monitoring van hun wijkaanpak. Gemeente Zeist heeft er daarom voor gekozen om zelf een doelen- en inspanningennetwerk (DIN) uit te werken, na een eerste opzet van het logisch model. De logische modellen en DIN zijn door de onderzoekers gebruikt als kapstok, en brachten structuur aan in de stappen die gezet moesten worden om bij een gewenst doel te komen. De modellen hebben daarnaast inzichtelijk gemaakt dat veranderingen niet van de ene op de andere dag gerealiseerd kunnen worden. Er zijn vele stappen nodig om van input naar outcome te komen. Voor de toekomst kan een vereenvoudigd logisch model de bruikbaarheid in de praktijk vergroten. Ook een DIN kan goed werken om de veranderingen in de wijk te volgen. Wat in beide gevallen lastig blijft, is dat er veel (deels ook autonome) ontwikkelingen tegelijk spelen in de wijk, die gezamenlijk van invloed zijn op de vitaliteit van de wijk. Om daar echt goed zicht op te krijgen en ook te weten aan welke knoppen je het beste kunt draaien, werken systeem-dynamische modellen beter, die dit gehele systeem in samenhang beschrijven (onder andere Arnold & Wade, 2015; Beenackers et al., 2024). Ook deze zijn complex, en vragen een vertaalslag voor de gemeente.

5.2.3 *Monitoring met kwantitatieve indicatoren*

Op basis van de logische modellen per wijk is een indicatorenset opgesteld om veranderingen in de vier wijken te kunnen volgen. De geselecteerde indicatoren zijn met name outcome- en impact-indicatoren ((middel)lange termijn effecten bij de doelgroep en op ambitieniveau). Op basis van die indicatoren zijn er vooralsnog weinig significante veranderingen in de wijken vast te stellen. Er zijn drie metingen gedaan, waarbij de eerste twee tijdens de coronapandemie plaatsvonden. De veranderingen tussen de drie metingen zijn daardoor extra moeilijk te duiden in het kader van de wijkaanpakken. Daarnaast worden veranderingen in gemeten uitkomstindicatoren vaak pas op langere termijn zichtbaar (zoals de logische modellen ook laten zien). Een langere periode van volgen is dan nodig. Ook zijn de meeste cijfers die op wijkniveau gemeten zijn op basis van vragenlijstonderzoek (zoals de gezondheidsmonitors) gebaseerd op kleine aantallen, waardoor verschillen op wijk- of buurtniveau niet snel statistisch significant zijn,

zéker als het kleine veranderingen zijn. Tot slot zijn er veel andere factoren die deze cijfers beïnvloeden, waardoor ze zich maar beperkt lenen om veranderingen door projecten en initiatieven in de wijken te meten, en hiermee dus ook de effecten van een wijkaanpak. Uitkomsten monitoren aan de hand van indicatoren is vooral nuttig over een langere periode en op basis van grotere aantallen waarnemingen, waarbij het doel is om de vinger aan de pols te houden. Als er dan een opmerkelijke uitkomst gevonden wordt, kan dit reden zijn om aanvullend onderzoek te doen naar wat er precies gaande is. Tegelijkertijd is er bij politiek, bestuur en beleidsmakers vaak wel behoefte aan 'harde' cijfers waarmee effecten van de wijkaanpak aangetoond kunnen worden. De vraag is echter of cijfers op zich in die behoefte kunnen voorzien. Deze monitor laat zien dat er naast cijfers andere, aanvullende methoden zijn om een indruk te krijgen van ontwikkelingen in wijken.

5.2.4 *Andere ingezette (kwalitatieve) monitoringsmethoden*

Vanaf het begin van de monitor was het de bedoeling om kwantitatieve monitoring aan te vullen met kwalitatief onderzoek. De kwalitatieve benadering bleek in de loop van het monitoringstraject een steeds belangrijkere aanvulling te zijn op de cijfermatige indicatoren. Deze benadering biedt namelijk meer mogelijkheden om inzicht te krijgen in processen en samenwerking, en om ervaringen van bewoners in beeld te brengen. Dit inzicht geeft informatie over de beweging die op gang aan het komen is, voordat deze zichtbaar wordt in veranderingen op de uitkomstindicatoren.

Bij de keuze voor aanvullende (kwalitatieve) monitoringsmethoden is steeds geanticipeerd op de context en dynamiek in de wijk en de projecten en thema's die op dat moment actueel waren. Deze praktijkgerichte monitoring heeft veel kenmerken van actieonderzoek: er wordt ingespeeld op de lokale dynamiek en samengewerkt met belanghebbenden, professionals en inwoners. Dit betekent dat iedere wijk om een andere monitoring vraagt en dat vooraf niet (precies) vaststaat hoe de monitoring eruit ziet.

Hieronder reflecteren we op het gebruik van deze methoden voor de gemeentespecifieke monitoring van de Regio Deal, waarbij soms ook gebruikgemaakt is van onderzoek door gemeenten zelf.

Interviews en focusgroepen

Op wijk- of buurniveau is tijdens dit monitoringstraject veel kennis opgehaald door focusgroepgesprekken en interviews te houden met wijk- en gemeenteprofessionals en bewoners. Een focusgroepgesprek kan een mooi gezamenlijk beeld van de wijk op dat moment opleveren, waarin verschillende visies bij elkaar komen. Ze zijn waardevol voor reflectie op wat goed of juist minder goed heeft gewerkt. Bovendien kan verdiept worden op bevindingen uit ander (vragenlijst)onderzoek of andere informatiebronnen. Deze manier van informatie vergaren is wel tijdsintensief en ook aan deze vorm van onderzoek willen niet alle bewoners meewerken, met een risico op selectiebias. Een belangrijk aandachtspunt is het betrekken van moeilijk bereikbare bewoners bij het onderzoek. Om hen zo goed mogelijk te bereiken, zijn in Zeist straatinterviews gehouden en is in Nieuwegein gewerkt met 'door-to-door' sampling. Ondanks dat werd nog steeds een deel van de bewoners niet bereikt.

Participerende observatie

In Nieuwegein is participerende observatie toegepast, door als onderzoekers van RIVM en GGD mee te doen met het vuilprikken door vrijwilligers in Nieuwegein. Dit levert zeer rijke data op; je ziet en hoort veel, ook in toevallige situaties en ontmoetingen. Het draagt bij aan het leren kennen van de buurt(bewoners). Als onderzoeker draag je zo ook zelf bij aan de wijk. Uit ander onderzoek is bekend dat dit vaak wordt gewaardeerd door zowel bewoners als professionals, en het creëert een vorm van wederkerigheid die bewoners ook aanzet om meer informatie en kennis over de buurt te delen (Maiter et al., 2008). Met deze methode is het goed mogelijk een verdiepend gesprek aan te gaan met bewoners over effecten van de aanpak die zij zien of ervaren op dat moment.

Observatie van de kwaliteit, gebruik en beleving van de openbare ruimte

In Nieuwegein en Utrecht zijn observaties uitgevoerd van de openbare ruimte. Door voor én na de herinrichting van het Muntplein te observeren hoe het plein gebruikt en beleefd werd, kon concreet worden nagegaan wat er veranderd is in kwaliteit, gebruik en beleving, en of de doelen bereikt zijn die de gemeente met de herinrichting voor ogen had. De nameting was vrij snel na de herinrichting; het zou goed zijn om dit over enige tijd te herhalen, omdat het effect ervan dan mogelijk beter zichtbaar is.

Analyse van registratiedata

Voor Zeist en Utrecht is gebruikgemaakt van data uit bestaande registraties. Dit vraagt geen extra inspanning van bewoners, doordat zij zelf geen informatie hoeven aan te leveren. In Utrecht zijn NCO-data geanalyseerd, waarbij gegevens over de schoolloopbaan van middelbare scholieren konden worden gekoppeld aan achtergrondkenmerken. Met een dergelijke dataset kan een cohort bewoners worden gevolgd in de tijd, waarmee je op groepsniveau veranderingen door de tijd kunt achterhalen. Het bewerken en analyseren van complexe datasets is wel zeer tijdsintensief, maar als de basis is gelegd, zijn de uitkomsten over een langere periode op dezelfde wijze te volgen en daarmee goed bruikbaar voor monitoring.

Open vragen in vragenlijstonderzoek

Gemeenten zetten zelf ook diverse vragenlijstonderzoeken uit. Voor de gemeente Zeist hebben RIVM en GGD uit bestaand vragenlijstonderzoek (naar het imago van Vollenhove) antwoorden op verschillende open vragen geanalyseerd. Ook deze antwoorden op open vragen lenen zich voor praktijkgerichte monitoring, bijvoorbeeld door het maken van woordenwolken. Door de vraagstelling met bijbehorende analyse na een periode te herhalen, kan worden nagegaan of beelden en ervaringen over de tijd heen zijn veranderd.

5.2.5

Veranderingen toeschrijven aan wijkaanpak

Met een monitor worden ontwikkelingen over de tijd heen in beeld gebracht. Zo kan bekeken worden of gewenste veranderingen in gang zijn gezet. Ongeacht welke methoden voor monitoring gebruikt worden, is het lastig om geobserveerde veranderingen direct toe te schrijven aan de wijkaanpak of aan bepaalde activiteiten die in de wijk zijn uitgevoerd. Er vinden immers tegelijkertijd ook andere ontwikkelingen plaats.

Voorbeelden hiervan zijn de coronapandemie en activiteiten in de wijken vanuit andere lokale, regionale of nationale programma's, zoals het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Daarnaast zijn ook (autonome en/of lokale) ontwikkelingen van invloed. In interviews en focusgroepgesprekken is wel expliciet gevraagd wat de Regio Deal tot nu toe heeft gebracht. Daaruit komt naar voren dat de Regio Deal allerlei aanvullende initiatieven in de wijken mogelijk heeft gemaakt en dat opgestarte projecten langer konden doorlopen.

5.2.6 *Tussentijds bijsturen*

Eén van de doelen van deze monitor was tussentijds bijsturen van de wijkaanpakken. Hiervoor is bij de terugkoppeling van tussenresultaten (zowel van de indicatorenset als de praktijkgerichte monitoring) zoveel mogelijk aangesloten op de gemeentelijke jaarcyclus. Door de resultaten uiterlijk in september te presenteren of tussenproducten op te leveren aan de gemeente, konden de bevindingen meegenomen worden in de besluitvorming binnen de gemeente voor het volgende kalenderjaar.

5.2.7 *Samen leren*

Het laatste doel van deze monitor is van elkaar leren en kennis uitwisselen tussen de bij de vier wijkaanpakken betrokken partijen. Hiervoor hebben het RIVM en de GGDrU '*communities of practice*' bijeenkomsten georganiseerd, waar gemeenten presentaties gaven en onderling actuele knelpunten bespraken. Daarnaast zijn er monitoringsoverleggen gehouden, waarin uitwisseling plaatsvond over doelen, ambities en methoden van monitoring. Zo is gezamenlijk bepaald welke methodiek het beste paste bij de lokale context en konden tussentijds wijzigingen in de monitoringsaanpak worden doorgevoerd. Omdat de gemeentespecifieke monitoring veel tijd vroeg van het RIVM en de GGD, heeft de provincie in 2024 Platform31 gevraagd om gezamenlijke leernetwerkbijeenkomsten en activiteiten te organiseren.

Ook de terugkoppeling van tussenresultaten en de duidingsgesprekken bij de resultaten van de indicatorenset waren momenten van uitwisseling en samen leren. De tussenresultaten van de gemeentespecifieke metingen zijn vooral met de betreffende gemeente gedeeld en niet openbaar gemaakt. Door ook tussenproducten te publiceren, hadden geleerde lessen breder en eerder gedeeld kunnen worden, ook met gemeenten die niet bij deze Regio Deal aangesloten zijn.

6 Conclusie

De Regio Deal-partners⁴ hebben het RIVM en de GGD regio Utrecht gevraagd om samen de monitoring van de Regio Deal Vitale Wijken uit te voeren. De onderzoeksvraag die hierbij centraal stond was:

In hoeverre is er in de wijken een beweging op gang gekomen richting de met de Regio Deal beoogde doelen en ambities op de vijf pijlers⁵, zoals vertaald in de wijkaanpakken?

In deze conclusie wordt allereerst voor de vier wijken samen de onderzoeksvraag beantwoord. Dit hoofdstuk wordt vervolgens afgesloten met de opgedane inzichten voor andere en toekomstige wijkaanpakken en de monitoring daarvan.

6.1 Beweging richting ambities en doelen

Gunstige beweging op aantal vlakken zichtbaar

Er is met name een gunstige beweging in de wijken te zien op het gebied van fysieke leefomgeving, betrokkenheid van bewoners bij elkaar en bij activiteiten, samenwerking tussen professionals in de wijken en contact tussen wijkprofessionals en bewoners.

Bewoners zijn tevreden over diverse fysieke aanpassingen die zijn of worden verricht. Soms worden met fysieke maatregelen ook sociale doelen bereikt: groenonderhoud door vrijwilligers kan ook bijdragen aan sociale binding in de wijk, en met vuilprikken kunnen buurtgenoten elkaar (beter) leren kennen. Met de sociale activiteiten die wijkprofessionals in de wijk hebben georganiseerd, zijn steeds meer bewoners bereikt. Bewoners actief opzoeken helpt om hen in beeld en betrokken te krijgen en te houden. Het heeft tot verbinding en trotsheid op de wijk geleid.

Een positieve opbrengst van de Regio Deal voor de wijkaanpakken is de samenwerking tussen professionals in de wijk. De samenwerking tussen professionals in de wijk is versterkt door het opzetten van integrale wijkteams die regelmatig bij elkaar kwamen. De samenwerking tussen professionals in de wijk van verschillende disciplines en organisaties heeft tijd nodig om te groeien: men moet elkaar en elkaars rol in de wijk leren kennen, zodat ieders expertise beter kan worden benut en ingezet. Door samen casussen te bespreken, outreachend te werken en samen concreet activiteiten met en voor bewoners in de wijk uit te voeren hebben professionals in de wijk elkaar en de (problematiek van) bewoners beter leren kennen en bereiken.

De samenwerking met bewoners, vooral het bereiken en betrekken van kwetsbare bewoners vraagt veel tijd en inzet. Heldere, regelmatige communicatie richting bewoners is daarbij cruciaal, ook als er ogenschijnlijk niets te vertellen valt en de realisatie van plannen langer duurt dan gepland. Daar waar het contact tussen professionals en

⁴ Gemeente Utrecht, gemeente Nieuwegein, gemeente Zeist, provincie Utrecht en de ministeries van LNV, BZK, SZW, VWS, J&V en OCW.

⁵ 1. Gezondheid, 2. Veiligheid en ondermijning, 3. Participatie en armoede, 4. Onderwijs en 5. Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid.

bewoners goed liep, was er sprake van toegankelijkheid, zichtbaarheid, korte lijnen en persoonlijk contact met wijkprofessionals. Het kost tijd om vertrouwen op te bouwen met bewoners. Daarom is het belangrijk dat wijkprofessionals voor langere tijd in dezelfde wijk werken. Daarnaast vraagt het bij elkaar brengen van de systeemwereld van de gemeente en de leefwereld van bewoners soms nog extra aandacht. Echt samen optrekken, vergt flexibiliteit van gemeente en professionals. Het vereist openheid en creativiteit om de wensen van bewoners en belangen en wensen vanuit de gemeente goed bij elkaar te krijgen. Ook is het van belang dat processen in de wijk en processen in de gemeente goed op elkaar aansluiten, en dat er over en weer dezelfde verwachtingen zijn.

Hardnekkige problemen vragen om een bredere aanpak

Op basis van de uitkomsten van de monitor, blijkt er (nog) geen gunstige beweging op gang te komen op het gebied van veiligheid en overlast, gezondheid en moeite met rondkomen. Op het thema veiligheid en overlast zijn er aanhoudende problemen in de vier wijken, ondanks de inzet van professionals. Op de thema's gezondheid en moeite met rondkomen lijken vooral algemene omstandigheden die los staan van de wijkaanpakken, zoals de coronapandemie, een ongunstige beweging veroorzaakt te hebben. Sommige problemen overstijgen de huidige wijkaanpak, en vragen inzet op regionaal of nationaal niveau. Een goede samenwerking op alle niveaus, van de wijk tot nationaal niveau, is essentieel om uiteindelijk te kunnen komen tot vitale wijken.

Belang van voortzetten wijkaanpak en monitoring daarvan

Verbetering van de vitaliteit van wijken vergt langdurige investeringen. Het kost tijd om de wijkaanpakken goed op te zetten en te volgen, en te leren met en van andere wijkaanpakken. De Regio Deal heeft hieraan een impuls gegeven. Het is nu belangrijk om door te gaan met deze wijkaanpakken en de monitoring ervan.

6.2 Inzichten voor monitoring van wijkaanpakken

Bij deze monitor zijn lessen geleerd over het monitoren van wijkaanpakken.

Mixed methods-aanpak en participatief actieonderzoek

Concluderend kunnen we zeggen dat monitoring aan de hand van alleen kwantitatieve indicatoren niet geschikt bleek te zijn om veranderingen in wijken vast te stellen. Praktijkgerichte monitoring – die inspeelt op lokale context en dynamiek – waarbij meerdere onderzoeksmethoden worden gebruikt, brengt het proces en de samenwerking beter in beeld, en kan ook direct aanleiding geven tot bijstelling van de aanpak. Daarbij is samenwerking met lokale partijen essentieel om goed aan te sluiten bij wat lokaal haalbaar en wenselijk is. Om de opgedane inzichten nog directer te kunnen gebruiken voor bijsturing, is participatief actieonderzoek aan te bevelen. Dit is een kwalitatieve onderzoeksmethode die ervaringskennis en theorie integreert om als onderzoekers en deelnemers (zoals professionals en bewoners) samen complexe praktijkproblemen op te lossen.

Kwantitatieve indicatoren op proces en output opnemen

Om op het niveau van outcome en impact veranderingen te bewerkstelligen, is meer tijd nodig. Ook zijn andere processen in gemeenten en wijken hierop van invloed. Het is aan te bevelen om bij kwantitatieve monitoring van wijkaanpakken meer gebruik te maken van indicatoren op het niveau van proces en output. Dit staat echter wel haaks op het uitgangspunt om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande data. Data op het niveau van proces en output die direct aansluiten op de integrale wijkaanpak moeten namelijk vaak nog worden verzameld.

Langere periode van volgen nodig

De monitoringsperiode van vijf jaar bleek te kort om een beweging op het niveau van output en outcome goed zichtbaar te maken. Het kost tijd om structuren in de wijk op te bouwen, zowel voor de aanpak zelf als voor de monitoring ervan. Sommige projecten startten pas later, waardoor het niet mogelijk was om een nameting te doen. Daarnaast duurt het enige tijd voordat effecten van inzet zichtbaar worden. Het is aan te bevelen om wijkaanpakken over een langere periode te volgen om goed zicht te krijgen op het behalen van de doelen in de wijk.

Veranderingen toeschrijven aan de wijkaanpak is lastig

Het blijft lastig om met monitoring eenduidig vast te stellen of iets werkt, gezien de complexiteit van de praktijk en het feit dat er veel ontwikkelingen tegelijk spelen. Door te monitoren kun je wel de beweging in de wijken achterhalen. Om conclusies te kunnen trekken over de effecten van de aanpak, is evaluatieonderzoek nodig.

Tussentijds resultaten publiceren

Door ook tussenproducten van de monitor te publiceren, kunnen opgedane ervaringen en inzichten eerder in het proces en breder worden gedeeld en verspreid, ook naar professionals en gemeenten die niet bij deze Regio Deal zijn aangesloten.

Dankwoord

Dit rapport is tot stand gekomen met medewerking van vele anderen. Allereerst willen we de bewoners van de vier wijken bedanken voor de kortere en langere gesprekken die we met hen mochten voeren. Tijdens het vuilprikken, een buurtlunch, bingoavond of koffiemoment, bij jullie thuis of in een door ons georganiseerde bijeenkomst. In welke vorm dan ook: veel dank voor jullie openheid en tijd!

Ook bedanken we de gemeente- en wijkprofessionals voor alle gesprekken, zowel bij het meedenken over de inhoud of opzet van deze monitor, als tijdens het interviewen of het houden van de focusgroepgesprekken. Maar ook lazen jullie concepten van rapportages mee en leverden foto's aan. Veel dank daarvoor.

Ook diverse collega's van verschillende centra van het RIVM en van de GGDrU hebben meegelezen met rapportages. Bedankt voor jullie tijd en waardevolle input.

Tot slot zijn we bij de dataverzameling geholpen door studenten van de Hogeschool Utrecht. Met elkaar hebben jullie veel werk verzet en een mooi aandeel aan de monitor geleverd. Dank daarvoor!

Literatuur

- Arnold, R. D., & Wade, J. P. (2015). A definition of systems thinking: A systems approach. *Procedia computer science*, 44(p.669-678).
- Beenackers, M. A., Kruize, H., Barsties, L., Acda, A., Bakker, I., Droomers, M., Kamphuis, C.B., Koomen, E., Nijkamp, J.E., Vaandrager, L. and Völker, B., Luijben, G. & Ruijsbroek, A. (2024). Urban densification in the Netherlands and its impact on mental health: An expert-based causal loop diagram. *Health & Place*, 87(103218).
- Keulen, H. van, Pronk, J., Schuller, A. & Empelen, P. van (2024). *Handreiking voor een beter bereik en deelname van kwetsbare doelgroepen aan onderzoek en interventies*. TNO Child Health en UMC Groningen. Via: <https://publications.tno.nl/publication/34642120/eWUv5e/TNO-2024-handreiking.pdf>.
- Koops-van Hoffen, H., Vendrig-de Punder, Y., Plantinga, L., Vader, S. & Plevier, C. (2025). *Sociaal renoveren: lessen en aanbevelingen uit onderzoek in Utrecht en Zeist*. Universiteit Utrecht e.a.
- Plevier, C, Schütz, F, Plantinga, L (2022). *Verslag evaluatie-onderzoek Sociale aanpak bij renovatie L-flat Zeist*. GGD regio Utrecht en RIVM.
- Velden, J. van der, Uytterlinde, M., Hooyman, M., Egmond, A. van, Tol, A. van, Brock, A. (2024). *Slagkracht in de wijk. Praktijkhandboek voor een integrale wijkaanpak. Tweede herziene editie*. Platform31 en Verwey-Jonker Instituut. Via: <https://www.wijkwijzer.org/wp-content/uploads/2024/08/Slagkracht-in-de-wijk-Praktijkhandboek-voor-een-integrale-wijkaanpak-tweede-herziene-editie-2024.pdf>.
- Vendrig, M. (2025). *Effectmeting buurtactiviteiten*. Gemeente Nieuwegein.
- Wagemakers, A, Koelen, M.A., Lezwijn, J., Vaandrager, L. (2010). Coordinated action checklist: A tool for partnerships to facilitate and evaluate community health promotion. *Global Health Promotion* 2010,17(3).

Bijlage 1 Deelrapport Nieuwegein: Batau en de Muntenbuurt

In dit deelrapport worden de bevindingen over de wijkaanpak in Nieuwegein uitgebreider beschreven. Dit deelrapport begint met een beschrijving van de resultaten van de indicatorenset. Daarna komen de methoden en resultaten van de gemeentespecifieke monitor aan bod. Tot slot volgen tabellen met de cijfers van de indicatorenset.

Resultaten indicatorenset

Deze paragraaf bevat de uitkomsten van de indicatorenset voor de wijk Batau en de gemeente Nieuwegein als geheel. Er zijn data verzameld op het gebied van: gezondheid van volwassenen en jeugd, veiligheid, participatie en armoede, onderwijs, wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid, en bewoners- en wijkenmerken. In deze paragraaf worden de statistisch significante veranderingen tussen de metingen beschreven. Een overzicht van alle resultaten is te vinden in de laatste paragraaf van deze bijlage.

Gezondheid van volwassenen

Het percentage volwassenen dat hun gezondheid als (zeer) goed ervaart, is tussen de eerste en tweede meting (2019-2021) afgenomen in Nieuwegein als geheel. Bij de derde meting (2023) ligt het percentage op het niveau van de tweede meting. In Batau zien we dezelfde ontwikkeling, al zijn deze verschillen niet statistisch significant. Deze ontwikkeling zien we ook in de hele regio Utrecht en lijkt daarmee een algemene trend.

Gezondheid van jeugd

De cijfers voor de wijk Batau laten één statistisch significant verschil zien op wijkniveau, namelijk bij de indicator overgewicht onder 13- en 14-jarigen. Het percentage 13- en 14-jarigen met overgewicht was bij de eerste en tweede meting respectievelijk 20 en 21 procent en is bij de derde meting afgenomen naar 10 procent. Tijdens het duidingsgesprek met de gemeente Nieuwegein is hiervoor geen verklaring gevonden. Verder is in Nieuwegein als geheel het percentage 13- tot en met 17-jarigen dat hun gezondheid als (zeer) goed ervaart, afgenomen bij de derde meting (2022) vergeleken met de eerste meting (2018). Deze ontwikkeling zien we in de hele regio Utrecht. In de wijk Batau zien we ook een afname, al is deze niet statistisch significant.

Participatie en armoede

In Nieuwegein als geheel is het percentage bewoners dat moeite heeft met rondkomen toegenomen tussen de eerste en tweede meting (2019-2021). Bij de derde meting (2023) is dit percentage weer op het niveau van de eerste meting. Voor de wijk Batau zien we deze ontwikkeling ook, maar zijn de verschillen niet statistisch significant. Het percentage mensen met een WW-uitkering is geleidelijk aan iets afgenomen in zowel Batau als in Nieuwegein als geheel.

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

Het percentage mensen dat onvoldoende koeling ervaart in de tuin of buurt en het percentage mensen dat onvoldoende koeling ervaart in de eigen woning, is voor de wijk Batau (vrijwel) gelijk gebleven in de hele meetperiode (2019-2023). In Nieuwegein als geheel zijn beide percentages afgenomen bij de derde meting (2023) ten opzichte van de eerste meting (2019), en in de regio Utrecht zijn ze juist gestegen. Vanuit de buurtaanpak wordt er wel aan meer koeling van (woningen in) de Muntenbuurt gewerkt, door bijvoorbeeld de aanleg van bomen en parkjes, maar dat gebeurt pas vanaf 2024 (dus na de derde meting).

Bewoners- en wijkenmerken

Wat betreft bewonerskenmerken zien we een verschuiving naar meer hoger opgeleide bewoners in de wijk. Het mediane inkomen is toegenomen, terwijl de verdeling van het inkomen in kwintielen stabiel is gebleven. Ook de woningsamenstelling in de wijk is gelijk gebleven.

Gemeentespecifieke monitoring

In deze paragraaf volgt een beschrijving van de gemeentespecifieke monitoring in Nieuwegein, waarbij gebruikgemaakt is van praktijkgerichte, kwalitatieve monitoring. Zoals eerder beschreven, wilde de gemeente Nieuwegein aanvullend op de indicatorenset vooral inzicht krijgen in de integrale buurtaanpak in de Muntenbuurt. Om het onderzoek verder af te bakenen, is er in overleg met de gemeente Nieuwegein ingezoomd op de volgende thema's:

- woonbeleving;
- gebruik en beleving van het Muntplein;
- betrokkenheid bij elkaar (sociale cohesie, eenzaamheid);
- betrokkenheid bij activiteiten;
- ervaren veiligheid en overlast;
- samenwerking tussen professionals in de Muntenbuurt.

De keuze voor deze thema's is gebaseerd op: 1) opvallende uitkomsten van de Monitor Sociale kracht en de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid over de Muntenbuurt; 2) prioritering van thema's door de gemeente Nieuwegein; en 3) de voorwaarde dat er op deze thema's al projecten vanuit de wijkaanpak waren gestart, waarvan al effecten te verwachten waren.

Onderzoeksvragen

In de gemeentespecifieke monitoring van de wijkaanpak in de Muntenbuurt in Nieuwegein stonden de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. *Woonbeleving*: hoe ervaren de bewoners, professionals en winkeliers het wonen/werken in de Muntenbuurt, hoe ontwikkelt dit zich over de tijd heen en hoe kan de woonbeleving nog verbeterd worden?
2. *Gebruik en beleving van het Muntplein*: hoe gebruiken en beleven bewoners het Muntplein vóór en na de herinrichting?
3. *Betrokkenheid bij elkaar*: hoe zijn de bewoners van de Muntenbuurt betrokken bij elkaar, hoe ontwikkelt dit zich over de tijd heen en wat kan hierin nog verbeterd worden?

4. *Betrokkenheid bij activiteiten*: in hoeverre lukt het binnen de wijkaanpak om bewoners van de Muntenbuurt bij activiteiten te betrekken, hoe ontwikkelt dit zich over de tijd heen en wat kan hierin nog verbeterd worden?
5. *Ervaren veiligheid en overlast*:
 - a. Welke overlast ervaren bewoners, professionals en winkeliers in de Muntenbuurt en waardoor komt dat? Hoe ontwikkelt dit zich over de tijd heen en wat kan hierin nog verbeterd worden?
 - b. Hebben bewoners, professionals en winkeliers het idee dat de Muntenbuurt veiliger wordt? Waarom wel/niet, hoe ontwikkelt zich dit over de tijd heen en wat kan hierin nog verbeterd worden?
 - c. Op welke plekken in de Muntenbuurt voelen bewoners, professionals en winkeliers zich wel of niet veilig en hoe komt dat? Hoe ontwikkelt dit zich over de tijd heen?
6. *Samenwerking tussen professionals*:
 - a. Hoe verloopt de samenwerking tussen professionals in de wijk? Het gaat hierbij om de samenwerking binnen het SOS-team⁶ en om de samenwerking van het SOS-team met andere professionals in de wijk.
 - b. Wat heeft het samenwerken de bewoners gebracht?
 - c. Hoe ontwikkelt de samenwerking zich over de tijd heen?
 - d. Wat zijn helpende en wat zijn beperkende factoren hierin, en wat kan hierin nog verbeterd worden?

Methode

In de Muntenbuurt zijn drie metingen uitgevoerd om deze onderzoeksvragen te beantwoorden.

Meting 1

De eerste meting vond plaats vanaf november 2022 tot en met juni 2023 en bestond uit de volgende onderdelen:

- Een focusgroep met professionals van het SOS-team³ (november 2022).
- Een aanvullend gesprek met twee gezondheidsprofessionals die werkzaam zijn in of voor de Muntenbuurt (januari 2023). Dit betrof een projectleider van Maximaal Gezond Nieuwegein en een beleidsmedewerker van de gemeente op het gebied van gezondheid.
- Een telefonisch interview met de voorzitter van de winkeliersvereniging (januari 2023).
- Een focusgroep met vijf bewoners van de Soevereinburg⁷ tijdens het koffiemoment in buurtkamer het Muntpunt (november 2022).
- Korte interviews aan de voordeur met 23 bewoners (november en december 2022). Hiervoor zijn vier onderzoekers op twee dagdelen de Muntenbuurt ingegaan en hebben willekeurig bij mensen aangebeld, waarbij ze ernaar streefden om uit elk flatblok twee of drie mensen te spreken. De gesprekken zijn

⁶ Samenwerken op Straat-team. Dit team bestaat uit een diverse groep professionals, die via direct contact werken met en voor de bewoners van de Muntenbuurt.

⁷ In de Soevereinburg wonen jongvolwassenen die worden begeleid vanuit Lister vanwege psychiatrische kwetsbaarheid of verslaving.

gevoerd aan de hand van een semi-gestructureerde vragenlijst en duurden 10-15 minuten.

- Individuele, verdiepende interviews met 16 bewoners (juni 2023). 12 van deze bewoners waren al eerder aan de deur gesproken en 4 zijn nieuw benaderd in flats waar nog niet met mensen gesproken was in november/december. Het doel was om tot een betere spreiding over de Muntenbuurt komen. Deze semi-gestructureerde interviews duurden gemiddeld ongeveer 45 minuten en vonden plaats bij de mensen thuis.
- Nulmeting van het gebruik en de beleving van het Muntplein, voorafgaand aan de herinrichting. Deze nulmeting is uitgevoerd door studenten van de Hogeschool Utrecht, door gesprekken te voeren met voorbijgangers en gebruikers van het Muntplein en observaties te doen rond het Muntplein (mei 2023).

Meting 2

De tweede meting vond plaats vanaf april tot en met augustus 2024 en bestond uit de volgende onderdelen:

- Een focusgroep met het SOS-team.
- Een focusgroep met vier bewoners van de Soevereinburg in het Muntpunt.
- Gesprekken en observaties door twee onderzoekers tijdens het vuilprikken met de vuilprikploeg.
- Nameting van het gebruik en de beleving van het Muntplein, na de herinrichting daarvan. Gesprekken met voorbijgangers en gebruikers van het Muntplein en observaties rond het Muntplein zijn uitgevoerd door studenten van de Hogeschool Utrecht en onderzoekers van het RIVM (april en augustus 2024).

Meting 3

De derde meting vond plaats vanaf mei tot en met juni 2025 en bestond uit de volgende onderdelen:

- Een focusgroep met het SOS-team.
- Een telefonisch interview met de voorzitter van de winkeliersvereniging.
- Een focusgroep met vijf bewoners van de Soevereinburg in het Muntpunt. Vier van hen hadden ook aan de eerste en tweede focusgroep meegedaan.
- 21 individuele interviews met bewoners van de Muntenbuurt. 9 van deze bewoners deden tijdens de eerste meting ook mee aan een verdiepend interview.

Resultaten

De resultaten van de drie metingen worden hieronder per thema beschreven.

Woonbeleving

De meerderheid van de bewoners gaf bij de eerste meting aan het wonen in de Muntenbuurt als positief te ervaren. De meest genoemde redenen waren: de nabijheid van voorzieningen, een fijne woning en prettige burens. Als negatief noemden bewoners het vuil op straat, hondenpoep, overlast van drugsdealers (vooral rondom de boerderij),

onveilige verkeerssituaties en een gebrek aan speelgelegenheden voor kinderen.

Tijdens de tweede meting werden enkele positieve ontwikkelingen op het gebied van woonbeleving genoemd; bewoners gaven aan dat zij meer buurtgenoten hebben leren kennen door hun deelname aan activiteiten en dat dit hen heeft geholpen zich meer thuis te voelen in de buurt. Ook de muurschilderingen en de nieuwe beplanting werden als fijn ervaren en leverden een positieve bijdrage aan de woonbeleving. In de focusgroep werd benoemd dat er veel wisselingen waren van bewoners. Sommigen vonden dit jammer en lastig om weer opnieuw een band op te bouwen. Anderen gaven aan het juist leuk te vinden dat er nieuwe (jonge) mensen zijn bijgekomen. De professionals gaven aan dat de woonbeleving verbeterd lijkt te zijn, met de kanttekening dat dit het geval is voor de mensen die bij hen in beeld zijn. Of dit voor iedereen geldt, weten ze niet.

Ook tijdens de derde meting gaven de meeste bewoners aan tevreden te zijn over het wonen in de Muntenbuurt en blij te zijn met hun woning en burens. De overlast van verkeer, drugs, vuil op straat en hondenpoep bleek tijdens de derde meting onveranderd aanwezig te zijn (zie paragraaf Veiligheid en overlast).

Tijdens de eerste meting gaven bewoners aan blij te zijn dat er meer groen in de wijk is gekomen. Tijdens de tweede en derde meting klonken er vanuit de bewoners ook wat andere geluiden. De meeste bewoners waren nog steeds blij met de uitbreiding van het groen in de wijk maar gaven wel aan dat het onderhoud ervan nog te wensen over liet. Ook zijn er veel bomen gekapt. Er komen weliswaar weer nieuwe bomen voor terug, maar het zorgt volgens de deelnemers aan de focusgroep nu voor een treurig straatbeeld.

Professionals lieten weten blij te zijn met de projecten voor groen en duurzaamheid zoals de 'energie-box', waarbij professionals in duo's langs de deuren zijn gegaan. Hierdoor werden bewoners geïnformeerd over het maken van duurzamere keuzes voor de eigen woning, én professionals konden op deze positieve manier met (soms voor hen nog onbekende) bewoners in contact te komen.

Professionals lieten verder weten dat er een zakjesdispenser is gekomen voor het opruimen van hondenpoep, dat het aantal groene gevels is toegenomen, en dat er een buurtmoestuin is gestart.

Gebruik en beleving van het Muntplein

Het Muntplein is een plein met winkels en horeca en ligt op een centraal punt in de Muntenbuurt. Het plein is in de tweede helft van 2023 nieuw ingericht: de bestrating is vernieuwd, er is meer groen en zitgelegenheid gekomen en er zijn meer fietsenrekken geplaatst.

Uit observaties vóór de herinrichting kwam naar voren dat met name volwassenen en senioren het plein gebruikten, dat er meer vrouwen dan mannen het plein bezochten, en dat het voor een belangrijk deel winkelbezoek betrof. Bewoners zagen het plein vooral als doorgangsgebied. Volgens de geïnterviewde gebruikers nodigde het plein onvoldoende uit om er te verblijven. Er was een gebrek aan groen, zitgelegenheden en schaduw. Uit de observaties na de herinrichting

blijkt dat het plein nog steeds vooral door volwassenen en senioren gebruikt wordt, en dat het plein weinig gebruikt wordt om er langer te verblijven. Hoewel een enkeling nu vaker en langer op het Muntplein komt dan voorheen, gaven de meeste geïnterviewde bewoners aan er niet vaker of met een ander doel dan voorheen te komen, maar dat ze er wel veel liever komen. De beleving van het Muntplein is positief veranderd. Als zeer positieve aanpassingen zijn het groen, de hoeveelheid en kwaliteit van de zitgelegenheden en de netheid genoemd. Ook is er minder overlast door geluid, en de kwaliteit van de bestrating wordt positiever beoordeeld. Een gebrek aan schaduw is nog steeds als aandachtspunt genoemd, en ook speelvoorzieningen worden gemist. Bewoners en winkeliers noemden ook het parkeerprobleem rondom het plein. Daarnaast blijkt uit de derde meting dat er nog steeds veel overlast van (brom)fietzers en fatbikes op het Muntplein wordt ervaren en dat bewoners het gevoel hebben dat hier (te) weinig op gehandhaafd wordt.

Betrokkenheid bewoners bij elkaar en bij activiteiten

Volgens professionals komt eenzaamheid veel voor in de Muntenbuurt. Er is volgens hen veel behoefte aan sociaal contact, maar de drempel om contact te maken is voor veel bewoners groot. Professionals gaven aan dat dit mede komt door het wonen in galerijflats, individualisme en de psychische kwetsbaarheid waar veel bewoners mee kampen.

Tijdens de eerste meting zeiden bewoners dat de Muntenbuurt geen hechte buurt is en dat mensen veel op zichzelf zijn. Toch gaven de meeste bewoners aan tevreden te zijn over hun contacten in de buurt. Sommige bewoners gaven aan hun burens enkel te groeten, anderen zeiden hun burens vaker te zien en ook samen dingen te ondernemen. Ook de bewoners die aangaven weinig of oppervlakkig contact te hebben met hun burens waren tevreden met het contact. Zij zeiden geen behoefte te hebben aan intensiever contact.

De eerste meting liet ook zien dat minder dan de helft van de geïnterviewde bewoners deelnam aan activiteiten in de buurt. Bewoners die niet deelnamen, gaven aan hier ook geen behoefte aan te hebben. Voor bewoners met een psychische kwetsbaarheid uit de Soevereinburg was een inloop met gratis koffie en thee opgezet. Dit had volgens de bewoners die hieraan deelnamen een positief effect op de sociale contacten in het gebouw. Zij leerden andere bewoners beter kennen en hadden gemakkelijker contact. Wel gaven zij aan dat de rol van de community-coach hierbij van essentieel belang was. Zonder haar aanwezigheid zouden bewoners niet komen. Daarnaast vonden ze het belangrijk dat de ontmoetingsplek in hun woongebouw zelf is, en niet elders.

Uit de tweede meting kwam naar voren dat een groep bewoners van de Muntenbuurt die regelmatig deelnemen aan activiteiten, elkaar steeds beter weten te vinden en dat de groep zich uitbreidt. Volgens professionals zijn er ook steeds meer ontmoetingsplekken en activiteiten in de buurt en worden deze door steeds meer mensen bezocht. Actieve bewoners die voor de tweede meting zijn geïnterviewd, gaven het belang aan van het blijven uitnodigen van mensen die nu nog weinig om handen hebben en mogelijk eenzaam zijn. Zij zeiden daar zelf graag aan te willen bijdragen, maar gaven aan dit niet eenvoudig te vinden.

Bij de derde meting gaven professionals aan de afgelopen jaren een toename te zien in de betrokkenheid van bewoners bij de buurt, wat ertoe heeft geleid dat meer mensen elkaar kennen. Ook is daardoor, volgens de professionals, de motivatie om zich in te zetten voor de buurt toegenomen en is men trots op de buurt. Er is volgens professionals een toename in het aantal bewonersinitiatieven. Verder ervaren zij meer saamhorigheid in de buurt. Deze bevindingen worden ondersteund door vragenlijstonderzoek dat de gemeente heeft uitgevoerd in 2025 onder bewoners die een actieve bijdrage leveren in de Muntenbuurt (Vendrig, 2025). Vanuit de winkeliersvereniging is ook aangegeven dat bewoners positief aanwezig zijn in en betrokken zijn bij de buurt.

Uit interviews met bewoners die voor de derde meting zijn uitgevoerd, bleek opnieuw dat lang niet alle bewoners meedoen aan activiteiten. Vrijwel alle geïnterviewde bewoners gaven aan dat er wel voldoende aanbod is. Wel klonk de wens om wat meer activiteiten in de avond te organiseren, zodat er ook een andere groep (werkende) bewoners wordt aangetrokken. De geïnterviewden die aangaven mee te doen aan activiteiten, doen dat vooral om fit te blijven en om mensen te ontmoeten. Bewoners zeiden over het algemeen tevreden te zijn met hun contacten. Een enkeling zou wel meer contact met buurtgenoten willen.

Tijdens de eerste meting gaven professionals aan dat er (te) weinig te doen is voor jongeren en dat ze mede daardoor geregeld zorgen voor overlast. Ook was de jongerenwerker ten tijde van de eerste meting nog niet aangesloten bij het SOS-team waardoor het team weinig zicht had op deze groep. Tijdens de tweede meting gaven professionals aan dat er wat betreft het thema jongeren niet veel verbeterd is en dat er nog steeds behoefte is aan een plek voor jongeren. Ten tijde van de tweede meting was de jongerenwerker inmiddels aangesloten bij het SOS-team, waardoor deze groep beter in beeld was. Bij de derde meting was er sinds enige tijd een plek voor jongeren om elkaar te ontmoeten. De professionals en bewoners gaven aan nog steeds overlast te ervaren van hangjongeren (zie paragraaf Veiligheid en overlast). Enkele bewoners gaven aan jongeren soms aan te spreken, maar de meesten hebben geen contact met de jongeren in de wijk.

Veiligheid en overlast

De meeste geïnterviewde bewoners gaven aan zich veilig te voelen in de buurt. Een enkeling gaf aan zich alleen overdag veilig te voelen, zich helemaal niet veilig te voelen, en/of bepaalde plekken (vooral 's avonds) te mijden. Redenen die zij hiervoor gaven, zijn het gebruik van lachgas en andere drugs en de aanwezigheid van hangjongeren. Er werd bijvoorbeeld gesproken over jongeren die eieren tegen het raam gooiden, nadat ze waren aangesproken op hun gedrag. Bewoners hebben ook specifieke plekken aangegeven waar ze zich niet veilig voelen. Deze zijn gedeeld met de gemeente. Ook bij de tweede en derde meting gaven bewoners aan zich over het algemeen veilig te voelen. Al mijden ze in de avonduren sommige plekken in de wijk en lopen ze een vaste, voor hen veilige route, door de buurt. Bewoners gaven aan zich voor te kunnen stellen dat niet iedereen zich veilig voelt in de buurt. Bij de derde meting zeiden bewoners dat de overlast van hangjongeren onverminderd was en dat ze de agressie op straat verergerd vonden. Enkele bewoners gaven aan anderen niet op overlast aan te durven

spreken uit angst voor een agressieve reactie. Ook hebben zij ervaren dat jongeren brutaal reageerden als ze op hun gedrag werden aangesproken.

Meldingen overlast

Tijdens de eerste meting bleek er een toename te zijn van het aantal meldingen van overlast bij de politie. Dit had volgens de politie waarschijnlijk te maken met de zogenoemde veiligheidsparadox: doordat ingezet wordt op buurtpreventie, letten mensen ook beter op en zien daardoor meer onveilige situaties. Er werd vooral veel overlast rondom de boerderij ervaren en gemeld.

Tijdens de tweede en derde meting was het aantal meldingen afgenomen. Professionals gaven aan dat de meldingsbereidheid onder bewoners over het algemeen erg laag is, en melders meestal anoniem willen blijven. Tijdens de interviews gaven sommige bewoners aan overlast wel te melden, maar dat ze niet altijd het gevoel hadden dat er wat met hun melding gedaan werd. Anderen gaven aan om die reden geen melding te doen.

Verkeersveiligheid

Al tijdens de eerste meting spraken zowel bewoners als professionals zich uit over de onveilige verkeerssituatie en verkeersoverlast in de wijk. En hoewel er op dit gebied verschillende acties zijn ondernomen, zoals drempels en de extra inzet van BOA's, blijft dit een punt van zorg en aandacht bij bewoners en professionals. Zeker op de Batauweg, maar ook in de wijk wordt door sommige automobilisten hard gereden. Ook (verkeers)overlast van scooters, fietsers en fatbikes blijft een genoemd probleem. Ten aanzien hiervan ervaren bewoners en professionals geen verbeteringen.

Over de samenwerking met de opleiding Veiligheid van het ROC zijn de professionals wel erg positief. Eén keer per week gaan de BOA's met een groep studenten van het ROC de straat op. Dit maakt de BOA's zichtbaar en geeft bewoners een veilig gevoel. Bewoners gaven aan het meteen te merken als er handhaving op straat is, maar zeiden ook dat één keer per week veel te weinig is; zodra de BOA's weg zijn, neemt de (verkeers)overlast weer toe.

Vuil op straat

Wat betreft het vuil op straat, zwerfafval rond de containers en hondenpoep op straat, gaven bewoners aan geen verbetering te zien. Het is een thema dat bij alle drie de metingen genoemd is en waar weinig verbetering in ervaren wordt. De vuilprikploeg wordt wel als positief gezien, maar na verloop van tijd is het vuil op straat weer terug.

Drugsoverlast

Tijdens de eerste en tweede meting was er sprake van ervaren drugsoverlast (waaronder lachgas), vooral bij de boerderij. Bij de derde meting gaven zowel professionals als bewoners aan dat het bij de boerderij een stuk rustiger is. Volgens hen komt dit mede doordat de gemeente de drugsoverlast rond de boerderij heeft aangepakt.

Winkeldiefstal

Hoewel winkeliers winkeldiefstal al tijdens de eerste meting noemden, gaven ze tijdens de derde meting aan dat dit was toegenomen. Ze zijn met de politie in gesprek over een passende aanpak.

Samenwerking tussen professionals

In het kader van de 'Betere Buurten'-aanpak is in 2021 het SOS-team gestart. Bij het team zijn verschillende organisaties uit de buurt aangesloten zoals de coördinator en projectleider van 'Betere Buurten', de wijkcoördinator, een beleidsadviseur openbare orde en veiligheid, welzijnsprofessionals, de buurtverbinder, een *community builder*, de woningcorporatie, een wijkagent, een boa en een jongerenwerker. Deze partijen zijn bij elkaar gebracht om met elkaar in gesprek te gaan over het thema veiligheid. In het begin kwamen ze elke twee weken bij elkaar. Daarnaast zijn ze in wisselende duo's de wijk ingegaan om bij mensen aan te bellen en met bewoners in gesprek gegaan. Dit zijn de zogenaamde 'Buurtbabbels'. Inmiddels komt het team een paar keer per jaar bijeen om kennis en ideeën uit te wisselen en casuïstiek te bespreken, niet alleen over veiligheid, maar over van alles wat in de buurt speelt. Ook zijn er vanuit het team verschillende projecten in de wijk georganiseerd en uitgevoerd.

Tijdens het eerste focusgroepgesprek gaf het SOS-team aan blij te zijn met de samenwerking. De professionals hebben zowel elkaar als de buurtbewoners beter leren kennen en de samenwerking is geïntensiveerd. Het SOS-team gaf aan een aantal partijen te missen. Ten tijde van het tweede focusgroepgesprek waren een aantal van deze ontbrekende partijen, waaronder de jongerenwerker en de wijk-BOA, inmiddels aangesloten. Voor andere partijen die gemist werden, zoals grotere GGZ- en LVB-organisaties, en het sociaal wijkteam, was het niet haalbaar om bij het SOS-team aan te sluiten, omdat zij een groot werkgebied of gebrek aan tijd hebben. In het derde focusgroepgesprek met het SOS-team is teruggeblikt op de afgelopen jaren en gereflecteerd op de werkzame elementen van de samenwerking en het team. Deze elementen komen hieronder aan bod:

- Het SOS-team heeft voor een verbeterde afstemming en samenwerking tussen de professionals gezorgd. Zonder het SOS-team zou die samenwerking niet zo laagdrempelig en intensief zijn geweest. Het SOS-team heeft de professionals ook geholpen alle groepen en initiatieven in de wijk goed in beeld te krijgen.
- Vertrouwde gezichten zijn belangrijk om aanpakken in de wijk ook op lange termijn goed te laten slagen. Het team heeft gemerkt dat wisselingen van personeel en nieuwe gezichten het lastig maken voor bewoners om naar activiteiten te (blijven) komen.
- De structurele overleggen van het SOS-team en de korte lijntjes tussen professionals onderling werken goed en hebben gezorgd voor een fijne en effectieve samenwerking in de wijk. De vele personele wisselingen het jaar voorafgaand aan het derde focusgroepgesprek hebben ervoor gezorgd dat er veel tijd gestoken moest worden in afstemmen en elkaar leren kennen, en het voelde voor sommige professionals soms als een stap terug.
- De professionals ervaren het als zeer positief dat de wijk-BOA en de jongerenwerker nu vast deelnemen aan het overleg. Daardoor is er meer zicht op bijvoorbeeld de jongeren in de wijk.

Contact tussen bewoners en professionals

Uit de eerste en tweede meting bleek dat de verschillende professionals, zoals verschillende gemeenteprofessionals, de *community coach* en de

wooncorporatie, goed bekend zijn bij de bewoners. Volgens de professionals weten bewoners hen goed te vinden met vragen of problemen en is het contact laagdrempelig. Professionals gaven aan dat het winnen van het vertrouwen van bewoners tijd kost en dat wisselingen van professionals, bijvoorbeeld bij het Muntpunt, altijd zorgen voor een terugloop in contact.

De politie, handhaving en de gemeente zijn minder zichtbaar en bekend bij de bewoners. Een enkeling heeft de ervaring dat overlast melden bij de politie geen zin heeft en dat de politie niets van zich laat horen.

Anderen gaven aan dat de politie en de gemeente wel hun best doen, maar dat de overlast daarmee niet wordt opgelost.

Tijdens de interviews met bewoners die deel uitmaakten van de derde meting bleek het contact met politie, handhaving en gemeente vrijwel onveranderd. De meeste van de geïnterviewde bewoners gaven aan weinig contact met deze professionals te hebben.

Cijfers indicatorenset Nieuwegein: Batau

Gezondheid

Tabel B1.1 Gezondheid onder volwassenen (18 jaar en ouder) in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ervaart gezondheid als (zeer) goed	77 (76)	71 (70*)	71 (71*)
Heeft (ernstig) overgewicht	53 (53)	64 (51)	57 (52)
Heeft hoog risico op angststoornissen en depressieve klachten	8,4 (6,4)	11 (9,0)	8,5 (9,9)
Heeft (heel) veel stress ervaren (in de afgelopen 4 weken)	20 (18)	15 (21)	20 (22)
Heeft onvoldoende regie over het eigen leven	9,4 (9,6)	- (-)	12 (13)
Voelt zich matig tot ernstig eenzaam	52 (53)	51 (50)	46 (50)
Voelt zich ernstig eenzaam	14 (13)	16 (16)	11 (14)
Heeft een langdurige ziekte of aandoening (6 maanden of langer)	36 (36)	40 (36)	36 (37)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B1.2 Gezondheid jeugd (0-18 jaar) in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ervaart gezondheid als (zeer) goed, 13-17 jarigen ¹	92 (90)	86 (85)	82 (80*)
Beweegt dagelijks minstens 1 uur, 13-17 jarigen ¹	12 (15)	15 (15)	- (-)
Heeft overgewicht (inclusief obesitas), 5-11 jarigen ²	15 (15)	20 (18)	16 (15**)
Heeft overgewicht (inclusief obesitas), 13-14 jarigen ³	20 (17)	21 (18)	10*&** (13**)
Heeft matig-hoog risico op psychosociale problemen (SDQ), 5-11 jarigen ²	5,8 (6,4)	5,6 (5,9)	7,6 (7,3)
Heeft matig-hoog risico op psychosociale problemen (SDQ), 13-17 jarigen ¹	18 (24)	22 (27)	- (-)
Heeft psychische klachten (MHI-5), 13-17 jarigen ¹	- (-)	26 (26)	28 (26)
Is (zeer) vaak gestrest door één of meer factoren, 13-17 jarigen ¹	35 (39)	41 (44)	46 (47)
Is onvoldoende weerbaar, 13-17 jarigen ¹	11 (11)	11 (12)	8,9 (9,8)
Is matig tot ernstig eenzaam, 13-17 jarigen ¹	12 (12)	20 (20)	16 (15)
Is ernstig eenzaam, 13-17 jarigen ¹	5,2 (6,0)	9,8 (9,8)	7,3 (8,6)

Bron: 1) Gezondheidsmonitor Jeugd voortgezet onderwijs 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg 2017-2018 & 2018-2019 & 2019-2020 (1e meting), 2020-2021 & 2021-2022 (2e meting) en 2022-2023 & 2023-2024 (3e meting); 3) Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg 2017-2018 & 2019-2020 (1e meting), 2020-2021 & 2021-2022 (2e meting) en 2022-2023 & 2023-2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Veiligheid

Tabel B1.3 Veiligheid in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein)***.

	1e meting	2e meting	3e meting
Voelt zich weleens onveilig in de buurt ¹	17% (17%)	16% (17%)	19% (19%)
Misdrijven in de wijk (<i>gemeente</i>) ²	643 (3.608)	549 (3.139)	551 (3.603)
Misdrijven per 1.000 inwoners in de wijk (<i>gemeente</i>) ²	46 (57)	40 (49)	39 (55)

Bron: 1) Onderzoek en Statistiek, gemeente Nieuwegein, rapport Leefbaarheid en veiligheid 2018 (1e meting), 2022 (2e meting), 2024 (3e meting); 2) Politie, geregistreerde misdrijven: soort misdrijf, wijk, buurt, jaarcijfers 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Participatie en armoede

Tabel B1.4 Participatie en armoede in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ontvangt een WW uitkering, 18-66 jaar ¹	2,3 (2,2)	1,6* (1,7*)	1,4 (1,3)
Ontvangt een bijstandsuitkering, 18-66 jaar ¹	3,0 (3,4)	3,0 (3,5)	3,3 (3,3)
Heeft betaald werk, 15 jaar en ouder ¹	69 (69)	68 (69)	70 (71)
Heeft moeite met rondkomen, 18+ ²	11 (11)	14 (18*)	10 (11**)
Doet vrijwilligerswerk, 18+ ²	22 (22)	16 (19)	20 (21)
Heeft geregistreerde problematische schulden, huishoudens ³	8,7 (8,4)	9,6 (8,8)	10 (9,1)

Bron: 1) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting); 3) CBS, Dashboard Schuldenproblematiek in Beeld 2019 (1e meting), 2021 maand 10 (2e meting) en 2024 maand 1 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Onderwijs

Tabel B1.5 Onderwijs in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein).

	1e meting	2e meting	3e meting
Aantal peuters dat een indicatie voor- en vroegschoolse educatie heeft ¹ ***	40 (232)	73 (316)	29 (303)
Percentage middelbare scholieren dat school (hartstikke) leuk vindt ²	48% (47%)	48% (51%)	40% (43%)

Bron: 1) GGD regio Utrecht, Q1 2020 (1e meting), Q1 2023 (2e meting) en Q1 2024 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Jeugd voortgezet onderwijs 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk. De criteria voor een indicatie voor- en vroegschoolse educatie kunnen verschillen tussen gemeenten.

Tabel B1.6 Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein).

	1e meting	2e meting	3e meting
Gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven aan de wijk (gemeente) waarin zij wonen ¹ ***	7,3 (7,4)	7,4 (7,4)	7,3 (7,3)
Heeft minder dan één keer per maand contact met de buren, 18+ ²	23% (22%)	16% (18%)	26% (24%)
Is tevreden over het groen in de buurt, 18+ ²	88% (86%)	88% (87%)	86% (84%)
Ervaart onvoldoende koeling buiten in de tuin of buurt, 18+ ²	25% (30%)	25% (26%)	25% (25%*)
Ervaart onvoldoende koeling in de woning, 18+ ²	20% (27%)	18% (22%)	17% (19%*)
Gemiddelde gevoelstemperatuur op een hete zomerdag ³	-	44°C (44°C)	-
Percentage van het totaaloppervlak dat groen is ⁴	-	52% (52%)	-

Bron: 1) Onderzoek en Statistiek, gemeente Nieuwegein, rapport Leefbaarheid en veiligheid 2018 (1e meting), 2022 (2e meting), 2024 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting); 3) Klimateffectatlas 2022 (2e meting Batau-Noord; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuele cijfers beschikbaar voor de 3e meting); 4) Atlas Natuurlijk Kapitaal 2022 (2e meting Batau-Noord; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuele cijfers beschikbaar voor de 3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

*Bevolkings- en wijkenmerken**Tabel B1.7 Aantal bewoners en verdeling naar leeftijd in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein).*

	1e meting	2e meting	3e meting
Totaal aantal bewoners	13.800 (62.200)	13.700 (63.100)	13.900 (64.600)
0 tot 18 jaar	20% (19%)	20% (19%)	20% (18%)
18 tot 67 jaar	63% (63%)	63% (63%)	62% (63%)
67+ jaar	17% (18%)	18% (19%)	18% (19%)

Bron: CBS, maatwerk bevolkingssamenstelling 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B1.8 Huishoudsamenstelling in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein).

	1e meting	2e meting	3e meting
Totaal	6.130 (29.328)	6.115 (30.120)	6.220 (30.824)
Eenpersoonshuishouden	33% (37%)	33% (38%)	33% (38%)
Huishouden zonder kinderen	31% (30%)	31% (30%)	30% (29%)
Huishouden met kinderen	37% (34%)	37% (33%)	37% (33%)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B1.9 Opleidingssoort in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Hbo, wo	28 (29)	26 (29)	32 (31)
Havo, vwo, mbo 2,3,4	42 (42)	43 (43)	41 (43)
Basisonderwijs, vmbo-b/k, vmbo-g/t, avo onderbouw, mbo1	31 (29)	31 (28)	26 (26)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B1.10 Bevolkingsdichtheid en geboortecijfer in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein).

	1e meting	2e meting	3e meting
Bevolkingsdichtheid (inwoners per km ²) ¹	5.348 (2.700)	5.290 (2.757)	5.376 (2.817)
Geboortes per jaar per 1.000 inwoners ²	13 (12)	11 (11)	10 (11)

Bron: 1) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024; 2) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B1.11 Huishoudinkomen in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein).

	1e meting	2e meting	3e meting
Mediaan	41.800 (38.800)	44.600 (41.300)	50.700 (46.800)
Laagste kwintiel	13% (15%)	13% (16%)	13% (15%)
Tweede kwintiel	17% (21%)	17% (20%)	17% (20%)
Derde kwintiel	23% (23%)	24% (23%)	25% (23%)
Vierde kwintiel	26% (23%)	25% (23%)	26% (23%)
Hoogste kwintiel	21% (19%)	20% (19%)	20% (18%)

Bron: CBS, maatwerk besteedbaar inkomen 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

*Tabel B1.12 Woningsamenstelling in Batau (en cursief: gemeente Nieuwegein)
(in percentages).*

	1e meting	2e meting	3e meting
Percentage huurwoningen	34 (39)	34 (42)	35 (42)
In bezit van woningcorporaties	25 (30)	25 (30)	24 (29)
In bezit van overige verhuurder	10 (9)	10 (12)	10 (13)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Bijlage 2 Deelrapport Amersfoort: Soesterkwartier

In dit deelrapport worden de bevindingen over de wijkaanpak in Amersfoort uitgebreider beschreven. Dit deelrapport begint met een beschrijving van de resultaten van de indicatorenset. Daarna komen de methoden en resultaten van de gemeentespecifieke monitor aan bod. Tot slot volgen tabellen met de cijfers van de indicatorenset.

Resultaten indicatorenset

Deze paragraaf gaat over de uitkomsten van de indicatorenset. De nadruk ligt op significante veranderingen tussen de drie metingen. In deze paragraaf komen achtereenvolgens de volgende thema's aan bod: gezondheid van volwassenen en jeugd, veiligheid, participatie en armoede, onderwijs, wonen en bewoners- en wijkenmerken. Voor het thema 'Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid' zijn voor het Soesterkwartier geen significante veranderingen gevonden. Daarom is dit thema achterwege gelaten in deze paragraaf. Een overzicht van alle resultaten is te vinden in de laatste paragraaf van deze bijlage.

Gezondheid van volwassenen

Het percentage mensen met een als goed ervaren gezondheid is in Amersfoort significant afgenomen. In de GGD-regio is dit ook zo. In het Soesterkwartier lijkt er geen sprake te zijn van een daling.

In Amersfoort is het percentage mensen dat onvoldoende regie ervaart over het eigen leven statistisch significant toegenomen. Dit is ook zo in de GGD-regio als geheel. Bij het Soesterkwartier is een vergelijkbare toename te zien, maar deze is niet significant.

Gezondheid van jeugd (0-18 jaar)

Het percentage 13- tot en met 17-jarigen met een als goed ervaren gezondheid en het percentage 13- tot en met 17-jarigen dat onvoldoende weerbaar is, zijn afgenomen in Amersfoort. In de GGD-regio als geheel is dit ook zo. Ook in het Soesterkwartier is deze afname te zien voor deze twee indicatoren, maar het gaat daarbij niet om statistisch significante verschillen tussen de jaren.

In Amersfoort is sprake van een afname in overgewicht onder 13- en 14-jarigen en een afname van psychische klachten onder 13- tot en met 17-jarigen. In het Soesterkwartier lijkt overgewicht niet af te nemen. Het percentage 13- tot en met 17-jarigen met psychische klachten lijkt wel in lichte mate afgenomen te zijn, maar er is geen statistisch significant verschil tussen de metingen.

In Amersfoort is het percentage 13- tot en met 17-jarigen dat zich eenzaam voelt, toegenomen tussen de eerste en de tweede meting (2018-2020). Dit is mogelijk het gevolg van de coronapandemie. Het percentage is weer gedaald tussen de tweede en de derde meting (2020-2022) naar ongeveer het niveau van de eerste meting. In het Soesterkwartier is een toename van eenzaamheid onder 13- tot en met 17-jarigen zichtbaar, maar de verschillen tussen de meetjaren zijn niet

statistisch significant. Hierbij valt op dat de percentages voor het Soesterkwartier hoger liggen dan voor Amersfoort, met name bij de derde meting.

Veiligheid

Het aantal geregistreerde misdrijven is in de gemeente Amersfoort en in iets mindere mate in het Soesterkwartier afgenomen. Ondanks deze daling, is het gevoel van onveiligheid in de gemeente en in de wijk niet afgenomen.

Participatie en armoede

In Amersfoort als geheel en in het Soesterkwartier zien we een lichte afname van het aantal inwoners met een WW-uitkering. Het percentage inwoners met betaald werk nam licht toe. Tegelijkertijd is er in Amersfoort een toename te zien in het percentage huishoudens dat geregistreerde problematische schulden heeft. In het Soesterkwartier is een lichte daling te zien sinds de eerste meting.

Onderwijs

In Amersfoort en in de GGD-regio is een statistisch significante afname van het percentage middelbare scholieren dat school (hartstikke) leuk vindt. In het Soesterkwartier is het percentage bij de derde meting ook lager dan in de eerste en tweede meting (2018-2020), maar deze verschillen zijn niet statistisch significant.

Bewoners- en wijkenmerken

Het bevolkingsaantal is zowel in Amersfoort als in het Soesterkwartier toegenomen. De bevolkingsdichtheid is gelijk gebleven in Amersfoort en iets toegenomen in het Soesterkwartier (2020-2024). Ook is in het Soesterkwartier het percentage hoger opgeleiden en het percentage mensen met een hoger inkomen toegenomen (2019-2023). De verhuur door woningcorporaties in het Soesterkwartier nam iets af en de verhuur door overige verhuurders nam toe (2020-2024), terwijl beide ongeveer gelijk zijn gebleven in Amersfoort.

Gemeentespecifieke monitoring

In deze paragraaf volgt een beschrijving van de gemeentespecifieke monitoring in het Soesterkwartier, waarbij gebruikgemaakt is van kwalitatief onderzoek. De gemeente Amersfoort wilde de integrale aanpak volgen en in overleg met de gemeente is ingezoomd op zes ambities van de aanpak (zie tekstkader 3.2 van het hoofdrapport). Een deel van de projecten startte na de eerste meting van dit onderzoek en sommige pas na de tweede meting. Hierdoor zijn in deze monitoring niet van alle projecten al resultaten zichtbaar. Daarvoor is een langere periode van monitoring nodig.

Onderzoeksvragen per ambitie

In de gemeentespecifieke monitoring van de wijkaanpak in het Soesterkwartier stonden per ambitie (of combinatie van ambities) de volgende onderzoeksvragen centraal:

Ambities Fijn en veilig wonen en Voor en met elkaar:

Woonbeleving:

- Hoe ervaren de bewoners van het Soesterkwartier hun buurt en het contact met burens en andere Soesterkwartierders?

Overlast:

- Welke overlast ervaren de Soesterkwartierders in de wijk?
- Welke ontwikkelingen zien de bewoners van het Soesterkwartier over de tijd heen als het gaat om veiligheid?

Ambities Bruisend hart van de wijk en Voor en met elkaar:

Gebruik en beleving van de Noordewierweg:

- Wat vinden bewoners en professionals van de Noordewierweg?
- Hoe gebruiken bewoners de Noordewierweg?
- Hoe ervaren bewoners en professionals de veiligheid van de Noordewierweg?

Ontmoetingsplekken, activiteiten en voorzieningen:

- Wat vinden bewoners en professionals van de ontmoetingsplekken en activiteiten in de wijk?
- Wat vinden bewoners en professionals van de voorzieningen in de wijk?

Ambitie Soesterpark:

- Zijn de bewoners op de hoogte van de plannen voor het Soesterpark en Langs Eem en Spoor?
- Wat vinden de bewoners van het groen in het Soesterkwartier en in hoeverre maken ze daar gebruik van?

Ambitie Samen opgroeien:

Jongeren:

- Zijn er volgens bewoners en professionals genoeg plekken voor jongeren in het Soesterkwartier?

Ambitie Op de toekomst voorbereid:

Contact tussen bewoners, gemeenten en professionals:

- Hoe ervaren bewoners het contact met de gemeente en professionals in het Soesterkwartier?
- Zijn bewoners goed op de hoogte van de projecten die worden uitgevoerd in het Soesterkwartier?
- Op welke manier volgen de bewoners de ontwikkelingen in de wijk?

Methode

In het Soesterkwartier zijn twee metingen uitgevoerd om deze onderzoeksvragen te beantwoorden.

Meting 1

De eerste meting vond plaats van oktober 2023 tot en met mei 2024. Voor deze meting zijn twee focusgroepsgesprekken gehouden. De eerste focusgroep⁸ bestond uit professionals uit het kernteam en de andere

⁸ Deelnemers van de focusgroep: de sociaal beheerder van de woningcorporatie, een gebiedscoördinator van de woningcorporatie, een buurtnetwerker van een welzijnsorganisatie, een adviseur gebiedsgericht werken, een jongerenwerker, een ABC-coördinator en een gebiedsmanager.

focusgroep⁹ bestond uit professionals en bewoners uit het buurtnetwerk. Dit zijn bewoners die betrokken zijn bij projecten en initiatieven in de wijk (hier verder 'actieve bewoners' genoemd). Ook is met zes sleutelfiguren gesproken in vijf gesprekken, namelijk de projectmanager van het Wijkperspectief, een jongerenwerker, de adviseur gebiedsgericht werken, twee vrijwilligers in de wijk en een winkeleigenaar. Deze sleutelfiguren zijn geselecteerd op basis van hun kennis over de wijk en de verschillende groepen bewoners. Daarnaast zijn er interviews gehouden met zestien bewoners uit het Soesterkwartier. Deze bewoners zijn deels geworven via een e-mailbericht van de gemeente aan inwoners die in een eerder stadium in de 'Buurtboks' zijn geïnterviewd en deels door onderzoekers op straat.

Meting 2

De tweede meting vond plaats van april 2025 tot en met juni 2025. Voor de tweede meting zijn opnieuw twee focusgroepgesprekken gehouden; een met het kernteam en een met het buurtnetwerk. De tweede focusgroep bestond grotendeels uit dezelfde professionals uit het kernteam. Er was in het tweede gesprek ook een beheerder van de openbare ruimte en een wijkagent aanwezig. Voor het buurtnetwerk zijn drie actieve bewoners gesproken die betrokken zijn bij de projecten uit het Wijkperspectief. Aanvullend op de focusgroepen zijn afzonderlijk een aantal betrokkenen van de projecten uit het Wijkperspectief gesproken. Verder zijn bij de tweede meting elf bewoners uit het Soesterkwartier geïnterviewd die ook aan de eerste meting hebben meegedaan. Aanvullend zijn er negen korte gesprekken gevoerd met bewoners van het Soesterkwartier die zijn aangesproken op straat of in een speeltuin.

Resultaten

De resultaten van beide metingen worden hieronder per ambitie beschreven.

Ambities Fijn en veilig wonen en Voor en met elkaar Woonbeleving en ervaren overlast

De geïnterviewde bewoners van het Soesterkwartier ervaren het wonen in hun wijk vaak als positief. Ze zijn tevreden over hun contacten met wijkgenoten, de nabijgelegen voorzieningen en het groen in de wijk. Deze bewoners zijn echter minder tevreden over het zwerfafval, overlast door jongeren, verkeersveiligheid, verouderd en eentonig winkelaanbod op de Noordewierweg en het onderhoud van de omgeving.

De professionals en de actieve bewoners omschrijven de woonbeleving van bewoners van het Soesterkwartier grotendeels hetzelfde als de geïnterviewde bewoners die niet bij de projecten betrokken zijn. Enkele professionals vertellen tijdens de tweede meting dat ze meer zichtbaar verward gedrag observeren in de wijk en dat de wijk meer divers is geworden door instroom van nieuwe bewoners (onder andere vluchtelingen en mensen van buiten de wijk). Verder gaven sommige

⁹ Deelnemers van de focusgroep: coördinator Buurtkerk, vier actieve bewoners waarvan er drie ook initiatiefnemers van projecten in de wijk zijn, iemand vanuit het wijkteam, een huisarts, en een adviseur gezondheidsbevordering bij de GGD.

bewoners tijdens de tweede meting aan dat overlast door zwerfafval minder was geworden. Overlast door jongeren en door verkeer was over het algemeen onveranderd.

Contact met burens en andere Soesterkwartierders

Vanuit het Wijkperspectief zijn de afgelopen twee jaar enkele projecten gestart met als doel om prettig contact tussen burens te stimuleren en de sociale kloof tussen groepen bewoners te verkleinen. Ook is er ingezet op het tegengaan van overlast en het bieden van ondersteuning aan bewoners die zorg nodig hebben. Professionals en actieve bewoners zijn tevreden dat projecten als Sociale verbinders, Dementievriendelijke wijk en Help mijn buurman doet raar! zijn gestart en/of uitgevoerd. Enkele professionals geven aan dat er door deze projecten meer aandacht is voor kwetsbare bewoners in de wijk. Wel benoemen professionals hierbij dat de projecten geen groot bereik hebben doordat de projecten kleinschalig zijn opgezet.

Ambities Bruisend hart van de wijk en Voor en met elkaar Beleving en gebruik van de Noordewierweg

Bij de eerste meting vertelden geïnterviewde bewoners en professionals dat ze de Noordewierweg onaantrekkelijk, verloederd, stenig en rommelig vinden. Ze vinden het jammer dat er veel winkels sluiten en dat daar bijvoorbeeld kappers of eetgelegenheden voor terugkomen. Bijna alle bewoners gaven aan de Noordewierweg te bezoeken vanwege de winkels (vooral de supermarkt), de apotheek, de huisarts en de eetgelegenheden. Maar ook enkele bewoners gaven aan dat ze het winkelaanbod op de Noordewierweg niet gebruiken omdat de winkels gedateerd zijn en niet aansluiten bij hun behoeften. Sommige bewoners willen meer groen op de Noordewierweg en meer koffietentjes en buurtwinkeltjes. Ook de professionals gaven bij zowel de eerste als de tweede meting aan dat er aandacht nodig is voor het behouden van winkels op de Noordewierweg.

Er zijn twee projecten gestart met als doel de verkeersveiligheid en de kwaliteit van het verblijfsgebied van de Noordewierweg te verbeteren. Het gaat ten eerste om de herinrichting van de Noordewierweg en ten tweede om de versterking van het winkelgebied, waaronder de aanstelling van een tijdelijke winkelstraatmanager. De geïnterviewde bewoners vinden de Noordewierweg gevaarlijk voor fietsers en voetgangers. Ouders laten hun kinderen liever niet alleen over die weg fietsen. Tijdens de tweede meting gaven sommige bewoners aan dat ze het jammer vinden dat de Noordewierweg geen 'auto-te-gast'-weg is geworden. Tijdens de tweede meting was de herinrichting van de Noordewierweg nog gaande. De herinrichting heeft volgens de bewoners nog niet gezorgd voor een veiligere omgeving. Ze gaven aan dat er nog steeds hangjongeren zijn en dat er nog steeds te hard wordt gereden. Daarvoor is volgens sommige bewoners gedragsverandering nodig. Professionals en bewoners zijn tevreden dat de herinrichting van de Noordewierweg is gestart. Een deel van de bewoners gaf aan tevreden te zijn over de herinrichting, vanwege de mooiere uitstraling en het meer zichtbare groen.

Veel bewoners gaven aan te hopen dat de Noordewierweg na de herinrichting niet alleen mooier wordt maar ook dat er winkels komen die de weg bruisend maken. Ook professionals vinden dat de

Noordewierweg een betere uitstraling heeft gekregen en mooi wordt. Verder geven de meeste professionals aan tevreden te zijn over de aanstelling van de tijdelijke winkelstraatmanager voor de Noordewierweg. Hij zorgt voor de organisatie van de Zomerparade en zet zich in om de verbinding tussen winkeleigenaren te versterken. De winkelstraatmanager geeft aan dat hij daarin de eerste stappen heeft gezet samen met de winkeleigenaren.

Ontmoetingsplekken, activiteiten en voorzieningen

Het Wijkperspectief richt zich ook op het verbeteren van ontmoeting, en dus van ontmoetingsplekken en activiteiten voor bewoners van de wijk. De meeste geïnterviewde bewoners vinden dat er genoeg ontmoetingsplekken zijn in het Soesterkwartier, behalve voor jongeren. Ze denken dat er daarom veel overlast is van jongeren.

Bijna alle geïnterviewde bewoners weten dat er activiteiten worden georganiseerd op de Noordewierweg. Volgens hen zijn de activiteiten niet interessant voor alle groepen bewoners. Bewoners gaven aan dat er verschillende straatfeesten worden georganiseerd waar buurtgenoten uit de 'eigen sociale groep' elkaar treffen. Ook gaven bewoners aan vooral georiënteerd te zijn op hun eigen buurt en dat ze niet vaak naar andere plekken in de wijk gaan. Sommige bewoners benoemden dan ook vooral tevreden te zijn dat er meer activiteiten zijn in de wijk, waardoor er voor geïnteresseerden genoeg te doen is.

Over het algemeen zijn de geïnterviewde bewoners van het Soesterkwartier tevreden over de voorzieningen in de wijk. Ze waarderen de nabijheid van het station, supermarkten, buurthuizen en scholen. Sommige bewoners gaven aan vooral gebruik te maken van winkelcentra net buiten de wijk. Die zijn nieuwer en hebben een goed aanbod. Sommige bewoners en professionals maken zich wel zorgen over de druk op voorzieningen door de nieuwbouwplannen voor Langs Eem en Spoor.

Ambitie Soesterpark

Vanuit het Wijkperspectief is gewerkt aan het project 'Soesterpark' met als doel het groen in de wijk te verbeteren en te verbinden met andere (nieuwe) stukken groen, zowel in het Soesterkwartier als Langs Eem en Spoor. Ook is ingezet op het vergroten van de belevings- en gebruikswaarde van het groen in het Soesterkwartier.

Bij de eerste meting gaven bewoners aan de wijk aan de randen van het Soesterkwartier groen te vinden. Ze vinden de Dollardstraat, de groengordel, het Birkhovense bos en het oude groen in sommige straten heel mooi. Ook gaven ze aan sommige straten minder groen en de tuinen stenig te vinden. Ze zouden het fijn vinden als er meer groen in de openbare ruimte zou komen. Sommige bewoners zijn ook bang dat het groen om de wijk heen minder wordt door de nieuwbouwplannen van Langs Eem en Spoor.

Bij de tweede meting gaven geïnterviewde bewoners aan meer groen te zien in de wijk, met name in de buurten aan de noordelijke kant van de Noordewierweg en op de Noordewierweg zelf. Ook vinden ze dat meer tuinen vergroend zijn die eerst stenig waren.

Verschillende professionals zijn tevreden over het vergroenen van de wijk. Zo zijn ze tevreden over de gerealiseerde herinrichting van het

Anjerplein en de Rozenstraat, waarbij de pleinen zijn heringericht met inspraak van bewoners. Professionals en sommige bewoners gaven aan dat het nieuwe groen alleen zichtbaar is voor omwonenden. Daarnaast is het project Tuinmaatjes gestart, waarbij vrijwilligers wijkgenoten helpen bij vergroening en onderhoud van privétuinen. Dit project is bij de meeste geïnterviewde bewoners niet bekend. Enkele bewoners kennen Tuinmaatjes en vinden dit een goed initiatief omdat het volgens hen helpt om de buurt groener te maken. Bij de tweede meting gaven bewoners en professionals aan dat er meer groen in de buitenruimte zichtbaar is. Zowel bewoners als professionals maken zich wel zorgen over het onderhoud van het nieuwe groen. Verder noemden verschillende professionals dat het project Soesterpark moeizaam van de grond komt.

Ambitie Samen opgroeien

Plekken voor jongeren in het Soesterkwartier

Zowel bewoners als professionals vinden dat er nog niet genoeg plekken voor jongeren zijn in de wijk. Dit kwam in zowel de eerste als de tweede meting terug. Een aantal bewoners gaf tijdens de eerste meting aan dat de jongeren terechtkunnen bij het jongerencentrum De Reset, maar dat het niet past bij de behoefte van alle jongeren.

Vanuit het Wijkperspectief is ingezet op het creëren van plekken voor jongeren om samen te komen. Zo is er een tijdelijke jongerenontmoetingsplek op de Wagenwerkplaats opgezet en is De Reset opgeknapt. Ook is er ingezet op meer jongerenparticipatie om jongeren meer zeggenschap te geven over het organiseren van activiteiten die aansluiten bij hun behoeften. Door jongeren een plek te geven, wordt geprobeerd overlast van jongeren tegen te gaan. Bij de tweede meting noemden professionals dat De Reset verduurzaamd en opgeknapt is. Ze gaven aan dat De Reset weer geopend is, maar ze merkten daarbij op dat jongeren de plek weer moesten vinden. Ook een aantal bewoners noemde De Reset als plek waar jongeren heen kunnen voor activiteiten. Een ouder gaf aan dat De Reset wel vroeg sluit waardoor oudere jongeren daar niet in de avond terechtkunnen. Professionals gaven aan dat ideeën die opgehaald worden bij jongeren soms moeilijk om te zetten zijn naar uitvoerbare ideeën.

De jongerenwerker gaf aan dat het beeld dat bewoners over de jongeren in de wijk hebben positiever is geworden in vergelijking met het voorgaande jaar. Dit komt doordat sommige jongeren zich meer inzetten in de wijk door bijvoorbeeld het project Young Leaders. Veel bewoners en professionals gaven daarentegen aan dat er nog steeds overlast wordt ervaren door jongeren van binnen en buiten de wijk.

Ambitie Op de toekomst voorbereid

Beeld van bewoners over de projecten en professionals in het Soesterkwartier

Vanaf de start van het Wijkperspectief is nagedacht over het betrekken en informeren van bewoners bij het maken van het Wijkperspectief en de Uitvoeringsagenda, en bij de uitvoering van projecten binnen het Wijkperspectief. Volgens sommige bewoners en professionals hebben gemeenteambtenaren en bewoners die betrokken zijn bij het Wijkperspectief veel moeite gedaan om de samenwerking aan te gaan

om samen input op te halen uit de wijk en om echt te kijken hoe ze bewoners kunnen betrekken bij het verbeteren van de wijk. Tegelijkertijd geven geïnterviewde bewoners aan dat het aan het begin van de uitvoeringsfase van de Uitvoeringsagenda te lang stil was vanuit de gemeente, waardoor bewoners niet altijd wisten wat er gedaan werd met hun input en hoe het ervoor stond met de wijkaanpak.

Informeren van bewoners over ontwikkelingen in de wijk

Om als gemeente en wijk samen te kunnen werken aan de projecten van de Uitvoeringsagenda en om inwoners hierover te informeren, is het Projectenhuis op de Noordewierweg geopend en is de website Soesterkwartier.nu opgezet.

Het Projectenhuis is een plek in de wijk waar vrijwilligers en gemeenteambtenaren vragen van bewoners beantwoorden over de projecten van het Wijkperspectief, Langs Eem en Spoor en andere projecten in de wijk. Zowel bewoners als professionals vinden het positief dat het Projectenhuis er is. Ongeveer de helft van de geïnterviewde bewoners kent het Projectenhuis omdat ze er weleens zijn langsgelopen. De meeste bewoners lezen de informatie in de etalage om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in de wijk. Ze zouden er naartoe gaan als ze een vraag zouden hebben over een project.

De geïnterviewde bewoners gaven aan dat ze informatie over projecten in de wijk lezen in de wijkkrant, sociale media of dat ze via bewoners op de hoogte worden gebracht. Niet alle gesproken bewoners kennen de website Soesterkwartier.nu. Ze gaven aan de website wel te willen bekijken. Bewoners gaven aan dat ze redelijk goed op de hoogte zijn van de projecten die gaan over de fysieke ruimte. De bewoners zijn met name bekend met de grotere projecten die onder het Wijkperspectief vallen, zoals de herinrichting van de Noordewierweg die deels wordt gefinancierd vanuit het Wijkperspectief. Enkele geïnterviewde bewoners hebben ook meegedaan aan de G1000 of zijn ervan op de hoogte dat deze georganiseerd is. De G1000 is vanuit een bewonersinitiatief georganiseerd en had als doel om opnieuw de behoeften van bewoners van het Soesterkwartier op te halen. Zowel professionals als bewoners gaven aan dat de G1000 niet alle groepen in de wijk heeft bereikt. Vooral de al meer geïnteresseerde bewoners van de wijk hebben hieraan deelgenomen. Het was ook organisatorisch moeilijk om goed aan te sluiten bij de verschillende type bewoners. Sommige groepen bewoners leven veel minder met een agenda om afspraken te plannen. Hierdoor paste de aanpak waarbij bijeenkomsten werden georganiseerd niet altijd goed. Ook gaven de professionals en enkele bewoners aan dat de bijeenkomsten te veel gericht waren op hoger opgeleiden qua taalgebruik en werkwijze.

Over het algemeen waarderen de geïnterviewde bewoners het Wijkperspectief. Wel hebben de bewoners het idee dat vooral de basis eerst op orde moet zijn; de echte problemen (overlast door jongeren, agressie, armoede en drugsgebruik) moeten aangepakt worden voordat je het over andere dingen kunt hebben.

Cijfers indicatorenset Amersfoort: Soesterkwartier

Gezondheid

Tabel B2.1 Gezondheid onder volwassenen (18 jaar en ouder) in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ervaart gezondheid als (zeer) goed	76 (81)	78 (76*)	77 (77*)
Heeft (ernstig) overgewicht	48 (44)	45 (44)	46 (45)
Heeft hoog risico op angststoornissen en depressieve klachten	7,6 (6,2)	6,1 (7,3)	12 (8,7*)
Heeft (heel) veel stress ervaren (in de afgelopen 4 weken)	23 (18)	19 (20)	20 (20)
Heeft onvoldoende regie over het eigen leven	8,4 (7,6)	- (-)	13 (11*)
Voelt zich matig tot ernstig eenzaam	46 (46)	41 (46)	41 (44)
Voelt zich ernstig eenzaam	10 (10)	11 (13)	13 (12)
Heeft een langdurige ziekte of aandoening (6 maanden of langer)	35 (31)	24 (29)	34 (34)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B2.2 Gezondheid jeugd (0-18 jaar) in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ervaart gezondheid als (zeer) goed, 13-17 jarigen ¹	88 (87)	80 (84*)	78 (81*)
Beweegt dagelijks minstens 1 uur, 13-17 jarigen ¹	11 (18)	16 (16)	- (-)
Heeft overgewicht (inclusief obesitas), 5-11 jarigen ²	14 (12)	12 (11)	10 (11)
Heeft overgewicht (inclusief obesitas), 13-14 jarigen ³	16 (15)	12 (15)	14 (12*&**)
Heeft matig tot hoog risico op psychosociale problemen (SDQ), 5-11 jarigen ²	3,9 (4,9)	5,9 (5,3)	5,2 (5,7)
Heeft matig tot hoog risico op psychosociale problemen (SDQ), 13-17 jarigen ¹	30 (24)	31 (29*)	- (-)
Heeft psychische klachten (MHI-5), 13-17 jarigen ¹	- (-)	34 (28)	32 (23**)
Is (zeer) vaak gestrest door één of meer factoren, 13-17 jarigen ¹	51 (49)	62 (49)	56 (51)
Is onvoldoende weerbaar, 13-17 jarigen ¹	8,4 (8,5)	9,6 (12*)	12 (11*)
Is matig tot ernstig eenzaam, 13-17 jarigen ¹	14 (12)	16 (19*)	23 (13**)
Is ernstig eenzaam, 13-17 jarigen ¹	7,3 (6,6)	10 (10*)	12 (6,2**)

Bron: 1) Gezondheidsmonitor Jeugd voortgezet onderwijs 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg 2017-2018 & 2018-2019 & 2019-2020 (1e meting), 2020-2021 & 2021-2022 (2e meting) en 2022-2023 & 2023-2024 (3e meting); 3) Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg 2017-2018 & 2019-2020 (1e meting), 2020-2021 & 2021-2022 (2e meting) en 2022-2023 & 2023-2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Veiligheid

Tabel B2.3 Veiligheid in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort)***.

	1e meting	2e meting	3e meting
Voelt zich weleens onveilig in de wijk ¹	27% (22%)	28% (23%)	31% (24%)
Misdrijven in de wijk (<i>gemeente</i>) ²	520 (7.326)	512 (7.071)	484 (6.874)
Misdrijven per 1.000 inwoners in de wijk (<i>gemeente</i>) ²	43 (47)	42 (45)	40 (42)

Bron: 1) Onderzoek & Statistiek, gemeente Amersfoort, Stadspeiling 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Politie, geregistreerde misdrijven: soort misdrijf, wijk, buurt, jaarcijfers 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Participatie en armoede

Tabel B2.4 Participatie en armoede in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ontvangt een WW-uitkering, 18-66 jaar ¹	2,1 (2,3)	1,3 (1,6)	1,3 (1,3)
Ontvangt een bijstandsuitkering, 18-66 jaar ¹	4,4 (3,6)	4,5 (3,5)	4,5 (3,4)
Heeft betaald werk, 15 jaar en ouder ¹	72 (73)	72 (73)	74 (75)
Heeft moeite met rondkomen, 18+ ²	15 (11)	10 (13)	16 (13)
Doet vrijwilligerswerk, 18+ ²	20 (26)	26 (28)	28 (26)
Heeft geregistreerde problematische schulden, huishoudens ³	11 (7,4)	10 (8,1)	10 (8,3)

Bron: 1) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting); 3) CBS, Dashboard Schuldenproblematiek in Beeld 2019 (1e meting), 2021 maand 10 (2e meting) en 2024 maand 1 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Onderwijs

Tabel B2.5 Onderwijs in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort).

	1e meting	2e meting	3e meting
Aantal peuters dat een indicatie voor- en vroegschoolse educatie heeft ¹ ***	76 (-)	46 (-)	51 (277)
Percentage middelbare scholieren dat school (hartstikke) leuk vindt ²	41% (49%)	44% (53%)	37% (43%*&*)

Bron: 1) GGD regio Utrecht, Q1 2020 (1e meting), Q1 2023 (2e meting) en Q1 2024 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Jeugd voortgezet onderwijs 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk. De criteria voor een indicatie voor- en vroegschoolse educatie kunnen verschillen tussen gemeenten.

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

Tabel B2.6 Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort).

	1e meting	2e meting	3e meting
Gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven aan de wijk (gemeente) waarin zij wonen ¹ ***	7 (7,4)	7,1 (7,4)	7 (7,4)
Heeft minder dan één keer per maand contact met de burens, 18+ ²	24% (20%)	21% (17%)	23% (23%)
Is tevreden over het groen in de buurt, 18+ ²	76% (88%)	79% (90%)	77% (87%)
Ervaart onvoldoende koeling buiten in de tuin of buurt, 18+ ²	32% (28%)	30% (22%)	31% (26%)
Ervaart onvoldoende koeling in de woning, 18+ ²	34% (25%)	24% (17%*)	28% (21%)
Gemiddelde gevoelstemperatuur op een hete zomerdag ³	-	46°C (44°C)-	-
Percentage van het totaaloppervlak dat groen is ⁴	-	42% (68%)	-

Bron: 1) Onderzoek & Statistiek, gemeente Amersfoort, Stadspeiling 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting); 3) Klimateffectatlas 2022 (2e meting; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuelere cijfers beschikbaar voor de 3e meting); 4) Atlas Natuurlijk Kapitaal 2022 (2e meting; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuelere cijfers beschikbaar voor de 3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Bevolkings- en wijkenmerken

Tabel B2.7 Aantal bewoners en verdeling naar leeftijd in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort).

	1e meting	2e meting	3e meting
Totaal aantal inwoners	11.820 (156.285)	11.934 (157.448)	12.189 (161.857)
0 tot 18 jaar	20% (23%)	20% (22%)	20% (21%)
18 tot 67 jaar	68% (65%)	68% (64%)	68% (65%)
67+ jaar	12% (13%)	12% (14%)	12% (14%)

Bron: Gemeente Amersfoort in cijfers 2019, 2021 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B2.8 Huishoudsamenstelling in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort).

	1e meting	2e meting	3e meting
Totaal huishoudens	5.913 (69.688)	6.007 (71.467)	6.139 (73.386)
Eenpersoonshuishouden	44% (37%)	44% (38%)	45% (39%)
Huishouden zonder kinderen	26% (26%)	26% (26%)	27% (27%)
Huishouden met kinderen	30% (37%)	30% (35%)	29% (34%)

Bron: Gemeente Amersfoort in cijfers 2019, 2021 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B2.9 Opleidingssoort in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort) (in percentages).

	1e meting ¹	2e meting ¹	3e meting ²
Hbo, wo	36 (39)	36 (41)	39 (42)
Havo, vwo, mbo 2,3,4	35 (36)	33 (36)	33 (36)
Basisonderwijs, vmbo-b/k, vmbo-g/t, avo onderbouw, mbo1	30 (25)	32 (23)	28 (22)

Bron: 1) Gemeente Amersfoort in cijfers 2019 en 2021; 2) CBS Statline 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B2.10 Bevolkingsdichtheid en geboortecijfer in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort).

	1e meting	2e meting	3e meting
Bevolkingsdichtheid (inwoners per km ²) ¹	5.600 (2.500)	5.600 (2.500)	5.700 (2.500)
Geboortes per jaar per 1.000 inwoners ²	12 (11)	14 (12)	13 (11)

Bron: 1) Gemeente Amersfoort in cijfers 2020, 2022 en 2024; 2) Gemeente Amersfoort in cijfers 2019, 2021 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B2.11 Huishoudinkomen in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort).

	1e meting ¹	2e meting ²	3e meting ²
Mediaan (in euro's)	- (-)	36.500 (44.300)	41.000 (49.900)
Laagste kwintiel	24% (18%)	23% (17%)	22% (17%)
Tweede kwintiel	23% (18%)	22% (18%)	23% (18%)
Derde kwintiel	19% (19%)	20% (19%)	20% (19%)
Vierde kwintiel	20% (21%)	19% (21%)	19% (21%)
Hoogste kwintiel	15% (25%)	17% (25%)	17% (25%)

Bron: 1) Gemeente Amersfoort in cijfers 2019; 2) CBS, maatwerk besteedbaar inkomen 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B2.12 Woningsamenstelling in het Soesterkwartier (en cursief: gemeente Amersfoort) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Percentage huurwoningen	58% (42%)	59% (43%)	59% (43%)
In bezit van woningcorporaties	43% (29%)	42% (29%)	41% (29%)
In bezit van overige verhuurder	15% (13%)	16% (13%)	17% (14%)

Bron: Gemeente Amersfoort in cijfers 2020, 2022 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Bijlage 3 Deelrapport Utrecht: Overvecht

In dit deelrapport worden de bevindingen over de wijkaanpak in Utrecht uitgebreider beschreven. Dit deelrapport begint met een beschrijving van de resultaten van de indicatorenset. Daarna komen de methoden en resultaten van de gemeentespecifieke monitor aan bod. Tot slot volgen tabellen met de cijfers van de indicatorenset.

Resultaten indicatorenset

Deze paragraaf bevat de uitkomsten van de indicatorenset. In deze paragraaf worden significante veranderingen tussen de metingen beschreven. Achtereenvolgens komen de volgende thema's aan bod: gezondheid van volwassenen en jeugd, veiligheid, participatie en armoede, onderwijs, wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid, en bewoners- en wijkenmerken. Een overzicht van alle resultaten is te vinden in de laatste paragraaf van deze bijlage.

Gezondheid van volwassenen

De indicatoren over gezondheid van volwassenen laten in Utrecht bijna allemaal een ongunstige ontwikkeling zien, met vooral een verslechtering bij het tweede rapportagejaar. Dit is vergelijkbaar met de trend die in de gehele GGD regio Utrecht te zien is. Overvecht lijkt deze ongunstige ontwikkeling bij de tweede meting (2021) tijdelijk te volgen en bij de derde meting (2023) weer terug te keren naar de uitgangssituatie (2019). De verschillen zijn echter niet statistisch significant.

Gezondheid van jeugd

Ook de gezondheid onder 13- tot en met 17-jarigen kent in Utrecht een aantal ongunstige ontwikkelingen, die de trend in de gehele regio volgen. Zo is onder deze leeftijdsgroep de als (zeer) goed ervaren gezondheid afgenomen (periode 2018-2022). Stress en onvoldoende weerbaar zijn namen toe. In Overvecht lijken sommige resultaten in de wijk stabiel te blijven, waar Utrecht in zijn geheel een verslechtering laat zien, zoals bij ervaren gezondheid en weerbaarheid. Hoewel niet significant, lijkt eenzaamheid onder 13- tot en met 17-jarigen in Overvecht over de jaren 2021-2025 afgenomen te zijn, terwijl Utrecht juist een stijging toont bij de tweede meting (2020), met vervolgens weer een significante daling bij de derde meting ten opzichte van de tweede meting (2022). Uit het duidingsgesprek bleek dat de gemeente dit positievere beeld voor Overvecht niet herkent.

Veiligheid

In Overvecht is het aantal misdrijven afgenomen van 2.500 bij de eerste meting (2020) naar 2.041 bij de derde meting (2024). Het onveiligheidsgevoel van bewoners nam niet af. Deze ontwikkeling (afname van misdrijven samen met het niet afnemen van het onveiligheidsgevoel) zien we in de andere wijken ook en lijkt daarmee een algemene trend.

Participatie en armoede

Net als in de meeste andere wijken en gemeenten, zien we in Utrecht en Overvecht een lichte afname van het aantal inwoners met een WW-uitkering of bijstandsuitkering (periode 2019-2023). Het percentage inwoners met betaald werk nam licht toe in Overvecht.

In lijn met het regionale beeld, is in zowel Overvecht als Utrecht te zien dat het percentage mensen dat moeite heeft met rondkomen significant gestegen is bij de tweede meting (2021) in vergelijking met de eerste meting (2019). Na deze stijging volgde weer een significante daling bij de derde meting (2023).

Onderwijs

Ook in lijn met het regionale beeld is een statistisch significante afname van het percentage middelbare scholieren in Utrecht dat school (hartstikke) leuk vindt (periode 2018-2022). In Overvecht is geen daling zichtbaar.

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

In de gemeente Utrecht is het percentage volwassenen dat contact heeft met hun burens gedaald, is tevredenheid over het groen in de buurt afgenomen, en ervaren inwoners vaker onvoldoende koeling, zowel in de tuin of buurt als in de woning (periode 2019-2023). In Overvecht zijn de verschillen niet statistisch significant, maar er komt een vergelijkbaar beeld naar voren.

Bewoners- en wijkenkenmerken

Het bevolkingsaantal (periode 2019-2023) en de bevolkingsdichtheid (periode 2020-2024) zijn in zowel Overvecht als Utrecht als geheel toegenomen. Met name de leeftijdsgroep van 18 tot 67 jaar is iets toegenomen in Overvecht, evenals het aantal eenpersoonshuishoudens. Het percentage theoretisch opgeleiden in Overvecht is toegenomen en het aantal praktisch opgeleiden is afgenomen. Ook is het aantal mensen met een hoger inkomen licht toegenomen.

Het percentage huurwoningen bleef gelijk, verhuur door woningcorporaties is iets afgenomen, en verhuur door overige verhuurders nam toe, zowel in Overvecht als (in iets mindere mate) in de hele stad Utrecht (periode 2020-2024).

Gemeentespecifieke monitoring

In deze paragraaf volgt een beschrijving van de gemeentespecifieke monitoring in Overvecht, waarbij gebruikgemaakt is van kwalitatieve en kwantitatieve methoden. De gemeente Utrecht voert zelf al sinds 2019 een monitor uit naar de wijkaanpak Samen voor Overvecht. Daarom is er in samenspraak met de gemeente Utrecht voor gekozen om aanvullend daaraan drie verdiepende onderzoeken te doen, namelijk:

- Een kwantitatieve analyse naar de schoolloopbaan van middelbare scholieren uit Overvecht.
- Een analyse van de samenwerking binnen het kernteam jongvolwassenen en hun aanpak in de wijk (twee metingen).
- Een behoeftepeiling over de openbare ruimte van Amazonedreef-Noord.

Hieronder worden deze onderzoeken verder toegelicht en worden de resultaten besproken. Voor een breder beeld van de voortgang van de wijkaanpak, zie de monitor [Samen voor Overvecht](#).

Onderzoek naar schoolloopbanen van leerlingen in Overvecht

Bij de wijkaanpak Samen voor Overvecht is één van de ambities gericht op het versterken van het perspectief voor de jeugd. In het logisch model dat voor Overvecht is uitgewerkt, is voor deze ambitie als doel gesteld: het maximale halen uit leerlingen in Overvecht die in potentie een havo- of vwo-opleiding kunnen volgen. Als output werd hierbij genoemd: vaker schooladvies havo/vwo in groep 8 en toename van het aantal leerlingen (dat doorstroomt) naar havo/vwo. De impact hierbij was kansengelijkheid vergroten ('minder verschillen in onderwijs met andere Utrechtse wijken').

De gemeente Utrecht heeft het RIVM gevraagd de schoolloopbaan van middelbare scholieren uit Overvecht in beeld te brengen. Het RIVM heeft hiervoor een verkenning uitgevoerd met als centrale vraag: hoe ziet de schoolloopbaan van leerlingen uit Overvecht eruit in vergelijking met die van leerlingen uit de andere Utrechtse wijken?

Methode

Voor deze verkenning zijn kwantitatieve analyses uitgevoerd waarbij leerlingen door de tijd heen zijn gevolgd vanaf het schooladvies in groep 8 tot en met het behalen van hun middelbareschooldiploma, over de periode 2010 tot en met 2021¹⁰. Er is gebruikgemaakt van het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO) dat onderwijs- en achtergrondgegevens van leerlingen bevat. Met deze data kan de schoolloopbaan van leerlingen over de tijd heen gevolgd worden en kunnen verschillen tussen groepen worden bekeken. Leerlingen uit het speciaal- en praktijkonderwijs zijn niet meegenomen. Op basis van de analyses kan geen uitspraak worden gedaan over causaliteit.

Resultaten

Leerlingen uit Overvecht zitten relatief vaker op het vmbo en minder vaak op het vwo dan leerlingen uit andere Utrechtse wijken. Dit is het geval zowel bij hun schooladvies in groep 8, als in het derde leerjaar van de middelbare school, als bij het behalen van hun diploma. Er is in de periode van 2010 tot en met 2021 een lichte verschuiving zichtbaar naar relatief iets minder vmbo- en iets meer vwo-leerlingen, zowel in Overvecht als in de rest van Utrecht. Ook gaan leerlingen uit Overvecht vaker van vwo/havo naar havo/vmbo dan leerlingen uit andere Utrechtse wijken.

De sociaaleconomische positie van leerlingen uit Overvecht is op alle schoolniveaus minder gunstig dan die van leerlingen elders in Utrecht: vaker eenoudergezinnen, lager opleidingsniveau en lager inkomen (van hun moeder). Bij leerlingen uit de andere wijken gaan een hoger opleidingsniveau en een hoger inkomen van hun moeder samen met een hoger schooladvies in groep 8. Onder leerlingen uit Overvecht blijkt deze samenhang er niet te zijn.

¹⁰ Toen het onderzoek werd uitgevoerd, was dit het meest recente jaar waarover gegevens beschikbaar waren.

Focusgroepen kernteam jongvolwassenen Overvecht

Bij de ambitie die gericht is op het versterken van het perspectief voor de jeugd, is een van de geformuleerde doelen: het voorkómen dat Overvechtse jongeren (tot en met 23 jaar) aangetrokken worden tot, of doorgroeien in, de (drugs)criminaliteit. Dit door inzet van een brede veiligheidsaanpak gericht op het stellen van grenzen en het bieden van perspectief. Als output wordt hierbij genoemd: afname van het aantal jeugdige verdachten in Overvecht. De impact hierbij is dat jongeren meer perspectief hebben. In Overvecht is binnen de wijkaanpak een kernteam opgericht van professionals van verschillende organisaties die werken met en voor jongvolwassenen in Overvecht. Dit kernteam heeft twee doelen:

- Jongvolwassenen in Overvecht beter bereiken door beter samen te werken.
- Werken aan de ontwikkeling van jongvolwassenen in Overvecht.

In overleg met de projectleider is ervoor gekozen om het kernteam tussentijds te evalueren om te zien in hoeverre deze doelen zijn behaald en om te kunnen bijsturen.

Methode

Voor de evaluatie van het kernteam zijn twee metingen gedaan: in januari 2023 en januari 2024. Er was nog een derde meting gepland in januari 2025, maar in overleg met de nieuwe projectleiders is ervoor gekozen die meting niet door te laten gaan omdat op dat moment een groot deel van het kernteam uit nieuwe leden bestond en de resultaten dan niet te vergelijken zouden zijn met de resultaten van de vorige metingen. Beide metingen bestonden uit het afnemen van een vragenlijst, gevolgd voor een focusgroepbijeenkomst.

Vragenlijst

Om de samenwerking binnen het kernteam in beeld te krijgen, is per meting eerst een digitale vragenlijst voorgelegd aan de leden van het kernteam. Voor deze vragenlijst is de *coördinated action checklist* als uitgangspunt gebruikt (Wagemakers et al., 2010). De vragenlijst bestond uit 25 stellingen verdeeld over vijf dimensies:

1. De waarde van het netwerk voor het behalen van de doelen van de wijkaanpak.
2. De samenstelling van het netwerk.
3. Het functioneren van het netwerk (taakdimensie).
4. De samenwerking binnen het netwerk (relatiedimensie).
5. De eigen rol van de individuele deelnemers in het netwerk.

Aanvullend daaraan bestond de vragenlijst uit vragen over de binnen het team ingezette instrumenten en de mate waarin die instrumenten werken in de praktijk. De vragenlijst was hetzelfde bij beide metingen, waardoor antwoorden van de metingen vergeleken konden worden.

Focusgroepbijeenkomsten

De resultaten van de vragenlijst zijn vervolgens bij beide metingen besproken in een focusgroepbijeenkomst. Deelnemers van de bijeenkomsten waren een of twee vertegenwoordigers per organisatie die deelnam aan het kernteam Jongvolwassenen Overvecht: Positieve,

We All (Leger des Heils/Al Amal), Jongerenwerk Utrecht (JoU), de buurtteams (zowel sociaal als jeugd), Jellinek (verslavingszorg), en Leerplicht en Werk en Inkomen (beide gemeente Utrecht). De sessies werden begeleid door twee onderzoekers van het RIVM. Tijdens de tweede bijeenkomst zijn ook de verbeterpunten besproken die uit de eerste bijeenkomst naar voren kwamen om de voortgang op die punten in beeld te krijgen.

Resultaten eerste vragenlijst en focusgroep

Samenwerking binnen het kernteam

Uit de vragenlijst komt naar voren dat de betrokkenheid bij het kernteam hoog is. Iedereen voelt zich verantwoordelijk om zich in te zetten voor de doelgroep. Ten tijde van de eerste focusgroept bijeenkomst bestond het kernteam een jaar. Vanuit meerdere organisaties wisselen de deelnemers hun aanwezigheid bij dit kernteam af met hun directe collega's. De deelnemers aan de focusgroep moesten in het begin wennen aan die wisselingen, maar vinden het nu goed werken. Maar meer verloop vinden de deelnemers niet wenselijk.

De deelnemers hebben met elkaar enkele resultaten benoemd die de samenwerking binnen het kernteam volgens hen heeft opgeleverd:

- Teamleden kennen elkaar en elkaars organisaties nu beter.
- Er zijn kortere lijnen en er is een basis van wederzijds vertrouwen ontstaan.
- Door gezamenlijk casussen te bespreken, leren de teamleden van elkaar.
- De teamleden voelen een gedeelde verantwoordelijkheid: de jongeren zo goed mogelijk helpen.
- Informatie-uitwisseling met andere organisaties in de wijk wordt actief opgezocht.

Verbetermogelijkheden voor casusbesprekingen

De verbetermogelijkheden die werden benoemd gaan vooral over de casusbesprekingen. De deelnemers van de focusgroep willen die meer als intervisie gaan vormgeven: minder snel tips geven, meer open vragen stellen en procesgericht denken. Daarnaast vinden ze het belangrijk dat iedereen een keer een casus deelt, zodat duidelijk wordt wat iedereen doet. Casussen met meer urgentie moeten wel met voorrang besproken kunnen worden.

Het bereiken van de doelen van het team

De netwerksamenwerking zorgt er volgens de deelnemers van de focusgroep voor dat jongeren minder snel uit beeld verdwijnen en sneller worden doorverwezen naar passende hulp. Uit de vragenlijst kwam dat het kernteam niet goed weet of en in hoeverre de doelgroep jongvolwassenen beter wordt bereikt. Met andere woorden, effecten van de netwerksamenwerking in de wijk zijn nog niet duidelijk meetbaar. Er is behoefte aan beter zicht op (en afstemming over) wie precies tot de doelgroep behoort (leeftijdsgrenzen verschillen tussen organisaties in het netwerk). De deelnemers verwachten dat outreachend werken het bereik van jongeren zou kunnen vergroten, maar dit gebeurt nog onvoldoende. Slechts enkele organisaties werken al outreachend door bijvoorbeeld huisbezoeken te doen.

Resultaten tweede focusgroep

Casusbesprekingen

Uit het tweede focusgroepgesprek komt naar voren dat gewerkt wordt aan de verbetering van de casusbesprekingen: casussen worden vooraf gedeeld, de toepassing van intervisiemodellen is verbeterd, en er is met elkaar een alternatieve invulling van de overleggen afgesproken als er geen casus is ingebracht. Ook zijn er enkele aandachtspunten genoemd: er wordt nog maar een beperkte mogelijkheid ervaren om ad hoc casussen in te brengen (buiten vergaderingen om), en het vooraf kiezen van een passende intervisiemethode per casus kan nog verbeterd worden.

Deelnemers van de tweede focusgroep noemden verder dat casussen aan elkaar overdragen in de praktijk lastig verloopt, niet alleen omdat iedereen het druk heeft, maar ook vanwege de formele werkwijzen van sommige organisaties. Zo moeten nieuwe casussen bij sommige organisaties altijd via een centrale ingang binnenkomen en die worden vervolgens verdeeld, waardoor de casus niet bij de medewerker uit het kernteam uitkomt, maar bij een collega die de bespreking niet heeft meegemaakt en het netwerk niet op die manier kent. Het lukt nog onvoldoende om dat soort vaste routes te ontlopen. Ook hebben de kernteamleden vanuit hun organisatie tijd nodig om te mogen besteden aan de netwerksamenwerking.

Praktische knelpunten jongeren

Ook zijn in de focusgroep een aantal knelpunten rondom jongeren in Overvecht (stage, middelengebruik en wonen), besproken:

- Er is een stagebureau opgericht, '030 office', om jongeren te ondersteunen richting een stage/leerwerkplek.
- Er is toenemende aandacht voor hulpverlening rondom lachgasproblematiek, met Jellinek als partner in de overleggen.
- Er is een tekort aan woningen voor jongeren en dit blijft een nog onopgelost probleem. Dit is een structureel maatschappelijk probleem dat de mogelijkheden van het kernteam of de wijkaanpak overstijgt.

Resultaten van de vragenlijst

De resultaten van de tweede meting van de vragenlijst zijn vrijwel gelijk gebleven aan die van de eerste. Er zijn enkele verschuivingen bij specifieke stellingen.

Op de stellingen over het bereiken van de doelen van het kernteam ('toekomstperspectief jongeren verbeteren' en 'meer jongeren bereiken') gaven de meeste respondenten een neutraal antwoord. Scores op deze stellingen zijn licht gedaald in vergelijking met de vorige meting. De deelnemers van de focusgroep lichtten hierbij toe dat de netwerksamenwerking in de wijk wél verbeterd is, maar dat meer nodig is om meer jongeren daadwerkelijk te bereiken en te helpen. Hier is net als bij het eerste focusgroepgesprek genoemd dat meer kan worden ingezet op outreachend werken. Voor andere organisaties is dit (nog) niet mogelijk vanwege hun manier van werken en organisatie-inrichting. Nieuwe initiatieven om meer jongeren te bereiken, worden verkend (zoals vernieuwde samenwerking tussen het jongerenwerk en de buurtteams).

De tevredenheid over randvoorwaarden (zoals tijd en middelen) is afgenomen. De deelnemers van de focusgroep noemden onduidelijkheid over waar en wanneer wordt vergaderd als aandachtspunt. Er is afgesproken om de communicatie hierover te verbeteren.

Voor de stelling 'In het kernteam is duidelijk wie de eindverantwoordelijkheid heeft' is de score flink lager dan bij de vorige meting. Het team stuurt meer zelf en legt de verantwoordelijkheid breder neer (zelfsturend team). Dit is een bewuste keuze, maar voelt nog als 'zoeken naar de juiste vorm'.

Teamleden geven elkaar meer opbouwende feedback (score flink gestegen). De deelnemers van de focusgroep gaven als toelichting dat het onderlinge vertrouwen is toegenomen en dat ze samen geoefend hebben in het geven van positieve feedback.

Behoeftetepeiling onder inwoners over openbare ruimte in Amazonedreef-Noord

Binnen de wijkaanpak Samen voor Overvecht is een van de ambities 'Plezierig wonen in een meer gemengde wijk'. Een van de doelen daarbij is het realiseren van een aantrekkelijke, schone, groene, gezonde, veilige en klimaatbestendige woonomgeving, door herinrichting van de openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en verblijven. Geformuleerde output daarbij is bijvoorbeeld een toename van het groen in de wijk zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie en een toename van het percentage bewoners dat tevreden is met de buurt. Daarnaast zet men in op goede kwaliteit en biodivers groen. Een ander doel is een woonomgeving die bewegen en ontmoeten bevordert. Studenten van de Hogeschool Utrecht (specialisatie Stadsontwikkeling) hebben een behoeftetepeiling uitgevoerd om inzicht te krijgen in de wensen en behoeften van inwoners van Overvecht voor de openbare ruimte en in het gebruik van de openbare ruimte. Deze behoeftetepeiling heeft zich in overleg met de gemeente toegespitst op Amazonedreef-Noord en de directe omgeving. Deze inzichten kunnen worden gebruikt voor de herinrichting van de openbare ruimte in dit gebied.

Voor de behoeftetepeiling is een mixed-methods onderzoek uitgevoerd: een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve methoden. Er zijn drie onderzoeksmethoden gebruikt: observatie, interviews en ranking. Deze komen hieronder aan de orde.

Methode

Observatie

Bewoners en hun gedrag in de openbare ruimte zijn op verschillende locaties, tijdstippen en dagen systematisch geobserveerd. Het doel was om inzicht te krijgen in gebruikspatronen en voorkeuren van bewoners voor bepaalde plekken en activiteiten. Zes studenten hebben in totaal 271 observaties gedaan. De observaties zijn uitgevoerd op de volgende data:

- woensdag 10 april 2024, 16°, zonnig, Suikerfeest (124 observaties);
- vrijdag 12 april 2024, 17°, zonnig (89 observaties);
- zondag 14 april 2024, 11°, bewolkt (58 observaties).

De studenten hebben vastgelegd welke activiteiten bewoners deden en welke voorzieningen (zoals bankjes en speeltoestellen) gebruikt werden.

Interviews

Met semigestructureerde interviews is dieper ingegaan op de ervaringen, wensen en meningen van bewoners. Drie centrale vragen waren: wat is de fijnste plek, wat de minst fijne plek, en wat ontbreekt in de wijk? Het doel was om inzicht te krijgen in pluspunten, minpunten en tekortkomingen in de openbare ruimte. Om een breed pallet aan antwoorden te krijgen, konden bewoners open antwoorden geven en zijn aanvullende vragen gesteld. Er zijn in totaal 41 respondenten geïnterviewd op twee momenten:

- dinsdag 30 april 2024 (32 interviews);
- donderdag 2 mei 2024 (9 interviews).

Ranking

Na het afnemen van het interview is bewoners gevraagd om zeven vooraf vastgestelde thema's te rangschikken naar belangrijkheid. De zeven thema's op de lijst waren:

- interactie/sociale omgeving;
- sociale veiligheid;
- verkeerveiligheid;
- spelen/recreatie;
- voorzieningen;
- groen/natuur;
- mobiliteit en (openbaar) vervoer.

Het doel van deze ranking was om duidelijk te krijgen waaraan bewoners de hoogste prioriteit geven bij de inrichting en functie van de openbare ruimte.

SWOT-analyse

Op basis van resultaten uit de observaties, interviews en ranking is een SWOT-analyse gedaan om de belangrijkste sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van de buurt in kaart te brengen. Die punten zijn samengevat en tegenover elkaar gezet in een confrontatiematrix, waardoor pluspunten en minpunten duidelijk worden. Op basis hiervan is een strategisch advies opgesteld voor de verdere ontwikkeling van het gebied, dat ondersteund wordt met visiekaarten en visuele inzichten uit de behoeftepeiling.

Resultaten

Uit de observaties komt naar voren dat bewoners veel wandelen en fietsen in het gebied. Voornamelijk in het park en in het gebied rondom de Vecht wandelt men graag. Ook zijn er veel joggers geobserveerd in het park en langs de Vecht. De Orinocodreef richting en vanaf het bedrijventerrein is druk met fietsverkeer. De Japuradreef is niet uitnodigend voor fietsers omdat auto's er hard rijden. Woonstraten worden vooral als doorlooproutes gebruikt.

In figuur B3.1 is aangegeven welke plekken bewoners hebben aangegeven als meest fijne plek van Overvecht. Park Vechtzoom is de meest genoemde plek waar mensen graag komen om een stuk te wandelen of bij goed weer te verblijven. Ook de Vechtdijk en langs de Klopvaart ervaren mensen als fijne plekken om te wandelen. Deze activiteiten zijn ook terug te zien in de observaties in het park en de

Vechtdijk. Vijf mensen hebben winkelcentrum De Klop aangewezen als fijne plek, omdat hier alle winkels zijn die zij nodig hebben.

Figuur B3.1 Plekken die bewoners van Overvecht (n=41) tijdens de interviews aangeven als de meest fijne plek van de wijk.



Plekken die bewoners het minst fijn vinden, zijn grotere wegen in de wijk. 21 van de 41 geïnterviewde bewoners noemden dit. Specifiek genoemd zijn Japuradreef, Orinocodreef en de Amazonedreef. Zes mensen hebben aangegeven niet tevreden te zijn over winkelcentrum De Klop, omdat het winkelaanbod niet aansluit bij hun behoeften. Eveneens zes van de geïnterviewde bewoners vindt het zwerfafval en het gebrek aan onderhoud in de buurt vervelend.

Ongeveer een op de drie (32%) geïnterviewden kon geen specifieke wensen opnoemen. Andere respondenten hebben een aantal duidelijke wensen en behoeften voor de openbare ruimte aangegeven. Ze vinden dat de verkeerveiligheid moet worden verbeterd. Maatregelen als verkeersdrempels, zebapaden en een lagere maximale snelheid worden als oplossingen genoemd. Verder gaven respondenten aan de samenhang en interactie in de buurt te missen. Ze willen dat er meer wordt gedaan om dit te verbeteren, door bijvoorbeeld meer groen in de straten, ontmoetingsplekken, horeca en speelplekken te realiseren. Uit de SWOT-analyse komt naar voren dat de natuur in Amazonedreef-Noord kansen biedt voor groene ommetjes, doordat wandel- en fietsroutes goed aansluiten op bestaande groene ruimtes. Dit kan bewoners stimuleren om vaker naar buiten te gaan. Ook maakt de groene omgeving de route naar Fort aan de Klop aantrekkelijker. Door de ruime opzet van de straten kunnen gemakkelijk parkeerplaatsen worden aangelegd zonder de doorstroming van het verkeer te hinderen. Dit maakt het voor verkeersgebruikers eenvoudiger om een parkeerplek te vinden, wat de acceptatie van betaald parkeren mogelijk kan bevorderen. Uit de analyse komen ook urgente problemen naar voren.

Door nieuwbouw dreigen groene ruimtes te verdwijnen, wat het natuurgevoel aantast. Zwerfafval maakt de aanwezige groene ruimtes minder aantrekkelijk.

Het lage niveau van sociale cohesie in de buurt heeft een negatief effect op het gebruik van Fort aan de Klop. Doordat er weinig interactie is onder de bewoners, wordt het fort minder optimaal benut als ontmoetingsplek. Dit gebrek aan sociale cohesie heeft ook een negatief effect op de beschikbaarheid van voorzieningen. Minder interactie onder bewoners kan de verbintenis van nieuwkomers belemmeren en de afhankelijkheid van lokale winkels verminderen, wat op termijn kan leiden tot het verdwijnen van karakteristieke buurtvoorzieningen. Slechte verkeersveiligheid maakt het gebied minder toegankelijk en belemmert de ontwikkeling van groene ommetjes.

Het gevoel van veiligheid speelt een cruciale rol in de beleving van de buurt. Bewoners geven aan zich soms onveilig te voelen, wat invloed heeft op hun sociale interacties en gevoel van gemeenschap.

Aanwezigheid van buurtcoaches en wijkagenten, het aanbrengen van betere verlichting en het bevorderen van buurtinitiatieven die gericht zijn op het versterken van de sociale cohesie en het gevoel van veiligheid in de buurt, kunnen de sociale veiligheid vergroten.

Cijfers indicatorenset Utrecht: Overvecht

Gezondheid

Tabel B3.1 Gezondheid onder volwassenen (18 jaar en ouder) in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ervaart gezondheid als (zeer) goed	72 (83)	61* (74*)	66 (79*&**)
Heeft (ernstig) overgewicht	50 (38)	49 (37)	48 (36)
Heeft hoog risico op angststoornissen en depressieve klachten	12 (6,9)	20* (11*)	15 (10*)
Heeft (heel) veel stress ervaren (in de afgelopen 4 weken)	25 (23)	29 (26*)	26 (29*)
Heeft onvoldoende regie over het eigen leven	16 (9,0)	22 (11*)	20 (11*)
Voelt zich matig tot ernstig eenzaam	58 (48)	61 (48)	60 (45*&**)
Voelt zich ernstig eenzaam	20 (11)	22 (15*)	20 (13*)
Heeft een langdurige ziekte of aandoening (6 maanden of langer)	32 (26)	32 (28)	37 (30*)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B3.2 Gezondheid jeugd (0-18 jaar) in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ervaart gezondheid als (zeer) goed, 13-17 jarigen ¹	81 (87)	79 ((86)	82 (81*&**))
Beweegt dagelijks minstens 1 uur, 13-17 jarigen ¹	14 (17)	17 (17)	- (-)
Heeft overgewicht (inclusief obesitas), 5-11 jarigen ²	24 (11)	- (-)	- (-)
Heeft matig-hoog risico op psychosociale problemen (SDQ), 13-17 jarigen ¹	31 (23)	28 (27)	- (-)
Is (zeer) vaak gestrest door één of meer factoren, 13-17 jarigen ¹	39 (45)	44 (44)	52 (51*&**))
Is onvoldoende weerbaar, 13-17 jarigen ¹	11 (9,4)	11 (11)	12 (12*)
Is matig tot ernstig eenzaam, 13-17 jarigen ¹	23 (13)	22 (19*)	18 (15**)
Is ernstig eenzaam, 13-17 jarigen ¹	13 (7,2)	13 (11*)	8 (8**)

Bron: 1) Gezondheidsmonitor Jeugd voortgezet onderwijs 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg 2019 (1e meting; geen actuelere cijfers beschikbaar voor 2e en 3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Veiligheid

Tabel B3.3 Veiligheid in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht).

	1e meting	2e meting	3e meting
Voelt zich weleens onveilig in de wijk ¹	46% (30%)	44% (30%)	47% (34%)
Misdrijven ²	2.500 (24.409)	2.321 (24.070)	2.041 (25.095)
Misdrijven per 1.000 inwoners ²	73 (68)	67 (67)	58 (67)

Bron: 1) Onderzoek & Advies, gemeente Utrecht, Inwonersenquête 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Politie, geregistreerde misdrijven: soort misdrijf, wijk, buurt, jaarcijfers 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Participatie en armoede

Tabel B3.4 Participatie en armoede in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ontvangt een WW-uitkering, 18-66 jaar ¹	1,9 (1,9)	1,4* (1,3*)	1,1 (1,2)
Ontvangt een bijstandsuitkering, 18-66 jaar ¹	14 (4,5)	12* (4,1*)	12 (4,1)
Heeft betaald werk, 15 jaar en ouder ¹	59 (73)	60* (73)	62 (75)
Heeft moeite met rondkomen, 18+ ²	24 (16)	35* (23*)	24** (15**)
Doet vrijwilligerswerk, 18+ ²	22 (25)	24 (21*)	22 (24)
Heeft geregistreerde problematische schulden, huishoudens ³	15 (7,0)	15 (7,4*)	15 (7,6)

Bron: 1) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting); 3) CBS, Dashboard Schuldenproblematiek in Beeld 2019 (1e meting), 2021 maand 10 (2e meting) en 2024 maand 1 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Onderwijs

Tabel B3.5 Onderwijs in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Aandeel peuters (2,5- tot 4-jarigen) dat advies voorschoolse educatie heeft gekregen ¹ ***	63 (23)	- (-)	58 (25)
Percentage middelbare scholieren dat school (hartstikke) leuk vindt ²	50 (56)	53 (52)	52 (44*&**)

Bron: 1) Gemeente Utrecht, Volksgezondheidsmonitor voorschoolse educatie en opvang 2021 (1e meting) en 2023 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Jeugd voortgezet onderwijs 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk. De criteria voor een indicatie voor- en voerschoolse educatie kunnen verschillen tussen gemeenten.

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

Tabel B3.6 Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht).

	1e meting	2e meting	3e meting
Gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven aan de wijk (gemeente) waarin zij wonen ¹ ***	5,6 (7,3)	5,7 (7,3)	5,7 (7,3)
Heeft minder dan één keer per maand contact met de buren, 18+ ²	28% (25%)	32% (27%)	34% (29%*)
Is tevreden over het groen in de buurt, 18+ ²	87% (85%)	86% (86%)	83% (80%*&**)
Ervaart onvoldoende koeling buiten in de tuin of buurt, 18+ ²	34% (28%)	33% (39%*)	37% (31%*&**)
Ervaart onvoldoende koeling in de woning, 18+ ²	35% (31%)	32% (28%*)	38% (33%**)
Gemiddelde gevoelstemperatuur op een hete zomerdag ³	-	43°C (45°C)	-
Percentage van het totaaloppervlak dat groen is ⁴	-	60% (53%)	-

Bron: 1) Onderzoek & Advies, gemeente Utrecht, Inwonersenquête 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting); 3) Klimaateffectatlas 2022 (2e meting; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuelere cijfers beschikbaar voor de 3e meting); 4) Atlas Natuurlijk Kapitaal 2022 (2e meting; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuelere cijfers beschikbaar voor de 3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Bevolkings- en wijkenmerken

Tabel B3.7 Aantal bewoners en verdeling naar leeftijd in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht).

	1e meting	2e meting	3e meting
Totaal aantal bewoners	33.400 (343.900)	33.400 (351.600)	33.900 (359.200)
0 tot 18 jaar	22% (20%)	22% (20%)	21% (20%)
18 tot 67 jaar	65% (70%)	66% (71%)	67% (71%)
67+ jaar	13% (9%)	13% (9%)	12% (9%)

Bron: CBS, maatwerk bevolkingssamenstelling 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B3.8 Huishoudsamenstelling in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht).

	1e meting	2e meting	3e meting
Totaal huishoudens	16.670 (181.670)	17.045 (183.465)	17.470 (193.267)
Eenpersoonshuishouden	50% (51%)	51% (50%)	52% (52%)
Huishouden zonder kinderen	20% (22%)	20% (23%)	19% (22%)
Huishouden met kinderen	30% (27%)	29% (27%)	29% (26%)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B3.9 Opleidingssoort in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Hbo, wo	27% (52%)	30% (53%)	31% (54%)
Havo, vwo, mbo 2,3,4	35% (29%)	34% (28%)	35% (28%)
basisonderwijs, vmbo-b/k, vmbo-g/t, avo onderbouw, mbo1	38% (19%)	36% (18%)	34% (18%)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B3.10 Bevolkingsdichtheid en geboortecijfer in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht).

	1e meting	2e meting	3e meting
Bevolkingsdichtheid (inwoners per km ²) ¹	4.193 (3.811)	4.225 (3.857)	4.310 (3.991)
Geboortes per jaar per 1.000 inwoners ²	14 (13)	14 (14)	12 (11)

Bron: 1) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024; 2) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B3.11 Huishoudinkomen in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht).

	1e meting	2e meting	3e meting
Mediaan	26.100 (32.500)	28.500 (36.500)	32.600 (40.700)
Laagste kwintiel	35% (28%)	34% (27%)	34% (27%)
Tweede kwintiel	26% (19%)	26% (19%)	26% (19%)
Derde kwintiel	17% (17%)	17% (17%)	18% (16%)
Vierde kwintiel	13% (15%)	14% (16%)	14% (16%)
Hoogste kwintiel	7,5% (21%)	8,5% (22%)	9,0% (22%)

Bron: CBS, maatwerk besteedbaar inkomen 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B3.12 Woningsamenstelling in Overvecht (en cursief: gemeente Utrecht) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Percentage huurwoningen	79 (54)	80 (55)	79 (56)
In bezit van woningcorporaties	67 (33)	62 (31)	61 (31)
In bezit van overige verhuurder	12 (21)	18 (24)	18 (25)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Bijlage 4 Deelrapport Zeist: Vollenhove

In dit deelrapport worden de bevindingen over de wijkaanpak in Zeist uitgebreider beschreven. Dit deelrapport begint met een beschrijving van de resultaten van de indicatorenset. Daarna komen de methoden en resultaten van de gemeentespecifieke monitor aan bod. Tot slot volgen tabellen met de cijfers van de indicatorenset.

Resultaten indicatorenset

Deze paragraaf bevat de uitkomsten van de indicatorenset voor Vollenhove en de gemeente Zeist als geheel. Er zijn data verzameld op het gebied van: gezondheid van volwassenen en jeugd, veiligheid, participatie en armoede, onderwijs, wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid, en bewoners- en wijkenmerken. In deze paragraaf worden alleen de gevonden veranderingen tussen de metingen beschreven. Een overzicht van alle resultaten is te vinden in de laatste paragraaf van deze bijlage.

Gezondheid van volwassenen

Het percentage volwassenen met een hoog risico op angststoornissen en depressieve klachten is voor de gemeente Zeist significant toegenomen van 5,2 procent bij de eerste meting (2019) naar 8,4 procent bij de tweede meting (2021). Bij de derde meting (2023) is dit 6,8 procent. In Vollenhove is dit percentage bij de derde meting niet afgenomen. Het percentage loopt gestaag op van 10,1 procent bij de eerste meting naar 19 procent bij de derde meting, maar deze verschillen zijn niet statistisch significant.

Veiligheid

Net als in de andere wijken en in Zeist als geheel zijn de geregistreerde misdrijven in Vollenhove afgenomen: van 210 bij de eerste meting (2020) naar 163 bij de derde meting (2024). Het onveiligheidsgevoel is vrijwel stabiel gebleven. Deze afname van het aantal misdrijven samen met het niet afnemen van het onveiligheidsgevoel zien we in de andere wijken ook en lijkt daarmee een algemene trend.

Participatie en armoede

In Vollenhove nam het percentage inwoners met een bijstandsuitkering af van 11,3 procent bij de eerste meting (2019) tot 8,6 procent bij de derde meting (2023). Het percentage bewoners met betaald werk lijkt heel licht toe te nemen, namelijk van 64 procent naar 67 procent. Deze ontwikkelingen zien we zowel in Zeist als geheel als in de andere wijken en lijken daarom een algemene trend. Het percentage mensen met een WW-uitkering is in Vollenhove vrijwel gelijk gebleven, terwijl het in Zeist als geheel afnam.

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

De cijfers voor Vollenhove laten één statistisch significant verschil zien op wijkniveau, namelijk bij de indicator 'percentage bewoners dat onvoldoende koeling in eigen woning ervaart'. Er is sprake van een significante afname tussen de eerste en tweede meting (van 55% in

2019 naar 31% in 2021), maar is vervolgens bij de derde meting (2023) weer 41 procent. Eenzelfde ontwikkeling zien we in heel Zeist. Het percentage bewoners dat onvoldoende koeling ervaart in de tuin of buurt is in heel Zeist afgenomen van 26 procent bij de eerste meting naar 20 procent bij de derde meting. Voor Vollenhove zien we eenzelfde ontwikkeling, maar deze verschillen zijn niet statistisch significant.

Bevolkings- en wijkenmerken

In Vollenhove nam het aantal bewoners geleidelijk af van 4.500 in 2020 naar 4.200 in 2024. Dit is mogelijk te verklaren doordat de huishoudsamenstelling een lichte verschuiving laat zien naar meer eenpersoonshuishoudens en minder huishoudens met kinderen. Het aantal woningen is gelijk gebleven, wel is een deel van de particulier verhuurde woningen verkocht. In Vollenhove is het percentage middelbaar opgeleiden en het percentage mensen met een hoger inkomen licht toegenomen.

Gemeentespecifieke monitoring

In samenspraak met de gemeente Zeist is ervoor gekozen om aanvullend op de indicatorenset voor de gemeentespecifieke monitoring vier verdiepende onderzoeken uit te voeren, namelijk:

1. Een evaluatie van de netwerksamenwerking rond de wijkaanpak Vollenhove Vooruit.
2. Een analyse van open vragen over het imago van Vollenhove.
3. Een evaluatie van de sociale renovatie van de L-flat.
4. Een tweede evaluatie van de ondersteuning van bewoners van de L-flat door het team Voor L-kaar.

In deze paragraaf worden de aanpak en resultaten van deze deelonderzoeken besproken. Er is binnen Vollenhove Vooruit meer onderzoek gedaan door de GGDrU en bijvoorbeeld door de Hogeschool Utrecht. Deze onderzoeken zijn niet meegenomen in dit rapport.

Evaluatie van de netwerksamenwerking

In Zeist is bij de start van de buurtaanpak Vollenhove Vooruit een netwerkstructuur opgezet om de samenwerking tussen de betrokken partijen te organiseren op uitvoerend, tactisch, directie- en bestuurlijk niveau. Deze netwerkstructuur bestaat uit kanscoalities, schakelpartners, een netwerkbureau en een bestuurlijk kernteam (zie tekstkader B4.2). Vanuit de monitor Regio Deal Vitale Wijken heeft de gemeente Zeist het RIVM en GGDrU gevraagd om de samenwerking te monitoren met als onderzoeksvragen:

- In hoeverre werkt het netwerk nog zoals bij de start is bedacht?
- Wat werkt goed en wat kan nog verbeterd worden?

Tekstkader B4.2 Netwerkstructuur Vollenhove Vooruit

Een **kanscoalitie** is een groep van verschillende partijen, zoals bewoners, gemeente, scholen, zorg, welzijn, woningcorporaties, die samenwerken aan een specifiek thema of 'kans' voor de wijk. Denk bijvoorbeeld aan kanscoalities rond onderwerpen als jeugd, veiligheid, werk, gezondheid of leefomgeving.

Schakelpartners zijn de verbindende mensen of organisaties die actief zijn in Vollenhove en weten wat er leeft in de wijk. Zij maken verbinding tussen bewoners, kanscoalities en formele instanties zoals de gemeente. Schakelpartners zorgen dat signalen uit de wijk worden opgepakt en dat plannen en initiatieven elkaar versterken.

Het **netwerkbureau** is een klein, coördinerend team binnen Vollenhove Vooruit. Dit bureau ondersteunt de kanscoalities en schakelpartners, organiseert bijeenkomsten, helpt bij communicatie en zorgt dat iedereen op de hoogte is van wat er speelt.

Het **bestuurlijk kernteam** bestaat uit bestuurders van de belangrijkste betrokken organisaties, zoals de gemeente Zeist, de woningcorporatie, politie, scholen en welzijnsorganisaties. Zij nemen de strategische beslissingen, stellen prioriteiten en zorgen dat er budget en mandaat is om plannen uit te voeren.

Methode

Vragenlijst

Om de samenwerking in kaart te brengen is van december 2023 tot januari 2024 een online vragenlijst uitgezet onder alle betrokkenen binnen het netwerk op het niveau van de kanscoalities, de schakelpartners, het netwerkbureau en het bestuurlijk kernteam. Deze vragenlijst is gebaseerd op de *coordinated action checklist* (Wagemakers et al., 2010) en is in overleg met de gemeente Zeist aangepast aan de specifieke samenwerking in Vollenhove. De online vragenlijst bestond uit 25 stellingen verdeeld over vijf dimensies:

1. De waarde van het netwerk voor het behalen van de doelen van de wijkaanpak.
2. De samenstelling van het netwerk.
3. Het functioneren van het netwerk (taakdimensie).
4. De samenwerking binnen het netwerk (relatiedimensie).
5. De eigen rol van de individuele deelnemers in het netwerk.

Een deel van de stellingen is alleen bij de mensen uitgevraagd die bij een specifiek onderdeel betrokken zijn. Bij elke stelling kon uit vijf antwoorden gekozen worden, namelijk: 'nee', 'meer nee dan ja', 'neutraal', 'meer ja dan nee' en 'ja'.

Focusgroepen

De resultaten van de vragenlijst zijn vervolgens besproken in twee focusgroepen. Het eerste focusgroepgesprek is gehouden met de schakelpartners en het netwerkbureau samen, en het tweede met het bestuurlijk kernteam. Beide gesprekken zijn gehouden op het stadhuis in Zeist onder leiding van twee onderzoekers van het RIVM.

Resultaten

Samenwerking algemeen

Uit de vragenlijst en de focusgroepgesprekken komt naar voren dat de samenwerking binnen het netwerk in Vollenhove goed verloopt. De lijnen zijn korter en de taken zijn duidelijker geworden sinds de oprichting van de netwerkwerkstructuur. Verder zijn gezamenlijke doelen vastgesteld, wat zorgt voor focus. Ook worden keuzes gemaakt

die eerder niet mogelijk leken, zoals het gericht toewijzen van woningen. Nieuwe initiatieven worden nu beter afgestemd op de gezamenlijke aanpak. Ook komt de communicatie voortaan niet meer van losse partijen, maar gebeurt vanuit de gezamenlijke aanpak. Geregelde zaken verlopen goed dankzij gezamenlijke afspraken, maar er blijven altijd ongeregelde zaken. Zo zijn er ook projecten of initiatieven in Vollenhove van buiten het netwerk. Die moeten steeds actief betrokken worden om te voorkomen dat zaken langs elkaar heen lopen of dubbel worden gedaan. Dit vraagt om een 'manager ongeregelde zaken'. Hieronder volgen enkele bevindingen over specifieke onderdelen van de netwerksamenwerking.

Het schakelpartnersoverleg

In de eerste jaren leerden de schakelpartners elkaar en elkaars werk kennen en werd gezocht naar samenwerkingsmogelijkheden. De bijeenkomsten waren aanvankelijk frequenter, maar door beperkte opkomst is dit teruggebracht naar drie keer per jaar. De onderlinge lijnen zijn nu korter en contacten verlopen vaak ook buiten de formele bijeenkomsten om. Uit de vragenlijst blijkt dat de relaties binnen het schakelpartnersoverleg als heel goed beoordeeld worden. Er zijn gaandeweg ook partijen uit het schakelpartnersoverleg weggevallen door een tekort aan capaciteit en (mogelijk) urgentie. Een-op-een is er wel contact, maar gezamenlijkheid wordt gemist, bijvoorbeeld met scholen. Zij zouden een spil in de wijk kunnen zijn. De verwachting is dat zij de komende tijd meer zullen aanhaken, nu er zaken gaan lopen die meer op hun terrein liggen. Daar wordt aan gewerkt. Andere ontbrekende partijen die genoemd werden, zijn de politie, GGD en huisartsen.

De kanscoalitie

Omdat elke kanscoalitie aan een eigen thema in de wijk werkt, hoeven ze minder samen op te trekken en komen ze ook niet standaard bij elkaar zoals de schakelpartners, het netwerkbureau en het bestuurlijk kernteam. Als mogelijk verbeterpunt wordt genoemd dat de projectleiders vaker bij elkaar komen - mits ze daar zelf ook behoefte aan hebben - om van elkaar te leren wat werkt en wat niet, en elkaar te inspireren.

Het netwerkbureau

Het netwerkbureau bestaat uit medewerkers van de gemeente Zeist. Er wordt gekeken of alle afdelingen voldoende vertegenwoordigd waren. Daarnaast is de vraag of het bureau alleen uit gemeentecollega's moet bestaan, of ook externe partijen zouden kunnen aansluiten en zo ja, op welke manier. Tijdens de focusgroep met de schakelpartners en het netwerkbureau wordt de wens gedeeld om daarbij vooral te kijken naar de behoeften van inwoners en of de partijen die daaraan werken voldoende in het netwerk vertegenwoordigd zijn.

Inwonerparticipatie

Het betrekken van inwoners bij de netwerkaanpak wordt genoemd als misschien wel het lastigste onderdeel van de wijkaanpak. Er wonen in Vollenhove veel mensen met (psychische) problematiek. Dat maakt participeren lastig. Een voorbeeld van participatie bij de wijkaanpak is het Vollenhove Advies Team. Dertig bewoners dachten een aantal keer mee bij de ontwikkeling van de nieuwe gebiedsvisie.

Voor inwonersparticipatie is het belangrijk om:

- veel aanwezig te zijn,
- veel met bewoners in gesprek te zijn,
- bewoners te leren kennen,
- vertrouwen op te bouwen,
- het niet te groot of te complex te maken,
- zichtbaar en merkbaar te maken dat de inbreng van bewoners verschil maakt, en
- geen valse verwachtingen te scheppen.

Open vragen imago-onderzoek

Het RIVM heeft onderzocht welke woorden bewoners van Vollenhove en bewoners elders in Zeist gebruiken om Vollenhove te omschrijven, en welke tips deze bewoners hebben om Vollenhove verder te verbeteren. Dit was een aanvulling op een vragenlijstonderzoek van de gemeente Zeist naar het imago van Vollenhove onder bewoners van Vollenhove en bewoners elders in Zeist. Hieronder volgt een samenvatting van het onderzoek.

Methode

De gemeente Zeist heeft twee vragenlijsten uitgezet: één onder bewoners van Vollenhove (n=415), en één onder bewoners elders in Zeist (n=364). In deze vragenlijsten zijn ook enkele open vragen opgenomen die het RIVM geanalyseerd heeft voor de monitor Regio Deal Vitale Wijken:

- In beide vragenlijsten: 'Aan welke woorden denkt u als u aan Vollenhove denkt?'. Als antwoord op deze vraag konden bewoners maximaal vijf losse woorden noteren.
- Aan de bewoners van Vollenhove: 'Hoe kunnen we Vollenhove nog mooier maken?'. Bewoners konden hierop een vrije tekst invullen.
- Aan de bewoners elders in Zeist: 'Heeft u nog algemene tips die u wilt delen met het programmateam Vollenhove Vooruit?'. Bewoners konden hierop een vrije tekst invullen.

Belangrijke noot bij de resultaten van dit onderzoek is dat bewoners hun antwoorden in het najaar van 2022 gaven. Dat was een kleine twee jaar na de start van de buurtaanpak Vollenhove Vooruit.

Resultaten

Woorden waarmee bewoners Vollenhove beschrijven

De woorden die de bewoners gebruikten om Vollenhove te omschrijven, zijn weergegeven in twee woordenwolken: één voor de bewoners van Vollenhove (figuur B4.1) en één voor de bewoners elders in Zeist (figuur B4.2). Positieve woorden zijn groen gekleurd, neutrale woorden grijs en negatieve woorden rood. De woorden gaan over de fysieke leefomgeving, sociale leefomgeving, veiligheid en overlast, voorzieningen en over de bewonerssamenstelling.

Figuur B4.1 Woordenwolk van woorden die bewoners van Vollenhove gebruikten om Vollenhove te omschrijven (hoe vaker een woord is genoemd hoe groter het woord). Woorden zijn alleen opgenomen als ze minimaal drie keer genoemd zijn.*



*Positieve woorden zijn groen gekleurd, neutrale woorden grijs en negatieve woorden rood.

Figuur B4.2 Woordenwolk van woorden die bewoners elders uit Zeist gebruikten om Vollenhove te omschrijven (hoe vaker een woord is genoemd hoe groter het woord). Woorden zijn alleen opgenomen als ze minimaal drie keer genoemd zijn.*



*Positieve woorden zijn groen gekleurd, neutrale woorden grijs en negatieve woorden rood.

De drie woorden die bewoners van Vollenhove het vaakst noemden om Vollenhove te omschrijven zijn: flats (94 keer), groen (72) en multicultureel (68). Bewoners buiten Vollenhove noemden flats (191 keer) en multicultureel (64) het vaakst om Vollenhove te omschrijven, gevolgd door winkelcentrum (56).

Bij een vergelijking van de twee woordenwolken is te zien dat de bewoners buiten Vollenhove vaker negatieve woorden gebruiken om Vollenhove te beschrijven dan de bewoners van Vollenhove zelf. De bewoners van elders uit Zeist lijken negatiever over de veiligheid en de aantrekkelijkheid van de buurt, het imago, de bewoners en de openbare ruimte. Bewoners van Vollenhove gebruikten ook meer woorden om de buurt te omschrijven. In beide groepen gebruikten vrouwen negatievere woorden dan mannen.

Aandachtspunten en tips die bewoners gaven voor Vollenhove

Beide groepen bewoners noemen als belangrijkste aandachtspunt het (zwerf)vuil: Vollenhove schoon maken én houden wordt als een belangrijk verbeterpunt gezien. Ook het groen in de wijk vinden beide groepen belangrijk: dit moet behouden blijven, beter worden benut en mag nog worden uitgebreid. Verder missen ze parkeerplekken voor auto's, scooters en brommers, en betere (en voor bewoners afsluitbare) fietsparkeerplekken.

Daarnaast vinden beide groepen bewoners de wijk vaak onveilig. Ze associëren de wijk met criminaliteit, drugs en suïcide. Verkeersoverlast door te hard rijden en veilig willen oversteken worden ook vaak benoemd.

Het winkelcentrum kan een mooie trekpleister zijn: het wordt als fijn ervaren en bewoners buiten Vollenhove komen er graag omdat er meer parkeergelegenheid is dan in het centrum. Maar het mag nog wel wat aandacht krijgen, bijvoorbeeld door het te moderniseren, meer horeca met terrasmogelijkheid, meer en ander winkelaanbod of een (uitgebreidere) weekmarkt.

Meer activiteiten voor diverse leeftijdsgroepen zijn welkom in de wijk. Deze kunnen bijdragen aan de sociale cohesie en de gezelligheid in Vollenhove. Speelgelegenheden voor kinderen worden als te beperkt en te weinig ervaren.

Bewoners doen tot slot de suggestie om bij de aanpak van bovenstaande punten nauw samen te werken met de bewoners, al vanaf het allereerste begin. Ook meer communicatie met bewoners binnen en buiten Vollenhove is welkom, zodat bekend wordt wat er allemaal al wordt gedaan.

Evaluatie van de sociale renovatie van de L-flat

Achtergrond

In drie jaar tijd heeft woningbouwcorporatie Woongoed Zeist (inmiddels Woongroen Zeist) alle 728 woningen van de L-flat in Vollenhove gerenoveerd. Woongoed Zeist en gemeente Zeist maakten zich voorafgaand aan de renovatie zorgen of deze renovatie voor de bewoners niet te belastend zou zijn. Zij initieerden daarom een sociale aanpak rondom deze renovatie. Daarvoor bracht het team Leefbaarheid van de woningbouwcorporatie Woongoed Zeist een huisbezoek aan de bewoners van alle te renoveren flats. Wanneer zij daar aanleiding toe zagen, maakten ze vervolgens een melding bij het team Voor L-kaar. De professionals van dat team namen dan contact op met de bewoner. Het team Voor L-kaar nam voor de duur van de renovatie de taken van het Sociaal Team Noord en het CJG over. Het team hield, evenals Woongoed

Zeist, kantoor onderin de L-flat. Beide organisaties hadden zo korte lijnen en overlegden wekelijks met elkaar.

Gemeente Zeist heeft GGDrU en RIVM gevraagd te evalueren of deze inzet van zorgprofessionals stress en stapeling van problemen heeft voorkomen. De hypothese was dat het 'nabij' zijn van zorgprofessionals leidt tot het normaliseren van hulpvragen en het zelf meer verlenen van hulp in plaats van door te verwijzen. Ten slotte was de gemeente benieuwd of de werkwijze van het team Voor L-kaar een preventieve impact had op bewoners. De opzet, uitvoering en bevindingen zijn hier samengevat weergegeven. Ze zijn uitgebreider terug te lezen in het rapport 'Verslag evaluatie-onderzoek Sociale aanpak bij renovatie L-flat Zeist' (Plevier et al., 2022; op te vragen). De bevindingen zijn ook gepubliceerd in de handreiking 'Sociaal renoveren: lessen en aanbevelingen uit onderzoek in Utrecht en Zeist' (Koops-van Hoffen et al., 2025).

Methode

Voor deze evaluatie is gebruikgemaakt van een *mixed methods*-aanpak:

1. Analyse van kwantitatieve gegevens uit registraties, zoals de registraties van de sociale dienst en data uit ZorgNed (jeugdzorg en WMO-data).
2. Interviews met professionals die werken met of voor het team Voor L-kaar.
3. Interviews met bewoners van de L-flat die gebruikgemaakt hebben van het team Voor L-kaar.
4. Korte interviews op straat met bewoners van de L-flat.

Resultaten

De sociale aanpak als geheel is over het algemeen positief ervaren door zowel bewoners als ketenpartners. De laagdrempeligheid door het feit dat het team in de flat zit, de outreachende aanpak, de praktische ondersteuning als middel om het vertrouwen van de bewoners te winnen zodat indien nodig naar intensievere zorg/begeleiding kan worden verwezen, worden als positieve aspecten van de werkwijze van het team genoemd. Een intensieve samenwerking met de woningbouwcorporatie binnen een dergelijke aanpak is daarin heel helpend, omdat hierdoor de lijnen kort zijn en de-escalerend gewerkt kan worden. De sociale aanpak met een gezamenlijke inzet van Woongoed Zeist en het team Voor L-kaar in samenwerking met ketenpartners heeft geleid tot afname van stress bij bewoners, die zij ervaarden (onder andere als gevolg van de renovatie).

Kwantitatieve analyse

Uit de kwantitatieve gegevens komt naar voren dat het aantal beschikkingen over de jaren is toegenomen in zowel de L-flat als in de rest van de wijk Zeist Noord. De stijging voor de L-flat is minder groot vergeleken met de stijging in de rest van de wijk Zeist Noord. De toename van het aantal unieke cliënten is in Zeist Noord gelijk aan de L-flat. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Een mogelijke oorzaak zou kunnen zijn dat de aanwezigheid van een team in de flat hier een dempend effect op gehad heeft. Door een andere werkwijze (start van het team Voor L-kaar) kan het zijn dat het aantal beschikkingen minder hard is toegenomen in vergelijking met de rest van de wijk Zeist Noord.

Bewoners die in 2021 in contact zijn geweest met team Voor L-kaar zijn voor een groot deel doorverwezen door Woongoed Zeist of zijn zelf naar hen toegekomen. De hulpvragen waar de bewoners voornamelijk mee kwamen, zijn vragen over financiën, de renovatie, opvoedvragen, woonvragen en praktische vragen.

Interviews met bewoners

Er zijn in totaal twintig interviews gehouden met bewoners die in meer of mindere mate door team Voor L-kaar zijn ondersteund. De jongste was 27 jaar en de oudste 86 jaar. Bij veertien van deze bewoners was de renovatie al afgerond. Bij vier nog niet en twee geïnterviewden zijn binnen de flat verhuisd van een nog niet gerenoveerde woning naar een al wel gerenoveerde woning.

De renovatie heeft bij alle geïnterviewden voor extra mentale druk en overlast gezorgd. Hoe zwaar dat voor mensen voelde varieert, en hangt vermoedelijk samen met de zelfredzaamheid, zwaarte en complexiteit van hun situatie op andere gebieden van het leven. Veel geïnterviewden hebben in bredere zin gebruikgemaakt van het team Voor L-kaar dan alleen voor de renovatie. Daarbij was de praktische hulp rond de renovatie (bijvoorbeeld dat er verf gehaald kon worden) een laagdrempelige en vrijblijvende manier voor bewoners om in contact te komen met het team en de teamleden te leren kennen.

De bewoners die contact met het team Voor L-kaar hebben gehad, zijn op één na allemaal tevreden over het team. Daarbij gaat het om de persoonlijke bejegening, om de breedte aan hulp en ondersteuning die geboden wordt, om de nabijheid en toegankelijkheid en om de directe beschikbaarheid. Dat je er zo kan binnenlopen, al is het maar voor een kop koffie, wordt als heel prettig ervaren. Daarnaast komen teamleden ook bij de mensen thuis. Ze komen soms even checken hoe het gaat als ze zich zorgen maken of doen dat door het sturen van een appje.

Meerdere mensen benoemen expliciet dat ze hopen dat het team kan blijven. Er is behoefte aan een plek dichtbij waar je altijd terechtkunt met heel diverse hulpvragen en waar je je gehoord en serieus genomen voelt. Een team in de flat wordt ook nodig geacht vanwege de grootte van de flat en de diversiteit aan bewoners met deels complexe problematiek.

Straatinterviews

Analyse van de straatinterviews laat zien dat er ook een groep bewoners is die niet bekend is met het team Voor L-kaar, of het wel van naam kent maar er nooit mee in contact is geweest. Verbeterpunten zijn dan ook met name de bekendheid van het team onder bewoners verder vergroten en, gezien de diversiteit aan bewoners, het team toegankelijker maken voor mensen met een andere taal of culturele achtergrond. Zo zou het goed zijn om qua samenstelling het team uit te breiden met medewerkers met een niet-Nederlandse culturele achtergrond. Ook kan overwogen worden om naast Nederlands ook in andere talen te communiceren.

Gesprekken met professionals

Uit de gesprekken met de professionals blijkt dat het team Voor L-kaar haar plekje in de L-flat verworven heeft. De geïnterviewde professionals omschrijven het team als een klein hecht en betrokken team dat zorg en ondersteuning verleent aan bewoners van de L-flat met een hulpvraag. Het team is zichtbaar aanwezig en doordat ze kantoor houden in de L-flat is het gemakkelijk voor zowel bewoners als professionals bij hen binnen te lopen. De geïnterviewde professionals geven aan dat het team hierdoor hoort wat er leeft en speelt binnen de flat. Door deze laagdrempeligheid zijn de lijnen kort en dat vergroot de snelheid van werken.

De samenwerking met (het team Leefbaarheid van) Woongoed Zeist werkt goed. Door wekelijks overleg kunnen problemen snel opgepakt worden, waardoor verergering van problemen voorkomen wordt. Het feit dat ze in de flat aanwezig zijn maakt dat ze meer outreachend te werk kunnen gaan. Het is bijvoorbeeld gemakkelijker om langs te lopen bij cliënten soms ook op aanwijzing van ketenpartners. Het aanbod van het team is breed: van het drinken van een kopje koffie tot het bemiddelen en doorverwijzen naar hulpverlening of activiteiten in de wijk.

De renovatie en alle regelzaken die hiermee gepaard gaan, is een grote bron van stress voor de bewoners van de L-flat. De ketenpartners geven aan dat de inzet van het team geholpen heeft om de stress als gevolg van de renovatie te verlagen. Alle stress wegnemen bleek een utopie, omdat de renovatie zelf en de lange doorlooptijd ervan erg stressvol waren voor de bewoners. Geïnterviewde professionals gaven aan het wenselijk te achten als de samenstelling van het team nog meer zou aansluiten op de diversiteit binnen de L-flat. Zij stelden voor om iemand met een migratieachtergrond aan het team toe te voegen.

Professionals gaven aan dat de samenwerking met de ketenpartners goed verloopt. Al gaven sommige partners wel aan dat er behoefte is aan meer uitwisseling wat er rondom casussen is opgepakt. Het team speelt een regierol in geval van complexe casussen waarbij meerdere partners betrokken zijn. Echter, deze rol komt niet altijd goed uit de verf of is niet altijd zichtbaar voor de partners. Een verklaring hiervoor kan zijn dat er geen duidelijke afspraken zijn gemaakt over wie in dat geval de regierol heeft. Meer inzet op preventie van problematiek en het versterken van de sociale cohesie is een wens van zowel het team Voor L-kaar als Meander Omnium (Plevier et al., 2022).

Evaluatie van de ondersteuning door team Voor L-kaar

Na de evaluatie van de sociale renovatie van de L-flat is de aanwezigheid van het team Voor L-kaar in de L-flat verlengd. In 2025 heeft de gemeente het RIVM gevraagd om de ondersteuning van bewoners in de L-flat zoals dat werd uitgevoerd door team Voor L-kaar opnieuw te evalueren, nu zonder de renovatie als aanleiding voor contact. De vraagstelling hierbij was:

In hoeverre is de werkwijze van het team veranderd vergeleken met de werkwijze tijdens de renovatieperiode? Heeft het team hun meerwaarde weten te behouden?

Op basis van de uitkomsten van deze tweede evaluatie wilde de gemeente bepalen hoe de ondersteuning voor bewoners van de L-flat de komende jaren vorm zou krijgen. Hieronder volgt een ingekorte beschrijving van de aanpak en de resultaten van de evaluatie.

Methode

Ook deze evaluatie kende een *mixed methods*-aanpak:

1. Analyse van kwantitatieve gegevens uit registraties, zoals de registraties van de sociale dienst en data uit ZorgNed (jeugdzorg en WMO-data).
2. Focusgroep met de professionals van het team Voor L-kaar.
3. Interviews met professionals die werken met het team Voor L-kaar.

Resultaten

Resultaten uit de analyse van kwantitatieve gegevens uit registraties Ondersteuning door het team Voor L-kaar

Van 2022 tot en met 2024 ondersteunde het team Voor L-kaar per jaar ongeveer 180 tot 190 huishoudens. De problematiek van deze huishoudens is in die periode verschoven naar meer meervoudige en complexere problematiek en is divers van aard. Sinds de afronding van de renovatie wordt meer ondersteuning geboden op het gebied van psychische gezondheid, zorg voor kinderen en opvoeding, en school, werk of dagbesteding. Uit de cijfers blijkt ook dat het team Voor L-kaar in 2024 meer casusregie bood dan in 2022.

Instroom bij de sociale dienst

De instroom vanuit de L-flat bij de sociale dienst nam van 2019 tot en met 2024 af, blijkt uit de registratiecijfers van de sociale dienst (RSD). De RSD gaf daarbij aan dat zij dit beeld herkennen en dat ze hierin de preventieve werking van het team Voor L-kaar terugzien. Als er zorgen bij bewoners blijken op financieel gebied, betreft het team Voor L-kaar de sociaal raadslieden erbij. Ze nemen samen met de bewoner de financiën door: wat is het inkomen?, heeft de bewoner recht op toeslagen of regelingen?, et cetera. Daarmee kunnen problematische schulden worden voorkomen of vroegtijdig worden opgelost.

Beschikkingen

Het aantal beschikkingen is over de periode 2020 tot en met 2024 toegenomen in zowel de L-flat als heel Zeist. Beschikkingen worden afgegeven voor diverse vormen van hulp en ondersteuning, zoals huishoudelijke hulp, begeleiding, verzorging, hulpmiddelen, woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen. Veel van deze vormen van hulp of ondersteuning blijven nodig.

Resultaten uit gesprekken met samenwerkingspartners en het team Voor L-kaar

De geïnterviewde professionals gaven aan geen verandering in de werkwijze van het team te merken ten opzichte van de renovatieperiode. Wel valt hen op dat bewoners met andere vragen komen. Waar de vragen tijdens de renovatie vooral van praktische aard waren, zijn ze nu meer inhoudelijk en vaak complexer. Daardoor is ook de duur van de begeleiding toegenomen en voert het team meer regiecasussen. Waar het tijdens de eerste interviewronde nog niet altijd

duidelijk was wie de regie had en wat de precieze taken van het team waren in dit soort gevallen, is dit tijdens de tweede interviewronde geen issue meer. De professionals gaven aan tevreden te zijn met de regierol van het team Voor L-kaar en noemden dat de rolverdeling tussen de verschillende partijen duidelijk is geworden.

Aan de samenwerkingspartners is gevraagd drie woorden te noemen die het team Voor L-kaar kenmerken. Daarvan is een woordenwolk gemaakt (figuur B4.3). Ook uit die woorden blijkt dat de samenwerkingspartners vinden dat het werk van het team Voor L-kaar nog steeds een grote meerwaarde heeft. De locatie van het team in de flat en het daarmee gepaard gaande laagdrempelige contact zijn hierbij als belangrijke factoren genoemd. Doordat het team op locatie aanwezig is, kunnen ze outreachend werken en kunnen bewoners gemakkelijk binnenlopen. De professionals gaven aan het heel prettig te vinden dat het team voor hen gemakkelijk bereikbaar is en snel kan schakelen. Ook kent het team de bewoners goed waardoor professionals beter in contact kunnen komen en blijven met bewoners.

De meerwaarde van het team is dus bij de tweede meting duidelijk behouden gebleven. De samenwerking tussen het team Voor L-kaar en de verschillende partners is daarnaast verbeterd.

Figuur B4.3 Woordenwolk met woorden die samenwerkingspartners in 2024 gebruikten om het team Voor L-kaar te beschrijven.



De geïnterviewde professionals zouden het team dan ook graag behouden in de L-flat. Zij gaven ook aan het wenselijk te vinden dat deze aanpak beschikbaar zou zijn voor alle kwetsbare bewoners in Zeist: een laagdrempelige plek dichtbij huis waar je zonder wachttijd of specifieke hulpvraag terechtkunt. Wel gaven zowel enkele professionals als het team zelf aan dat er meer ingezet kan worden op het opbouwen van een *community* van bewoners, zodat mensen op hun burens kunnen rekenen wanneer ze overbelast zijn. Bewoners komen dan meer in hun kracht en er is minder professionele hulp of ondersteuning nodig.

Cijfers indicatorenset Zeist: Vollenhove

Gezondheid

Tabel B4.1 Gezondheid onder volwassenen (18 jaar en ouder) in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ervaart gezondheid als (zeer) goed	75 (79)	65 (75)	65 (75)
Heeft (ernstig) overgewicht	56 (44)	54 (42)	58 (44)
Heeft hoog risico op angststoornissen en depressieve klachten	10 (5,2)	14 (8,4*)	19 (6,1)
Heeft (heel) veel stress ervaren (in de afgelopen 4 weken)	26 (19)	30 (22)	27 (21)
Heeft onvoldoende regie over het eigen leven	20 (8,6)	- (-)	19 (9,0)
Voelt zich matig tot ernstig eenzaam	61 (46)	62 (45)	60 (42)
Voelt zich ernstig eenzaam	21 (10)	17 (13)	24 (11)
Heeft een langdurige ziekte of aandoening (6 maanden of langer)	37 (33)	38 (33)	36 (33)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B4.2 Gezondheid jeugd (5-11 jaar) in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Heeft overgewicht (inclusief obesitas), 5-11 jarigen ¹	24 (9,4)	28 (9,7)	23 (8,3)
Heeft overgewicht (inclusief obesitas), 13-14 jarigen ²	- (10)	20 (13*)	17 (11)
Heeft matig-hoog risico op psychosociale problemen (SDQ), 5-11 jarigen ¹	9,8 (4,1)	7,6 (4,1)	6,2 (3,8)

Bron: 1) Gezondheidsmonitor Jeugd voortgezet onderwijs 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg 2017-2018 & 2018-2019 & 2019-2020 (1e meting), 2020-2021 & 2021-2022 (2e meting) en 2022-2023 & 2023-2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Veiligheid

Tabel B4.3 Veiligheid in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist)***.

	1e meting	2e meting	3e meting
Voelt zich weleens onveilig in de wijk ¹	34% (19%) -		32% (21%)
Misdrijven ²	210 (2.901)	173 (2.423)	163 (2.108)
Misdrijven per 1.000 inwoners ²	46 (45)	40 (37)	38 (32)

Bron: 1) Gemeente Zeist en Dimensus, Burgerpeiling Veiligheid en Leefomgeving Zeist 2019 (1e meting) en 2025 (3e meting); 2) Politie, geregistreerde misdrijven: soort misdrijf, wijk, buurt, jaarcijfers 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).
 * Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Participatie en armoede

Tabel B4.4 Participatie en armoede in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Ontvangt een WW-uitkering, 18-66 jaar ¹	2,3 (2,3)	1,7 (1,5*)	2,1 (1,2)
Ontvangt een bijstandsuitkering, 18-66 jaar ¹	11 (3,9)	8,3*(3,4*)	8,6 (3,3)
Heeft betaald werk, 15 jaar en ouder ¹	64 (67)	66 (68*)	67 (70)
Heeft moeite met rondkomen, 18+ ²	26 (12)	27 (16)	26 (14)
Doet vrijwilligerswerk, 18+ ²	23 (28)	19 (30)	20 (28)

Bron: 1) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019 (1e meting), 2021 (2e meting) en 2023 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Onderwijs

Tabel B4.5 Onderwijs in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist).

	1e meting	2e meting	3e meting
Aantal peuters dat een indicatie voor- en vroegschoolse educatie heeft ¹	62 (182)	49 (225)	42 (185)

Bron: GGD regio Utrecht, Q1 2020 (1e meting), Q1 2023 (2e meting) en Q1 2024 (3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk. De criteria voor een indicatie voor- en vroegschoolse educatie kunnen verschillen tussen gemeenten.

Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid

Tabel B4.6 Wonen, gezonde leefomgeving, groen en duurzaamheid in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist).

	1e meting	2e meting	3e meting
Gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven aan de wijk (gemeente) waarin zij wonen ¹ ***	6,7 (8,0)	-	7 (7,8)
Heeft minder dan één keer per maand contact met de burens, 18+ ²	36% (20%)	37% (16%)	37 (20%)
Is tevreden over het groen in de buurt, 18+ ²	86% (91%)	90% (93%)	91% (91%)
Ervaart onvoldoende koeling buiten in de tuin of buurt, 18+ ²	57% (26%)	45% (21%*)	42% (20%*)
Ervaart onvoldoende koeling in de woning, 18+ ²	55% (23%)	31%* (15%*)	41% (21%)
Gemiddelde gevoelstemperatuur op een hete zomerdag ³	-	37°C (39°C)	-
Percentage van het totaaloppervlak dat groen is ⁴	-	79% (82%)	-

Bron: 1) Gemeente Zeist en Dimensus, Burgerpeiling Veiligheid en Leefomgeving Zeist 2019 (1e meting) en 2025 (3e meting); 2) Gezondheidsmonitor Volwassenen en Senioren 2020 (1e meting), 2022 (2e meting) en 2024 (3e meting); 3) Klimateffectatlas 2022 (2e meting; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuelere cijfers beschikbaar voor de 3e meting); 4) Atlas Natuurlijk Kapitaal 2022 (2e meting; vanwege methode wisseling zijn er geen cijfers beschikbaar voor de 1e meting, en er zijn geen actuelere cijfers beschikbaar voor de 3e meting).

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Bevolkings- en wijkenmerken

Tabel B4.7 Aantal bewoners en verdeling naar leeftijd in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist).

	1e meting	2e meting	3e meting
Totaal aantal bewoners	4.500 (61.500)	4.300 (62.500)	4.200 (63.700)
0 tot 18 jaar	24% (22%)	22% (22%)	22% (21%)
18 tot 67 jaar	68% (59%)	69% (60%)	69% (60%)
67+ jaar	8,6% (19%)	9,0% (19%)	9,2% (19%)

Bron: CBS, maatwerk bevolkingssamenstelling 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B4.8 Huishoudsamenstelling in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Eenpersoonshuishouden	54 (41)	54 (41)	56 (42)
Huishouden zonder kinderen	18 (26)	19 (27)	19 (26)
Huishouden met kinderen	28 (33)	27 (32)	25 (32)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B4.9 Opleidingssoort in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Hbo, wo	26 (43)	32 (44)	28 (44)
Havo, vwo, mbo 2,3,4	42 (33)	40 (33)	47 (33)
Basisonderwijs, vmbo-b/k, vmbo-g/t, avo onderbouw, mbo1	32 (24)	28 (23)	25 (22)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B4.10 Bevolkingsdichtheid en geboortecijfer in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist).

	1e meting	2e meting	3e meting
Bevolkingsdichtheid (inwoners per km ²) ¹	5.361 (1.338)	5.029 (1.361)	5.074 (1.374)
Geboortes per jaar per 1.000 inwoners ²	20 (10)	15 (10)	11 (8)

Bron: 1) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024; 2) CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B4.11 Huishoudinkomen in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist).

	1e meting	2e meting	3e meting
Mediaan	26.200 (38.200)	28.400 (41.500)	33.000 (46.500)
Laagste kwintiel	31% (20%)	31% (20%)	28% (20%)
Tweede kwintiel	34% (20%)	32% (19%)	32% (19%)
Derde kwintiel	19% (18%)	20% (17%)	20% (18%)
Vierde kwintiel	11% (17%)	12% (17%)	13% (17%)
Hoogste kwintiel	5,2% (26%)	5,9% (26%)	6,3% (26%)

Bron: CBS, maatwerk besteedbaar inkomen 2019, 2021 en 2023.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

Tabel B4.12 Woningsamenstelling in Vollenhove (en cursief: gemeente Zeist) (in percentages).

	1e meting	2e meting	3e meting
Percentage huurwoningen	85 (48)	82 (47)	80 (47)
In bezit van woningcorporaties	56 (30)	56 (29)	56 (29)
In bezit van overige verhuurder	29 (18)	26 (18)	24 (19)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten 2020, 2022 en 2024.

* Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de betreffende en de 1e meting.

** Vetgedrukte getallen geven een statistisch significant verschil aan tussen de 3e en de 2e meting.

*** Statistische toetsing is bij deze indicator op de voor ons beschikbare data niet mogelijk.

L. Plantinga-Muis | F. Arrahmani | H. Kruise | F. van der Lucht |
Y. Muhren | S. Vader | A. Verweij | N. de Vos

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

mei 2026

De zorg voor morgen
begint vandaag